

**T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI**

**BİREYLERİN KOLEKTİF EYLEME KATILIM
NİYETLERİNİ ETKİLEYEN UNSURLARIN, SOSYAL
KİMLİK MODELİ VE BENLİK DÜZENLEME KURAMI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HATİCE KÜBRA TEKŞAM

BURSA - 2023

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**BİREYLERİN KOLEKTİF EYLEME KATILIM
NİYETLERİNİ ETKİLEYEN UNSURLARIN, SOSYAL
KİMLİK MODELİ VE BENLİK DÜZENLEME KURAMI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hatice Kübra TEKŞAM

**Danışman:
Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN**

BURSA - 2023

ÖZET

Yazar adı soyadı	Hatice Kübra TEKŞAM
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim dalı	Psikoloji
Bilim dalı	Psikoloji
Tezin niteliği	<i>yüksek lisans</i>
Mezuniyet tarihi/...../20....
Tez danışmanı	Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN

Bireylerin Kolektif Eyleme Katılım Niyetlerini Etkileyen Unsurların, Sosyal Kimlik Modeli ve Benlik Düzenleme Kuramı Açısından İncelenmesi

Bu tez çalışmasında temel amaç, kişileri kolektif eyleme katılmaya yönlendiren unsurları, sosyal psikolojik yaklaşımlardan Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (İngilizce kısaltmasıyla SIMCA) ve Düzenleme Odağı Kuramı (DOK) temelinde incelemektir. Üç araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. İlki, kolektif eylem niyetinin eyleme davet eden mesajın çerçevesine (kayıp, kazanç odaklı ve nötr) ve mesaja maruz kalanların baskın benlik düzenleme odağına (kaçınma veya yaklaşma odaklı) göre değişip değişmediğidir. İkincisi ise SIMCA modelindeki ilişkilerin kayıp veya kazanç odaklı eyleme davet mesajlarının varlığında nasıl sonuçlar vereceğine ilişkindir. Son araştırma sorusu ile SIMCA modelindeki bazı ilişkilerin gücünün eyleme davet eden mesajın çerçevesine veya kişilerin benlik düzenleme odağına göre değişip değişmediği test edilmiştir. Araştırmaya Türkiye’de öğrenim gören ve cinsiyetini kadın olarak tanımlayan 312 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada katılımcıların kolektif eyleme davet edildikleri mesaj içeriklerine göre oluşturulmuş 3 deneysel koşul vardır: kayıp-odaklı (N=102), kazanç-odaklı (N=104) ve kontrol koşulu (N=106). Her koşuldaki katılımcılar Kaçınmacı-Yönelimci Odaklar Ölçeği’nden aldıkları puanlara göre yaklaşma (yönelimci) odağı baskın veya kaçınma odağı baskın olmak üzere gruplandırılmış ve tüm grupların kolektif eyleme katılım niyetleri ölçülmüştür. Bulgular, katılımcıların kolektif eylem niyetlerinin, maruz kaldıkları mesaja ve baskın olan benlik düzenleme odaklarına göre farklılık göstermediğine işaret etmiştir. Her bir araştırma koşulunda SIMCA modeli sınırlarında ise, modeli destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Grup etkililiği ile kolektif eylem niyeti arasındaki ve gruba yönelik adaletsizlik algısı ve kolektif eylem niyeti arasındaki ilişki her grupta pozitif yönde ve anlamlıdır. Grupla özdeşleşme ile adaletsizlik algısı arasındaki ilişki ise kazanç koşul haricindeki koşullarda pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur. Son olarak SIMCA modelindeki ‘adaletsizlik algısı-kolektif eylem niyeti’ ve ‘grup etkililiği-kolektif eylem niyeti’ ilişkilerinin güçlerinin, baskın olan benlik düzenleme odağına ve araştırma koşullarına bağlı olarak farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve anlamlı farklılıklar olmadığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına ilişkin değerlendirme tartışma ve sonuç bölümünde yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (SIMCA), kolektif eylem, grupla özdeşleşme, adaletsizlik algısı, grup etkililiği algısı, benlik düzenleme odağı, yaklaşma ve kaçınma odakları

ABSTRACT

Name & surname	Hatice Kübra TEKŞAM
University	Bursa Uludağ University
Institute	Institute of Social Sciences
Field	Psychology
Subfield	Psychology
Degree awarded	<i>Master</i>
Date of degree awarded/...../20....
Supervisor	Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN

Investigation of the Factors Affecting Individuals' Intentions to Participate in Collective Action from the views of Social Identity Model and Self-Regulation Theory

The primary aim of this thesis is to investigate the factors that direct individuals towards engaging in collective action, based on the Social Identity Model of Collective Action (SIMCA) and the Regulatory Focus Theory. Three research questions were addressed. The first one was whether the type of the framing of the invitation message (loss-focused, gain-focused or neutral) and the dominant self-regulatory focus of the message recipients (prevention- or promotion-focused) influenced the intention for collective action. The second question was how the relationships within the SIMCA would manifest in the presence of loss or gain focus messages inviting action. The final question was whether the strength of certain relationships within the SIMCA would vary based on the framing of the invitation message and the dominant self-regulatory focus of individuals. A total of 312 university students studying in Türkiye and identifying as female participated in the study. The research consists of three experimental conditions based on the content of the collective action-inviting messages: loss-focused (N=102), gain-focused (N=104), and control (N=106) conditions. Participants in each condition were grouped as either having a dominant promotion focus or a dominant prevention focus based on their scores from the Promotion-Prevention Scale. Those groups were compared in terms of their collective action intentions, and the results revealed no difference. Next, the SIMCA was tested for each research condition, and the results supported the model. In each condition, a significant positive relationship was found between group efficacy and collective action intention, as well as between perceived injustice towards the group and collective action. The relationship between group identification and perceived injustice was also positive and significant in each research condition except the gain-focused condition. Finally, the strengths of the 'injustice perception-collective action intention' association and "group effectiveness-collective action intention" association in the SIMCA were examined to see whether they differ depending on the dominant self-regulation focus and research conditions, and it was found that there were no significant differences.

Keywords: Social Identity Model of Collective Action (SIMCA), collective action, group identification, perception of justice, perception of group efficacy, self-regulatory focus, promotion and prevention focus

ÖNSÖZ

Tez sürecim boyunca fikirleriyle tezimin oluşmasında büyük rol sahibi, tezimin her cümlesinde emeği olan, gösterdiği sabır ve özveriden dolayı kendisine minnettar olduğum, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez jürimde yer almayı kabul eden Doç. Dr. İnci BOYACIOĞLU BAL ve Doç. Dr. Fatih ÖZDEMİR hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans sürecimde kendilerinden ders aldığım Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Bölümündeki değerli hocalarıma öğrettikleri her şey için çok teşekkür ederim.

Tezimde görüşlerinden yararlandığım Arş. Gör. Merve TAYYAR, Arş. Gör. Fatih KÖSEOĞLU ve Arş. Gör. Deniz BİLGER'e çok teşekkür ederim. Desteklerinden dolayı Dr. Mehmet KARASU'ya teşekkür ederim. Veri toplama aşamamda desteklerini esirgemeyen, Dr. Nihan TEZER YÖRÜK, Dr. Mahperi ULUYOL, Dr. Nur OKUTAN hocalarıma ve eski çalışma arkadaşlarım Arş. Gör. Özgün ÖZDEMİR ve Arş. Gör. Hayriye ORHAN'a sonsuz teşekkürler. Ayrıca tüm katılımcılara çok teşekkür ederim.

Kendimi geliştirebilmem için bana her türlü imkânı sağlayan, göstermiş oldukları sevgi ve sabırla her zaman desteklerini hissettiğim annem Ayşe TEKŞAM, babam İsa TEKŞAM, abim, kardeşim ve kuzenim Rana'ya sonsuz teşekkürler. Tanıdığım günden bu yana desteğini hiç esirgemeyen arkadaşım Havagül AKÇE'ye lisansüstü eğitim sürecim boyunca verdiği destekten dolayı ayrıca teşekkür ederim.

Hatice Kübra TEKŞAM

Van, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar	vi
ŞEKİLLER	vii
KISALTMALAR	viii
1.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. MESAJ ÇERÇEVELEMENİN İKNA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	6
2.1.1. Benlik Düzenleme Odağı (Regulatory Focus) ve Mesaj Çerçeveleme.....	8
2.1.2. Mesajın Çerçevenmesinin Sağlık Davranışlarına ve Sosyal Davranışlara Etkisinde Bireylerin Benlik Düzenleme Odağına Bağlı Farklılıklar	10
2.1.2.1. Mesajın Çerçevenmesinin Kolektif Eylem Katılımı Üzerindeki Etkilerinde Bireylerin Benlik Düzenleme Odağına Bağlı Farklılıklar.....	12
2.2. BENLİK DÜZENLEME ODAĞININ KOLEKTİF EYLEME YÖNELİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	15
2.3. KOLEKTİF EYLEMDE SOSYAL KİMLİK MODELİ (SOCIAL IDENTITY MODEL OF COLLECTIVE ACTION)	16
2.3.1. Grupla Özdeşleşme (Group Identification).....	17
2.3.2. Algılanan Adaletsizlik (Perceived Injustice).....	18
2.3.3. Grup Yeterliliği/Etkililiği İnancı (Group Efficacy Belief)	19
2.4. MEVCUT ÇALIŞMA	19
3. BÖLÜM: YÖNTEM	23
3.1. KATILIMCILAR	23
3.1.1. Koşullara göre Katılımcılar	25
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	27
3.2.1. Bilgilendirme ve Gönüllü Katılım Formu.....	27
3.2.2. Demografik Bilgi Formu	28
3.2.3. Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği.....	28
3.2.4. Kolektif Eyleme Davet Mesajını İçeren Metinler	32
3.2.5. Grupla Özdeşleşme Ölçeği.....	34
3.2.6. Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı	35
3.2.7. Grup Etkililiği Algısı Ölçüm Aracı.....	36
3.2.8. Kolektif Eylem Ölçeği	37
3.3. İŞLEM.....	38
4. BÖLÜM: BULGULAR.....	40
4.1. BETİMLEYİCİ ANALİZLER.....	41
4.2. DEĞİŞKENLER ARASI KORELASYON ANALİZLERİ.....	44
4.3. HİPOTEZ TESTLERİ	47

4.3.1. <i>Varyans Analizi Bulguları</i>	47
4.3.2. <i>Yapısal Eşitlik Modellemeleri (YEM)</i>	49
5. BÖLÜM: TARTIŞMA VE SONUÇ	59
5.1. TARTIŞMA.....	59
5.1.1. <i>Kısıtlılıklar</i>	61
5.1.2. <i>Katkılar</i>	65
5.1.3. <i>Öneriler</i>	67
5.2. SONUÇ.....	68
6. BÖLÜM: KAYNAKLAR	69
7. BÖLÜM: EKLER	75
EK 1. BİLGİLENDİRME VE GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	75
EK 2. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	76
EK 3. KAÇINMACI/YÖNELİMCİ ODAKLAR ÖLÇEĞİ	77
EK 4. KOLEKTİF EYLEME DAVET MESAJINI İÇEREN METİNLER	79
EK 5. GRUPLA ÖZDEŞLEŞME ÖLÇEĞİ	84
EK 6. ADALETSİZLİK ALGISI ÖLÇÜM ARACI VE GRUP ETKİLİLİĞİ ALGISI ÖLÇÜM ARACI	85
EK 7. KOLEKTİF EYLEM ÖLÇEĞİ	86
EK 8. ETİK KURUL TOPLANTI TUTANAĞI	87
EK 9. MARUZ KALINAN MESAJLARA GÖRE GRUPLARIN SIMCA ÖLÇÜM MODELİ TABLOSU	88

TABLolar

TABLO 1. KAÇINMA ODAĞI VE YAKLAŞMA ODAĞI ARASINDAKİ AYRIMLAR (HIGGINS VE CORNWELL, 2016: 59).....	9
TABLO 2. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN BETİMLEYİCİ İSTATİSTİKLERİ	24
TABLO 3. KOŞULLARA GÖRE KATILIMCILARIN BETİMLEYİCİ İSTATİSTİKLERİ	27
TABLO 4. KYOÖ ÖLÇEK MADDELERİ FAKTÖR YÜKLERİ (MADDE 1 VE MADDE 8 ÇIKARILARAK)	30
TABLO 5. ÖLÇEKLERİN GÜVENİLİRLİK KATSAYILARI.....	38
TABLO 6. DENEYSEL KOŞULLARA GÖRE DEĞİŞKENLERİN ORTALAMA VE STANDART SAPMALARI	41
TABLO 7. GRUPLARA VE KOŞULLARA GÖRE DEĞİŞKENLERİN ORTALAMA VE STANDART SAPMALARI.....	42
TABLO 8. TÜM KATILIMCILAR İÇİN VE NÖTR MESAJ KOŞULUNDAKİ KATILIMCILAR İÇİN DEĞİŞKENLER ARASI PEARSON KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI.....	45
TABLO 9. KAYIP ODAKLI VE KAZANÇ ODAKLI MESAJ KOŞULUNDAKİ KATILIMCILAR İÇİN DEĞİŞKENLER ARASI PEARSON KORELASYON ANALİZİ SONUÇLARI.....	46
TABLO 10. SIMCA BİLEŞENLERİ ARASI İLİŞKİLERİN PEARSON KORELASYON KATSAYILARI.....	47
TABLO 11. ÇERÇEVELENEN MESAJ KOŞULLARINA GÖRE SIMCA YOL ANALİZİ SONUÇLARI.....	53
TABLO 12. MODEL 1 YOL ANALİZİ SONUÇLARI.....	53
TABLO 13. MODEL 1 İÇİN DEĞİŞKENLER ARASI İLİŞKİLERİN KOŞULLARA GÖRE FARKINI GÖSTEREN Z PUANI TABLOSU.....	56
TABLO 14. MODEL 2 YOL ANALİZİ SONUÇLARI.....	56
TABLO 15. MODEL 2 İÇİN DEĞİŞKENLER ARASI İLİŞKİLERİN GRUPLARA GÖRE FARKINI GÖSTEREN Z PUANI TABLOSU.....	57
TABLO 16. HİPOTEZ TABLOSU	58

ŞEKİLLER

ŞEKİL-1: KOLEKTİF EYLEMDE SOSYAL KİMLİK MODELİ (VAN ZOMEREN VE ARK., 2008).....	17
ŞEKİL-2: KOLEKTİF EYLEME YÖNELİM NİYETİNDE MARUZ KALINAN MESAJ KOŞULLARI VE DÜZENLEME ODAĞININ ETKİLEŞİM ETKİSİ GRAFİĞİ	49
ŞEKİL-3: ÇERÇEVELENEN MESAJ KOŞULLARINA GÖRE SIMCA MODELİ VE STANDARDİZE EDİLMİŞ REGRESYON KATSAYILARI, *** $p \leq .001$, ** $p \leq .01$, * $p \leq .05$	52
ŞEKİL-4: H ₃ HİPOTEZLERİNİ SINAMAK İÇİN OLUŞTURULAN YAPISAL EŞİTLİK MODELLERİ.....	54

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Akt. : aktaran

Ark. : arkadaşları

Bkz. : bakınız

HIV : Human Immunodeficiency Virus / İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü

Ort. : ortalama

Örn. : Örneğin

STK : Sivil Toplum Kuruluşları

1.BÖLÜM: GİRİŞ

Toplumsal adaletsizliklerle ve ayrımcılıkla mücadelenin ve toplumsal değişimi sağlamanın yollarından biri, kolektif eylemlerdir. Fakat toplumsal adaletsizlikten ve ayrımcılıktan dolayı mağduriyet yaşayan pek çok kişi, toplumsal değişimi isteseler de, adaletsizliklere ve eşitsizliklere karşı durmayı amaçlayan kolektif eylemlere katılım sağlamazlar (Klandermans ve Van Stekelenburg, 2014; Verba ve ark., 1995). Günümüzde toplumsal değişime ihtiyaç duyulan alanlardan biri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği meselesidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, küresel bir meseledir ve özellikle kadınlar bu eşitsizlik karşısında dezavantajlı durumdadır. Küresel bir mesele olmasının yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin boyutlarının toplumdan topluma farklılaştığı görülmektedir.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlayan bir süreçtir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik önemli adımlar atılmış, ancak ilerleyen yıllarda, ilk yıllardaki kazanımların devamının getirilemediğine yönelik endişelerin yaşandığı da olmuştur. Bu kazanımlardan öne çıkanlar Cumhuriyetle birlikte gelen Medeni Kanun (1926; boşanma hakkı, miras hakkı, velayet hakkı) ve karma eğitime geçiş gibi haklardır. Bu hakların yanı sıra Cumhuriyetin ilanından sonra 1924’te Türk Kadınlar Birliği kurulmuştur, bu örgütlenme kadınların mücadelesini (kongreler, konferanslar vs. ile) görünür hale getirmiştir (Metintaş, 2018). Kadın-erkek eşitliği açısından Cumhuriyet Dönemi’nde elde edilen önemli kazanımlarından biri de 1934 yılında seçme ve seçilme hakkını elde edilmiş olmasıdır. Kadınların politikaya katılmaları hem iş yaşamında hem de sosyal hayatta görünürlüklerini arttırmanın yanı sıra haklarını savunma mücadelesini büyük oranda güçlendirmiştir. Cumhuriyet tarihi boyunca elde edilen tüm bu kazanımlara rağmen, cinsiyet eşitliği açısından ulaşılmak istenen seviyeden çok uzakta olunan bazı alanlar da vardır. Dünya Ekonomik Forumu’nun verilerine (2023) göre Türkiye, cinsiyet eşitliği endeksinde 146 ülke arasında 129. sırada yer alırken, ekonomik katılım ve fırsatlar açısından cinsiyet eşitliği sıralamasında 133. sırada yer almıştır. Kadınlara seçme ve seçilme hakkını

daha Cumhuriyetin ilk yıllarında, birçok Avrupa ülkesinden önce tanımış olan Türkiye Cumhuriyeti'nin, 2023 yılında politikadaki güç açısından cinsiyet eşitliği sıralamasında 118. sırada yer alması (Dünya Ekonomik Forumu, 2023) bu alanda öncü ve ileri hareketin devamının getirilemediğini göstermektedir. Ayrıca, yıllar içinde gittikçe artan kadınlara yönelik şiddet ve cinayetler (Erden ve Akdur, 2018), en temel hak olan yaşam hakkının bile kadınlar elinden alınması anlamına gelmektedir. Kadın cinayetlerini önlemeye yönelik umut verici bir çaba olan İstanbul Sözleşmesi'ni Türkiye'nin önce imzalayıp sonra ayrılması, kamuda Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği politikasından sapmış olduğu ve kadın haklarına yönelik önemli bir kazanımın kaybedilmesi olarak algılandı (Anadolu Ajansı, 2020; BBC News Türkçe, 2021; Gazete Duvar, 2022). Tüm bunların bir yansıması olarak, son dönemlerde cinsiyet eşitsizliğine karşı toplumsal eylemlerin pek çoğunun İstanbul Sözleşmesi'nden ayrılmama yönündeki görüşleri ifade etmek için yapıldığı gözlenmektedir (örn. Akar ve ark., 2021; Birgün, 2021; Öztunç, 2023; Sözcü, 2022). Böyle bir atmosferde kadınların adaletsizliklere/eşitsizliklere karşı kazanılmış haklarını korumaya yönelik bir motivasyonla kolektif eylemler yöneldikleri görülmektedir. Bir kolektif eylem, bir grubun önceden sahip olmadığı bazı haklarını talep etme motivasyonu ile katılmak ile daha önce kazanılmış olan ama kaybedilmekten endişe duyulan bazı hakları koruma ve sürdürme motivasyonu ile katılmak, birbirinden farklı olgulardır. Bu iki motivasyonun kolektif eylem katılmaya etkisi, kişisel ve kültürel faktörlere bağlı olarak farklılık gösterebilir. Mevcut çalışma, cinsiyet eşitliğine yönelik hakları koruma ve yaşatma motivasyonunun egemen olduğu günümüz Türkiye'si bağlamında, kadınları bir kolektif eyleme katılmaya davet ederken dikkatlerini söz konusu eyleme katılmanın/katılmamanın yaratacağı kazanç veya kayıplara çeken davet mesajlarının onları ikna etmedeki etkilerini karşılaştırmak ve çeşitli sosyal psikolojik unsurların kişilerin kolektif eyleme niyetlerini nasıl etkilediğini açıklamaya yönelik bir sosyal psikoloji modelini, yine bu sosyal bağlamda test etmektedir.

Kadınların, kendi cinsiyet gruplarının erkekler karşısındaki dezavantajlı statüsünü değiştirmeye ve refahlarını arttırmaya yönelik kolektif eylemlere katılmaya ikna olmalarını etkileyen sosyal psikolojik faktörlerin bir Türkiye örnekleminde incelendiği mevcut çalışmada, sosyal psikoloji dâhilindeki iki ayrı literatürden hareket edilmiştir.

Birincisi, ikna etme süreçlerine ilişkin literatürdür. Kolektif eyleme katılım niyetini, ikna literatürü açısından değerlendirmek mümkündür; çünkü kolektif eyleme katılım, eyleme katılım için yapılan bir çağrının kabulü ile başlar ve kişinin eyleme katılımını etkileyen faktörlerden birisi, bu çağrının ikna ediciliğidir. Bir kolektif eyleme davet mesajının ikna ediciliği ise, mesajın niteliklerine ve hedef kişi(ler) için uygunluğuna bağlıdır. Mevcut çalışmada bu ön kabul ile hareket edilerek, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi kapsamında gerçekleştirilen bir kolektif eyleme kadınların katılım sağlamasında, şu ikisinin etkileri incelenmiştir: eyleme davet eden mesajın içerik özellikleri –daha spesifik olarak; içeriğin kazanç veya kayıp odaklı olarak çerçevelenmiş olması- ve mesajın iletildiği kadınların ne tür benlik düzenleme stratejisine yatkınlık gösterdikleri (yaklaşma ya da kaçınma odaklı benlik; Higgins, 1997). Mevcut çalışmanın ikinci hareket noktası ise, Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (İngilizce kısaltmasıyla SIMCA; Van Zomeren ve ark., 2008)'dir. Bu modelin, kolektif eyleme katılım niyetini ne düzeyde açıkladığı, farklı türde eylem çağrısı mesajlarına (kazanç veya kayıp odaklı çerçevelenmiş birer mesaja) maruz kalan kadınlarda ayrı ayrı incelenmiştir. Ardından modelin her bir bileşeninin kolektif eylem niyeti ile olan ilişkisinin, kadınların hangi türlerde eyleme davet mesajı aldıklarına bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir.

Sosyal ikna literatürüne göre, insanları bir davranış değişikliğine ikna etmek için sunulan mesaj, farklı şekillerde çerçevelenebilir: söz konusu davranışı yapmanın veya yapmamanın olumlu ya da olumsuz sonuçlarına vurgu yaparak; kişileri söz konusu davranışı yapmaya/yapmamaya davet için farklı türde gerekçeler –örneğin güvenlik ihtiyacını ya da başarı ihtiyacını karşılıyor olması- sunarak (örn. Cesario ve ark., 2013; Quinn ve Olson, 2011). Olumluluğun vurgulandığı mesajlara “kazanç-odaklı mesaj”, olumsuzluğun vurgulandığı mesajlara ise “kayıp-odaklı mesaj” denilmektedir. Literatürde, kişilerin kendilerine sunulan bir mesajda salık verilen davranışı yapmaya ikna olmalarının, mesajın nasıl çerçevelendiğine bağlı olarak değişebildiğini gösteren çalışmalar yer almaktadır; ayrıca bu çalışmalarda, mesaj çerçevesinin bu etkisinin, tüm mesaj alıcılarında aynı şekilde ortaya çıkmayıp onların kişisel özelliklerine göre değiştiği de gösterilmiştir (Dijkstra ve ark., 2009; Huang ve ark., 2022; Kaye ve ark., 2013; Mahoney ve ark., 2012; Woltin ve ark., 2022).

Kayıp ve kazanç odaklı mesaj çerçevelemenin etkileri çoğunlukla tüketim davranışları, çevreci davranışlar ya da sağlık davranışları üzerinden araştırılıyor olmakla beraber, literatürde kolektif eyleme katılım davranışı üzerindeki etkilerinin incelendiği bir araştırma mevcuttur. Quinn ve Olson (2011), bir kolektif eyleme davet mesajının kayıp veya kazanç odaklı oluşunun kolektif eylem niyetine etkisini iki deneysel çalışma ile incelemiştir. Bu çalışmalarda, kazanç odaklı mesajlardansa kayıp odaklı mesajların daha etkili olduğu (çalışma 1), fakat mesajın özelliğiyle birlikte mesajın verildiği hedef kişilerin benlik düzenleme odaklarının da kolektif eyleme yönelimi etkilediği (çalışma 2) gösterilmiştir. Bu iki çalışmada ortaya konan bulgulara göre; kayıp odaklı mesajlar, kaçınma odaklı benlik düzenleme motivasyonu (kayıplardan korunmaya ve güvenlik ihtiyacını karşılamaya yönelik motivasyon) görece güçlü olan bireylerde etkilidir. Mevcut tez çalışmasının amaçlarından biri, Quinn ve Olson'un (2011) çalışmasında olduğu gibi, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bir kolektif eyleme davet mesajının etkisinin, mesajın nasıl çerçvelendiğine ve mesajın çerçevesi ile eylem davetini alan kadınların benlik düzenleme motivasyonları arasındaki uyuma göre değişip değişmediğini sınamaktır.

Kolektif eylemlere katılıma yönelik sosyal psikolojik süreçleri Sosyal Kimlik Kuramı temelli olarak açıklayan “Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli” (İngilizce kısaltmasıyla SIMCA) (Van Zomeren ve ark., 2008), kolektif eyleme katılımı ilişkili tutum ve davranışları anlamaya yönelik sosyal psikoloji çalışmalarının pek çoğunun kuramsal çerçevesidir. SIMCA'ya göre kişilerin kolektif eyleme katılımları, kolektif eylem yoluyla haklarını arayan/taleplerde bulunan grupla ne düzeyde özdeşleşmiş oldukları ile ilişkilidir (Van Zomeren ve ark., 2008). Grupla özdeşleşmenin, bireyin kolektif eyleme katılım kararı üzerindeki etkisi iki yolla gerçekleşir. Öncelikle grupla özdeşleşme seviyesi yüksek olan bir birey, bir yandan söz konusu grubun deneyimlediği adaletsizliği/eşitsizliği büyük ve önemli olarak algılar ve buna öfke duyar; diğer yandan söz konusu grubun kolektif eylem yoluyla toplumsal değişim yaratabileceğine yönelik inancı daha yüksek olur (Van Zomeren ve ark., 2008). Bu tez çalışmasında, SIMCA modeli, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bir kolektif eylem

mesajı farklı şekillerde çerçevelenerek –eylemin hedefini, ya bitakım yeni haklar olarak sunup eyleme katılmanın olası olumlu sonuçlarını aktararak (kazanç-odaklı) ya da mevcut hakların sürdürülmesini sağlamak için savunma yapmak olarak sunup eyleme katılmamanın olumsuz sonuçlarını aktararak (kayıp-odaklı)- kendilerine iletilen kadınlar üzerinde test edilmiştir. Modelde kolektif eylem ile eylemin öncülleri arasında öngörülen bazı ilişkilerin gücünün, eyleme davet eden mesajın çerçevesine (kayıp veya kazanç odaklı) ve mesaja maruz kalanların benlik düzenleme odağına (kaçınma veya yaklaşma odaklı) göre değişip değişmediği incelenmiştir.

Mevcut tezin bu giriş bölümlerinde, tezin arka planını oluşturan; çalışmada yanıt aranan araştırma sorularına ve sınanan hipotezlere dayanak oluşturan kuramsal bilgiler aktarılmıştır. Öncelikle, ikna edici bir mesajın davranış değişikliği yaratmasında, mesajın nasıl çerçevelendiğinin, mesajın iletiildiği hedef kişilerin benlik düzenleme motivasyonlarının ve bu ikisinin uyumlu veya uyumsuz oluşunun etkilerine dair literatür bilgileri özetlenmiştir. Ardından, SIMCA tanıtılmış ve son olarak, kişilerin kolektif eyleme davet edilirken çerçevelenmiş davet mesajlarının ve kişilerin baskın benlik düzenleme odaklarının SIMCA modelindeki bileşenler ile etkileşimde olacağı fikri mevcut çalışmada önerilerek bu öneri sosyal psikoloji literatüründen hareketle gerekçelendirilmiştir.

2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mesaj Çerçevelemenin İkna Üzerindeki Etkisi

Mesaj çerçeveleme, kişileri eyleme geçirme amacına yönelik bir ikna mesajı hazırlarken, mesajda nelerin vurgulanacağına, nelerin söylenip nelerin söylenmeyeceğine yönelik bir takım stratejik kararları mesaj içeriğinde uygulamaktır. Mesaj çerçeveleme ile okuyucuların mesajı okuduklarında zihinlerinde oluşturacakları düşünce, çıkartacakları anlam ve geliştirecekleri inanç şekillendirilmeye çalışılır. İnsanları eyleme geçirebilmek için, bazı bilgilerin belirginliğini arttırmak –daha kolay fark edilir ve akılda kalıcı hale getirmek- gerekir ve mesaj çerçeveleme ile yapılan budur. Hangi konuda tutum/davranış değişikliği yaratılmak istendiğine bağlı olarak mesaj çerçevelemenin etkisinin değişmesine, pek çok örnek, sağlık alanındaki çalışmalarda bulunmaktadır.

İnsanları hastalıklarının teşhis edilmesine yönelik davranışlara (HIV testi yaptırmak, meme kanserine yönelik muayeneler gibi) sevk edebilmek için kayıp-odaklı mesajlar vermenin daha etkili olduğuna; buna karşılık sağlıklı kişilerin sağlıklı olma durumlarını sürdürmesine yönelik (aşı yaptırmak, diş eti sağlığı için ağızını çalkalamak, güneş yanığından korunmak için güneş kremi sürmek gibi) davranışlar için kazanç-odaklı mesajlar vermenin daha etkili olduğuna işaret eden çalışmalar vardır (örn. Banks ve ark., 1995; Detweiler ve ark., 1999; Finney ve Iannotti, 2002; Kalichman ve Coley, 1995; Rothman ve ark., 1999). Örneğin, Banks ve arkadaşları

(1995), kadınları mamografi çektirmeye ikna etmede; Kalichman ve Coley (1995), Güney Afrikalı kadınları HIV testi yaptırmaya ikna etmede; Rothman ve arkadaşları (1999), sağlık taraması yaptırmaya ikna etmede kayıp odaklı mesajların, diş eti sağlığını korumaya ilişkin davranışlara ikna etmede ise kazanç çerçeveli mesajların daha etkili olduğunu göstermiştir. Öte yandan Detweiler ve arkadaşları (1999), kişileri güneş kremi kullanmaya ikna etmede kazanç odaklı mesajların kayıp odaklılara kıyasla daha etkili olduğunu göstermiştir. O'Keefe ve Jensen (2007; 2009) ise mesajların kazanç ve kayıp odaklı olarak çerçevelenmesinin, kişileri genel olarak sağlık koruma davranışlarına ve özel olarak hastalık teşhisine yönelik davranışlara ikna etmedeki etkisine dair iki ayrı meta analiz çalışması yürütmüştür. Çalışmaların ilkinde, hastalıkların önlenmesine ilişkin davranışlara ikna etmede, kazanç odaklı mesajların kayıp odaklı mesajlara göre daha ikna edici olduğu, 93 araştırmanın bulgularının değerlendirildiği bir meta analiz çalışması ile ortaya konmuştur (O'Keefe ve Jensen, 2007: 633-634). Ancak bu etkinin, özellikle diş eti sağlığıyla ilgili davranışlarda ortaya çıktığı; diğer bazı sağlık davranışlarına (güvenli seks davranışları, cilt kanseri önleme, diyet ve beslenme davranışları gibi) ikna etmede mesajın kayıp veya kazanç odaklı olmasının anlamlı fark yaratmadığı gözlenmiştir (O'Keefe ve Jensen, 2007: 633-634). Aynı araştırmacılar, iki yıl sonra, genel olarak tüm sağlık koruma davranışlarındansa, sadece hastalığın teşhisine yönelik davranışlara ikna etmek için sunulan kayıp-kazanç odaklı mesajların ne düzeyde etkili olduğunu değerlendirmek üzere meta analiz çalışması yapmıştır. 53 çalışmanın bulgularının meta analizi, kayıp odaklı mesajların görece daha ikna edici olduğunu ortaya koymuştur (O'Keefe ve Jensen, 2009: 304-307). Fakat bu etki, her tür hastalığın teşhisine yönelik davranışlara ikna için geçerli değildir; kayıp odaklı mesajların yalnızca meme kanseri teşhisine yönelik sağlık davranışlarına yönlendirmede küçük bir avantajı olduğu görülmüştür (O'Keefe ve Jensen, 2009: 304-307). Dolayısıyla ikna edici mesajların kayıp veya kazanç odaklı çerçevelenmesinin etkisinin, her tür davranışa yönelik ikna etme çalışmasındaki etkisinin bir olmadığını, ikna edilmeye çalışılan davranışın ne olduğuna bağlı olarak, bu etkinin ortaya çıktığını veya çıkmadığını söylemek mümkündür.

İkna mesajının çerçevesinin kayıp veya kazanç odaklı olmasının etkisi, sadece ikna edilmeye çalışılan davranışın ne olduğuna göre değil, aynı zamanda mesajı alan kişilerin bazı bireysel özelliklerine göre de değişebilir. Örneğin, araştırmacılar farklı etnik kökenlerden (Latin, Anglosakson ve Afrika kökenli) düşük gelimli kadınları kanser taraması için mamografi çektirmeye ikna etmede kayıp veya kazanç odaklı mesajlar kullanmanın etkisini incelemiş ve kayıp-odaklı mesajların Latin ve Anglosakson kökenli kadınlarda etkisinin görece yüksek olup Afrika kökenlilerde ise mesaj içeriğinin böyle bir farka yol açmadığını (Schneider ve ark., 2001: 262) göstermiştir. Bir başka çalışmada araştırmacılar, uyuşturucu karşıtı bir mesajın, arkadaşları uyuşturucu kullanan ergenlere kayıp odaklı çerçevelenerek sunulması halinde görece daha etkili olduğu, fakat uyuşturucu kullanan arkadaşları olmayanlarda, mesajın kayıp veya kazanç odaklı olmasının bir fark yaratmadığı görülmüştür (Cho ve Boster, 2008). Bu örneklerden de anlaşıldığı üzere, mesajın hangi çerçeveye sunulduğunun tutum/davranış değişikliği üzerindeki etkisini doğru değerlendirebilmek için, ikna edilmeye çalışılan kişilerin bazı bireysel özelliklerini de dikkate almak gerekebilmektedir.

Literatür incelendiğinde, mesajların nasıl çerçevelendiğinden etkilenme biçimleri ve düzeylerine etkisi en çok incelenen bireysel farklılık değişkenlerinden birinin Higgins'in (1997; 1998) öne sürdüğü benlik düzenleme odağı (kaçınma ya da yaklaşma odaklı benlik düzenleme) olduğu görülür (örn. Cesario ve ark., 2013; Higgins ve ark., 2001; Quinn ve Olson, 2011; Sassenberg ve Hansen, 2007; Zaal ve ark., 2012). Benlik düzenlemenin ne olduğu ve mesaj çerçeveleme ile ilişkisi bir sonraki bölümde aktarılmıştır.

2.1.1. Benlik Düzenleme Odağı (Regulatory Focus) ve Mesaj Çerçeveleme

Benlik düzenleme odağı, kişilerin bir haza ulaşmaya ya da acıdan kaçınmaya yönelik ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları karşılamak için sergiledikleri motivasyonel stratejileri içerir (Appelt ve Higgins, 2010: 1138; Shah ve ark., 1998: 286).

Düzenleme Odağı Kuramına (DOK; Higgins, 1997; 1998) göre, benlik düzenlemenin iki temel türü vardır: yaklaşma-odaklı (promotion-focus) ve kaçınma-odaklı (prevention-focus) benlik düzenleme. İlki, kişinin amaçlarına ulaşmaya, arzularını tatmin etmeye ve gerçek ile ideal benlik (actual and ideal selves) arasındaki mesafeyi kapatmaya yönelik bir motivasyonken; ikincisi kayıplardan korunmaya, güvenlik ihtiyacını karşılamaya, sorumluluklarını ve görevlerini yerine getirerek gerçek (actual selves) ile olması gereken benlik (ought selves) arasındaki farkı kapatmaya yönelik bir motivasyondur (bkz. Higgins, 2000). Bu iki tür benlik düzenleme odağının birbirinden farklı yönleri, Higgins ve Cornwell'in (2016:59) çalışmasından alıntılanarak Tablo 1'de gösterilmiştir.

DOK'a göre bireyler, her iki benlik düzenleme motivasyonuna sahiptir fakat genelde biri ötekenden daha baskındır (Higgins, 1997: 1282). Ayrıca, kronik olarak bazı bireylerde kaçınma, bazılarında yaklaşma motivasyonu daha yüksek olsa bile, her bireyde kaçınma veya yaklaşma motivasyonu manipülasyonla anlık olarak ortaya çıkartılabilir. Çalışmalarda bu iki motivasyon, ya kronik bir özellik, ya manipüle edilen bir özellik ya da her iki yönüyle birlikte ele alınmaktadır.

Tablo 1. Kaçınma Odağı ve Yaklaşma Odağı Arasındaki Ayrımlar (Higgins ve Cornwell, 2016: 59)

<i>Bileşenler</i>	<i>Kaçınma Odağı (Prevention Focus)</i>	<i>Yaklaşma Odağı (Promotion Focus)</i>
Öncelikli Endişeler	Emniyet ve güvenlik	Gelişme ve büyüme
Öncelikli Hedefler	Görevler, sorumluluklar ve olması gerekenler	Umutlar, istekler ve idealler
Başarılar	Kayıp vermemek	Kazanç sağlamak
Başarısızlıklar	Kayıp vermek	Kazanç sağlayamamak
Stratejiler	Statükoyu korumak	Statükonun ötesine geçmek ve ilerlemek

Kişilerin kaçınma veya yaklaşma motivasyonlarından hangisiyle hareket edecekleri, kronik eğilimlerine, o an içinde buldukları durumun özelliklerine ve durumun özellikleriyle kişilerin özelliklerinin etkileşimine bağlı olarak belirlenebilir. Örneğin; kaçınmacı bireyleri bir davranışa ikna etmede kayıp-odaklı mesajlar daha etkili olurken, yaklaşmacı bireyleri ikna etmede kazanç-odaklı mesajlar daha etkili olur (Cesario ve ark., 2013; Quinn ve Olson, 2011; Zaal ve ark., 2012).

Literatürde, mesajın kayıp veya kazanç odaklı çerçevelenmiş olması ile mesaj alıcılarının benlik düzenleme motivasyonları arasındaki uyumun onları çeşitli sağlık davranışlarını sergilemeye ikna etmedeki etkisine dair çok sayıda çalışma olmakla birlikte, başka davranış alanlarındaki etkisine dair çalışmalar sınırlıdır. Aşağıda, bu çalışmalara örnekler verilmiştir.

2.1.2. Mesajın Çerçevenmesinin Sağlık Davranışlarına ve Sosyal Davranışlara Etkisinde Bireylerin Benlik Düzenleme Odağına Bağlı Farklılıklar

Mesajın çerçevenme şeklinin kişileri sağlık davranışlarına ikna etmeye etkisi üzerinde benlik düzenleme motivasyonunun rolünün çalışıldığı pek çok çalışmadan birisi, Latimer ve arkadaşlarının (2008) çalışmasıdır. Bu çalışma, fiziksel egzersiz yapmaya yönelik bir ikna mesajına maruz kalan kişilerin, mesajın çerçevesiyle kendilerinde kronik olarak baskın olan benlik düzenleme motivasyonu uyumlu olduğu takdirde hem egzersiz yapmaya yönelik olumlu düşüncelerinin, hem de haftalık egzersiz yapma sürelerinin arttığını göstermiştir. Bir başka çalışmada Lee ve Aaker (2004), kaçınmacı benlik düzenleme odağını, hedef kişilerin kronik bir özelliği olarak değil, mesajın bir özelliği olarak ele almıştır. Onlara göre, kazanç odaklı bir mesaj, kaçınmacı veya yaklaşmacı odaklı olarak şu örnekteki gibi ifade edilebilir: “Araştırmalara göre, portakal suyu içenler kendini daha enerjik hisseder. O halde portakal suyu için ki, daha enerjik olma fırsatını yakalayın / daha enerjik olma fırsatını kaybetmeyin.” Kayıp odaklı bir mesaj da kaçınmacı veya yaklaşmacı odaklı olarak şu örnekteki gibi ifade edilebilir: “Araştırmalar, portakal suyu içmeyenlerin kalp hastalıklarına daha fazla yakalandıklarını gösteriyor. O halde portakal suyu için ki,

kalp krizinden korunma fırsatı yakalayın/ kalp krizinden korunma fırsatını kaçırmayın.”. Çalışmanın bulguları, kaçınmacı ve yaklaşmacı benlik düzenleme odakları bu şekilde mesajın bir özelliği olarak ele alındığında da, ikna üzerindeki etkisinin yine mesajın kayıp veya kazanç odaklı oluşuyla uyumuna bağlı olduğunu göstermiştir. Bir başka çalışmada Uskul ve arkadaşları (2009), kayıp odaklı mesajların kaçınma odaklı bireylerde, kazanç odaklı mesajların ise yaklaşma odaklı bireylerde daha etkili olacağı fikrini, biri toplulukçu (Uzak doğulu: Çinli, Koreli, Tayvanlı, Japon, Filipinli) diğer ise bireyci (Beyaz İngiliz) iki ayrı kültürde test etmiştir. Çalışmanın çıkış noktası; kişilerin benlik düzenleme motivasyonunun, içinde buldukları kültürel bağlamla ilişkili olduğudur: Toplulukçu kültür kaçınmacı, bireyci kültür ise yaklaşmacı benlik motivasyonunu destekler ve dolayısıyla kayıp odaklı mesajlar toplulukçu kültürle, kazanç odaklılar ise bireyci kültürle daha uyumludur. Uskul ve arkadaşları (2009), diş sağlığını koruma maksatlı diş ipliği kullanmaya ikna etmede kayıp ve kazanç odaklı mesajların etkisini inceledikleri bu çalışmalarında, kayıp-odaklı bir mesajın yaklaşma-odaklı bireylerdense kaçınma-odaklıları ikna etmede daha çok işe yaradığını sadece Uzak Doğulu örneğinde; kazanç-odaklı bir mesajın kaçınma-odaklı bireylerdense yaklaşma-odaklıları ikna etmede daha çok işe yaradığını ise sadece İngiliz örneğinde gözlemiştir. Çalışma ile kişileri bir sağlık davranışına ikna etmede kullanılan mesajın nasıl çerçvelendiğinin, sadece mesaj alıcılarının kişisel benlik düzenleme motivasyonları ile değil, içinde buldukları kültürel bağlamla da uyumlu olması halinde mesajın etkisinin daha yüksek olacağı anlaşılmıştır.

Kişilerin benlik düzenleme odaklarının, sosyal ayrımcılığa verecekleri tepki üzerindeki etkilerine dair sıradışı bir çalışmayı Sassenberg ve Hansen (2007) yapmıştır. Onlara göre, ayrımcılık karşısında verilen olumsuz duygusal tepkinin düzeyi, hem ayrımcılığa uğrayan kişide kaçınmacı ve yaklaşmacı benlik düzenleme odaklarından hangisinin baskın olduğuna, hem de ayrımcılığın türüne bağlıdır. Şöyle ki, bireyler ayrımcılığa uğradıklarında bunu bir tür başarısızlık gibi algırlar ve kaçınmacı benlik düzenleme, başarısızlığa güçlü şekilde olumsuz duygusal tepki vermekle ilişkili olduğundan, araştırmacılar, ayrımcılığa karşı güçlü duygusal tepkilerin, kaçınmacı benlik düzenleme motivasyonu baskın olan bireylerde

yaklaşmacı benlik düzenleme motivasyonu baskın olanlardan daha fazla gözlemleneceğini öngördüler. Bunun yanı sıra araştırmacılar, ayrımcılığın, iç grubun dış gruba kıyasla daha olumsuz (örneğin, daha tembelle, daha çirkin) veya daha az olumlu (örneğin daha az çalışkan, daha az güzel) değerlendirilmesi şeklinde iki farklı türde ortaya çıkabileceğini; kaçınmacı benlik düzenleme motivasyonu yüksek olan kişilerin, iç grubun olumlu özelliklerinin görece düşük değerlendirilmesi koşulundansa olumsuz özelliklerinin görece yüksek değerlendirilmesi koşulunda daha güçlü tepki vermesini beklediler ve bu öngörülerini, Doğu Almanyalı katılımcıların iki farklı türde ayrımcılığa tepkisini karşılaştırdıkları bir dizi araştırma yaparak test ettiler ve elde ettikleri bulgular, öngörülerini destekler nitelikteydi.

Bütün bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde, bireylerin bir davranışa ikna olmasında, ikna için sunulan mesajın nasıl çerçvelendiği ile mesaj alıcılarının benlik düzenleme odağı arasındaki uyumun açıklayıcı olduğu görülür. Bu uyumun etkisinin incelendiği çoğu çalışmada hedef davranış, sağlık davranışdır. Mevcut çalışmada ise, hedef davranış, kolektif eyleme katılımıdır. Sosyal yaşamda, insanlar, zaman zaman bazı kolektif eylemlere katılmak için ikna edilmeye çalışırlar ve pek çok kişi için kolektif eyleme katılma davranışının ilk adımı, sosyal eyleme davete ilişkin çağrılarını fark etmek ve onlara bir tepki vermek olabilir. Mevcut çalışmada, kolektif eyleme bir davet mesajının ikna ediciliği incelenerek mesajın nasıl çerçvelendiğinin ve mesajın çerçevesi ile mesaj alıcısının benlik düzenleme odağı arasındaki uyumun, eyleme katılma niyetine etkisi incelenecektir.

2.1.2.1. Mesajın Çerçvelenmesinin Kolektif Eylem Katılımı Üzerindeki Etkilerinde Bireylerin Benlik Düzenleme Odağına Bağlı Farklılıklar

Bazı kolektif eylemler, bir sosyal gruba yönelik tehditleri uzaklaştırmak için ve o gruba yönelik sorumluluk hissi nedeniyle yapılırken, diğer bazı eylemler bir grubun toplumdaki kazanımlarını ve başarı fırsatlarını artırmak için yapılır olabilir. Quinn ve Olson (2011), bir kolektif eyleme davetin, bu iki tür katılım gerekçesinden hangisi sunulduğunda daha etkili olduğunun, hedef kişilerin baskın olan benlik düzenleme

odağına göre değişiyor olabileceği fikrini test ettiler. İlk olarak, kaçınmacı benlik düzenleme odağı baskın kişilerin kolektif eylemlere katılmaya, yaklaşmacı benlik düzenleme odağı baskın olanlara kıyasla, daha fazla eğilimleri olduğunu gösterdiler. İkinci olarak, kolektif eyleme katılmaya davet edilen bireylerin eyleme katılım niyetlerinin, eğer bu davet mesajı kendi benlik düzenleme odaklarıyla uyumlu nitelikte bir çerçeveye sunulmuşsa daha yüksek olduğunu gösterdiler. Şöyle ki; kaçınmacı benlik motivasyonu baskın bireyler, güvenlik ihtiyacı ve başkalarına yönelik sorumluluk hissi gibi gerekçeler olduğunda kolektif eyleme katılmaya eğilim göstermişken; yaklaşmacı benlik motivasyonu baskın olanlar, hedef grubun başarılı olma imkânlarını artırmaya yönelik bir kolektif eylem gerekçesi vurgulandığında eyleme katılmaya daha eğilimli olmuştur. Söz konusu araştırma, iki görgül çalışmaya dayanmaktadır. Bunlardan ilkinde hangi benlik odağının baskın olacağı manipüle edilip kolektif eyleme katılım niyeti ölçülmüş, diğerinde ise katılımcıların kronik olarak baskın olan benlik düzenleme odaklarının yaklaşmacı mı yoksa kaçınmacı mı olduğu öz-bildirim yoluyla toplanan veriler üzerinden değerlendirilip ardından bu katılımcıların kayıp veya kazanç odaklı eylem davetlerine verdikleri tepki ölçülmüştür. Her iki çalışmanın bulguları, benlik düzenleme odağı ile mesajın çerçevesi arasındaki uyumun kolektif eyleme katılım niyetini artırdığına işaret etmiştir.

Kolektif eyleme katılımın, kişilerin benlik düzenleme motivasyonlarıyla ilişkisine dair bir dizi deneysel araştırma yapan bir başka araştırmacı grup, Zaal ve arkadaşlarıdır (2012). Söz konusu araştırmada her ne kadar kayıp veya kazanç odaklı mesaj çerçevelemenin etkisini incelemek hedeflenmediyse de, çalışmaların sonuçları, bir kolektif eyleme davet mesajının çerçevelemesi nasıl yapılırsa, o mesajın hangi tür benlik düzenleme motivasyonu baskın olan kişiye hitap edeceğine dair çıkarım yapma imkânı sunmuştur. Zaal ve arkadaşları (2012), konuyu Quinn ve Olson'un (2011) çalışmasında olduğu gibi, iş hayatında kadın-erkek eşitliğinin sağlanabilmesine dair bir kolektif eyleme kadın lisans öğrencilerinin katılım kararları bağlamında incelemiştir. Ancak Quinn ve Olson'un (2011) çalışmasından farklı olarak, araştırmacılar, kolektif eyleme katılımın şu üç değişkenden nasıl etkilendiğini araştırmıştır: Eylem yoluyla ulaşılmak istenen sonucun yüksek veya düşük düzeyde

önemli olarak algılanması, eylemin başarılı olma olasılığının yüksek veya düşük olduğu inancı ve katılımcıların benlik düzenleme motivasyonunun yaklaşmacı veya kaçınmacı olması. Zaal ve arkadaşları (2012) yaptıkları üç çalışmadan ilkinde eylemin başarılı olma olasılığına dair katılımcıların algısını manipüle edip diğer iki değişkene dair öz-bildirim yoluyla ölçüm almış, ikinci çalışmada hem eylemin başarılı olma olasılığına dair hem de eylemin önemine dair algıyı manipüle etmiş ve benlik düzenleme motivasyonunu ilk çalışmadakinden farklı bir metotla ölçmüş, üçüncü çalışmada ise benlik düzenleme motivasyonunu manipüle etmiştir. Her üç çalışmada ulaştıkları ortak sonuç şudur: Kişilerin benlik düzenleme motivasyonu yaklaşmacı olduğunda, eyleme katılmaları, hem söz konusu eylemle ulaşmak istenen hedefi önemli, hem de eylemin başarılı olma şansını yüksek görüyor olmalarına bağlıdır; oysaki kişilerin benlik düzenleme motivasyonu kaçınmacı olduğunda, katılmaya davet edildikleri eylemin başarıya ulaşma şansı yüksek olsa da olmasa da, eğer eylemle ulaşmak istenen sonucu önemli görüyorlarsa eyleme katılma niyetleri yüksek olmaktadır. Bulgulardan hareketle, Zaal ve arkadaşları (2012), bireyleri bir kolektif eyleme katılmaya ikna etmek isteyen aktivistlerin, kolektif eyleme davet mesajlarını nasıl çerçevelemeleri gerektiğine dair çıkarım yapmıştır. Onlara göre, dezavantajlı gruplarda genellikle kaçınmacı benlik düzenleme motivasyonu baskındır, bu yüzden, sosyal değişimin neredeyse imkansız gibi görüldüğü sosyal bağlamlarda (örneğin aktivistlerin engellendiği ve baskı gördüğü, eyleme desteğin düşük olduğu durumlarda) sosyal değişimin ne denli arzulanır olduğuna yönelik mesajlardansa ne denli gerekli olduğuna dair mesajlar sunarak ikna edilebilirler. Öte yandan, yaklaşmacı benlik düzenleme motivasyonu baskın olan kişileri de eylemlere davet etmek istediklerinde, sosyal değişimi gerçekleştirmenin arzulan ve gerçekleştirilmesi mümkün bir hedef olduğuna yönelik mesajlar kullanabilirler.

Mevcut çalışma, yukarıda özetlenen Quinn ve Olson (2011) ile Zaal ve arkadaşlarının (2012) çalışmalardan hareketle, mesaj çerçevelemenin, benlik düzenleme motivasyonlarının ve ikisi arasındaki uyumun, kişilerin kolektif eylemlere katılım davranışına etkilerini incelemek üzere tasarlanmıştır. Ancak söz konusu çalışmalardan farklı olarak mevcut çalışmada sadece kolektif eyleme katılım niyeti üzerindeki etkiler değil, Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli'nde (SIMCA) kolektif eyleme

davranışının öncülü olduğu belirtilen değişkenler üzerindeki etkiler de incelenmiş, böylelikle Benlik Düzenleme Odağı Kuramı ile SIMCA'nın birleştirildiği bir teorik arka plan oluşturulmuştur.

2.2. Benlik Düzenleme Odağının Kolektif Eyleme Yönelim Üzerindeki Etkisi

Bir önceki bölümde anlatıldığı üzere, Quinn ve Olson'un (2011) çalışmasında, kadın katılımcıların, kadın-erkek eşitliğine ilişkin kolektif bir eyleme katılım niyetlerinin, kronik olarak baskın olan benlik düzenleme motivasyonlarıyla uyumlu olacak şekilde düzenlenmiş mesajlara maruz kaldıklarında daha yüksek olduğu görülmüştür (örneğin; kaçınmacı benlik motivasyonu yüksek olanlar, eylemin hedefi "kadınların güvenliği" ise, yaklaşmacı motivasyonu yüksek olanlar ise eylemin hedefi "kadınların başarısı" ise daha fazla katılım gösterdi). Zaal ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada, bireylerin özellikle kolektif eylemin sonucuna yönelik (başarı olasılığı) düşünceleri ile benlik düzenleme odakları arasındaki ilişki üzerinden kolektif eyleme yönelimleri açıklanmıştır.

Oyserman ve arkadaşları (2007), kaçınmacı benlik düzenleme odağı ile algılanan adaletsizliği ilişkilendiren bir çalışma yapmıştır. Onlara göre, sıklıkla haksız muamele görmek, (örneğin, akademik yaşamda veya iş yaşamında ayrımcılığa uğramak) kişileri kaçınmacı benlik düzenleme stratejisine sevk eder ve bu tür bir benlik düzenleme baskın olduğunda; kişiler bir haksız muamele olup olmadığı muğlak durumlarda, durumu haksız muamele olarak değerlendirirler ve bu muameleye "kaç ya da savaş" tepkisi verirler (haksız muamele gördükleri ortamdan uzaklaşmak ya da haksız muamele yapan kişiyle yüzleşmek). Oysaki yaklaşmacı benlik düzenleme odağı baskın olduğunda; kişiler, haksız bir muamele karşısında, muamelenin haksızlığını görmezden gelip, istedikleri hedefe (örneğin, diploma veya terfi alma) ulaşmak için çabalarını çoğaltırlar. Oyserman ve arkadaşları (2007), yaptıkları üç çalışmadan ilkinde siyah ABDlilere siyah oldukları hatırlatıldığında kaçınmacı benlik düzenleme motivasyonlarının baskın hale geldiğini; ikinci çalışmada ise beyazlara beyaz oldukları hatırlatıldığında kaçınmacı benlik düzenleme motivasyonunun baskın hale

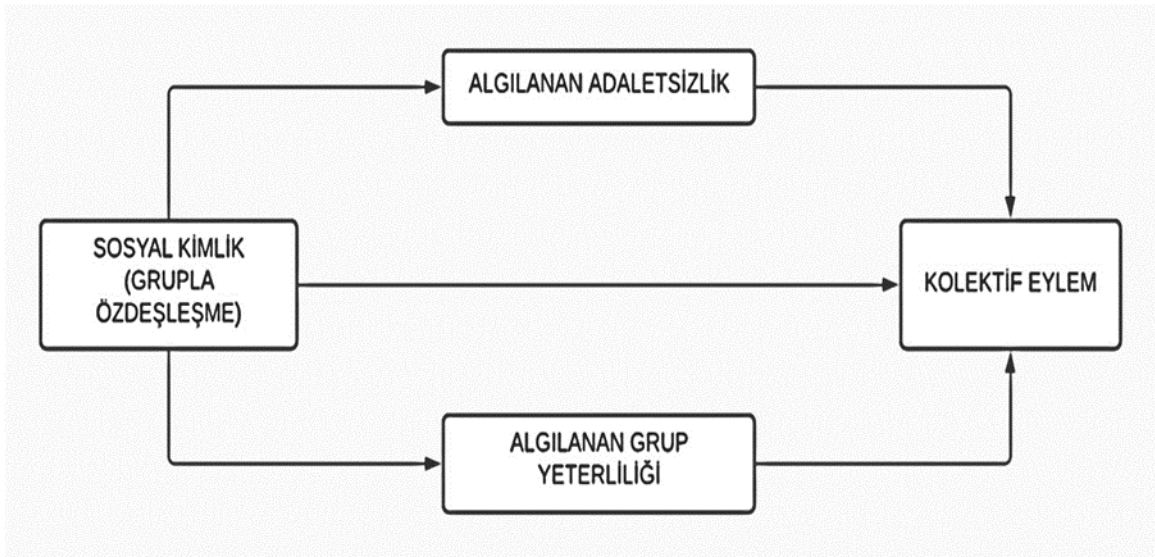
gelmediğini buldular. Bu sonuçların, ABD toplumunda siyahların kronik biçimde haksız muameleye maruz kalan damgalanmış bir grup olmasından kaynaklandığını iddia ettiler. Üçüncü çalışmada ise katılımcılarda baskın olan benlik düzenleme motivasyonunu manipüle ettiler ve ardından haksız bir muamale olup olmadığı muğlak bir olay senaryosu verip böyle bir durumda ne tepki göstereceklerini sordular. Bulgulara göre, kaçınmacı benlik düzenleme motivasyonu baskın hale getirildiğinde, yaklaşmacı benlik motivasyonunun baskın hale getirildiği koşula kıyasla, “kaç ya da savaş tepkisi (iş bırakma veya amirle görüşme ve çatışma) daha çok verilmektedir.

2.3. Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (Social Identity Model of Collective Action)

Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (SIMCA), kolektif eyleme katılımın hangi sosyal psikolojik süreçlerle ilişkilendirildiğini açıklamak üzere Van Zomeren ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiş bir modeldir. SIMCA, Tajfel ve Turner’ın (1979) Sosyal Kimlik Kuramı (SKK) üzerine temellendirilmiştir. SKK’ye göre, kolektif eylem şu dört sürecin işlenmesi sonucu meydana gelir (Becker, 2012: 21): Kişilerin kendilerini bir grubun üyesi olarak sınıflandırıp bu gruba aidiyet oluşturmaları; dış-grupların sınırlarının, iç-gruba kapalı olması (kişilerin dış gruba üye olma olasılığının düşük olması); iç-gruplarına yönelik adil olmayan bir durum, tutum veya davranışın varlığını tespit edip bunu gidermek istemeleri; son olarak iç grupları dış grup karşısında dezavantajlı durumunu değiştirilebilir olarak görmeleri (Becker, 2012). Van Zomeren ve arkadaşları (2008), SKK’nın kolektif eyleme katılımı açıklamaya yönelik bu açıklamalarından hareketle, kolektif eyleme katılım davranışını açıklamak üzere, 4 temel bileşeni olan bir model önermiştir: ‘Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (İngilizce kısaltmasıyla SIMCA). Modelin bileşenleri şunlardır: Sosyal Kimlik (Grupla Özdeşleşme), iç-gruba yönelik adaletsizlik algısı ya da adaletsizlik sonucu ortaya çıkan öfke duygusu, iç-grubun etkililiğine/yeterliliğine yönelik algı ve son olarak kolektif eyleme yönelim. SIMCA’da, bu bileşenler arasındaki ilişkiye dair önermeler ise şunlardır:

1. Sosyal kimlik ya da grupla özdeşleşme, kolektif eyleme yönelimi (eyleme katılma davranışı veya niyeti) artırır.
2. Grubun adaletsizliğe uğradığını düşünmek ve bu adaletsizlikten ötürü öfke hissetmek kolektif eyleme yönelimi artırır.
3. İnsanların iç-gruplarının etkililiğine/yeterliliğine yönelik inançlarının yüksek olması, kolektif eyleme yönelimi artırır. Bir başka deyişle, eğer kişiler kolektif eylemde bulduklarında iç-grubun mevcut durumu değiştirebileceğine inanırlarsa kolektif eyleme yönelim daha fazla olur.
4. Bir grupla özdeşleştikçe grup lehine sosyal değişim için kolektif eyleme yönelimin artması, iki yolla mümkün olur: adaletsizlik algısı ve bununla bağlantılı öfke hissini artırması yoluyla ve kolektif eylem sayesinde sosyal değişimin başarılmasının mümkün olduğuna dair inancın yüksek olması.

Bu önermeler, Şekil-1’de özetlenmiştir. Modelin bileşenlerine dair daha detaylı açıklamalar, ilerleyen bölümlerde verilmiştir.

Şekil-1: Kolektif Eylemde Sosyal Kimlik Modeli (van Zomeren ve ark., 2008)

2.3.1. Grupla Özdeşleşme (Group Identification)

Sosyal Kimlik Kuramı'nı temel alarak oluşturulan SIMCA modelinde, kişilerin, üyesi oldukları veya dayanışma içinde oldukları bir grup lehine bir sosyal değişim yaratmak üzere yapılan kolektif eylemlere katılmaları için, söz konusu grupla kendilerini özdeşleştirmiş olmaları gereklidir. Kişilerin kolektif eylemlere katılımını belirleyen en temel unsurlardan birinin, söz konusu gruba yönelik hissettikleri aidiyet veya bir başka deyişle grupla özdeşleşme (group identification) veya grup kimliğiyle özdeşleşme olduğu birçok sosyal psikolojik çalışmada gösterilmiştir (De Weerd ve Klandermans, 1999; Kelly ve Kelly, 1994; Mummendey ve ark., 1999; Simon ve ark.,1998; Stürmer ve ark., 2003). Çalışmalar, işçi kimliğiyle özdeşleşmenin (Kelly ve Kelly, 1994), yaşlı kimliğiyle ve eşcinsel kimliğiyle özdeşleşmenin (Simon ve ark., 1998), çiftçi kimliğiyle özdeşleşmenin (De Weerd ve Klandermans, 1999), Doğu Alman kimliğiyle özdeşleşmenin (Mummendey, ve ark., 1999) ve obezlerle özdeşleşmenin (Stürmer ve ark., 2003) kolektif eylemlere katılımı artırma ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Gruplar arası psikoloji literatüründe, grupla özdeşleşmenin kişilerin düşünce ve davranışlarına nasıl yön verdiğine dair biriken bilgilerin bir kısmı, kişilerin bir grupla özdeşleştiklerinde neden o grubun çıkarları için yapılan kolektif eylemlere katılmalarının arttığını anlatabilir. Van Stekelenburg (2006), literatürdeki grupla özdeşleşmenin kolektif eyleme katılımı artırmasını açıklamaya yarayacak bilgileri şöyle özetlemiştir: Kişiler bir grupla özdeşleştiklerinde kendilerini grup üyeleriyle daha benzer algıladılar; grup üyeleriyle işbirliğine girmeye ve grup fikirlerine uymaya eğilim gösterirler; eğer bir ikna mesajı iç-gruptan geliyorsa, ikna olmaya daha hazırdırlar ve özellikle gruplar arasında çatışmanın ve fikirlerin kutuplaşmasının olduğu durumlarda, iç-gruplarıyla özdeşleşmesi yüksek kişiler hem tutumlarını hem de davranışlarını iç grubunkilerle uyumlu hale getirmeye daha çok eğilimli olurlar.

2.3.2. Algılanan Adaletsizlik (Perceived Injustice)

İnsanlar, ait oldukları sosyal gruptan ötürü haksız bir muameleye uğradıklarını düşündüklerinde bu duruma tepki gösterme eğilimindedir ve böyle bir durumda tepki olarak kolektif eylemlere katılmalarını artırma yoluna gidebilirler (Kelly ve Breinlinger, 1996; akt. Alberici ve Milesi, 2013: 374). Turner'in (1987) Kendini

Sınıflandırma Kuramına (Self-Categorization Theory) göre, kişileri kolektif eylemlere yönelten motivasyon şu şekilde ortaya çıkar: Grup üyeleri, kendi gruplarının toplumdaki konumunu dış gruplarıkiyle karşılaştırıp, kendi gruplarının dezavantajlı bir konumda olduğunu görürler ve neden dezavantajlı konumda olduklarına dair meşru gördükleri bir açıklama olmazsa, iç gruplarının dezavantajlı durumunu ortadan kaldırmak üzere harekete geçmeye motive olurlar (Özkan ve ark., 2022: 343). SIMCA modeline göre kişiler iç gruplarının diğer gruplara kıyasla dezavantajlı bir toplumsal konumda olduğu takdirde adaletsizlik algırlar ve bu adaletsizlik algısına bağlı olarak grup temelli öfke duygusu açığa çıkar (Van Zomeren ve ark., 2012). Dolayısıyla bir grupla özdeşleşen bireylerin kolektif eyleme yönelmelerinin bir yolu, adaletsizlik algısı ve bu algının tetiklediği öfke duygusudur. Kişileri kolektif eylemlere yönelten bir sebep, duygusal bir katarsis yaşamak –öfke duygularını boşaltmak- arzusu olabilir (Van Stekelenburg, 2006).

2.3.3. Grup Yeterliliği/Etkililiği İnancı (Group Efficacy Belief)

Birçok araştırmada, kişiler kolektif eylemin başarılı olacağına inandıklarında kişilerin kolektif eyleme yönelimlerinde artış olduğu gösterilmiştir (örn. Alberici ve Milesi, 2013; Cohen-Chen ve Van Zomeren, 2018; Van Zomeren ve ark., 2004; Van Zomeren ve ark., 2010). Örneğin; Cohen-Chen ve van Zomeren (2018: 53) yaptıkları araştırmada, bireylerin grup hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik umutları yüksek olduğunda grup etkililiği inancının bireylerin kolektif eyleme yönelten bir etken olduğunu göstermiştir.

2.4. Mevcut Çalışma

Bu tez çalışması, sunulan kuramsal çerçeveden hareketle 3 temel hedef göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Araştırma soruları ve hipotezler de bu hedefler doğrultusunda oluşturulmuştur.

Sosyal iknaya ilişkin literatür bilgileri, kadın-erkek eşitliğine yönelik bir kolektif eyleme katılmaları için kadınları ikna etmenin yollarından birinin onları kolektif eyleme davet ederken, baskın olan benlik düzenleme motivasyonları ile uyumlu bir mesaj sunmak olacağına işaret etmektedir. Mevcut çalışmada ilk hedef, bu bulgunun geçerliğini yeniden sınamaktır. Bu amaçla tamamı kadın olan katılımcılar, işyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmeye yönelik bir eyleme davet edilmiştir. Kendilerine gönderilen mesajın içeriği ve çerçevesi şu üçünden biri olmuştur:

Kayıp-odaklı mesaj: Eyleme katılmamanın olası olumsuz sonuçlarının neler olduğu katılımcılara sunulur. Eyleme katılmadıkları takdirde kadın-erkek eşitliğine dair mevcutta kazanılmış bazı hakların yitirilebileceği vurgusu yapılır.

Kazanç-odaklı mesaj: Eyleme katılmanın olası olumlu sonuçlarının neler olduğu katılımcılara sunulur. Eyleme katıldıkları takdirde kadın-erkek eşitliğine dair yeni kazanımlar elde edilebileceği vurgusu yapılır.

Nötr mesaj: Kadınlar, işyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmeye yönelik bir eyleme davet edilmekle birlikte, eyleme katılmalarının veya katılmamalarının olumlu/olumsuz sonuçlarına dair bir bildirimde bulunulmamıştır.

Bu farklı niteliklerdeki mesajlara maruz kalmanın kolektif eyleme katılım niyeti üzerindeki etkisinin, katılımcılarda kronik olarak hangi benlik düzenleme odağının (kaçınma veya yaklaşma) daha baskın olduğuna bağlı olarak değişmesi beklenmiştir. Spesifik olarak, aşağıda verilen H_{1a} ve H_{1b} hipotezleri sınanmıştır:

H_1 : Kendilerine bir kolektif eyleme davet mesajı sunulan katılımcıların bu kolektif eyleme katılım niyetleri, davet mesajının çerçevesi (kayıp, kazanç odaklı, nötr) ile katılımcıların benlik düzenleme odağının ortak etkisine bağlı olarak değişecektir.

H_{1a} : Kaçınma odaklı benlik düzenleme eğilimi baskın olan katılımcıların kolektif eyleme katılım niyetleri, mesajın çerçevesinin kayıp odaklı olduğu koşulda, diğer koşullara kıyasla daha fazla olacaktır.

H_{1b}: Yaklaşma odaklı benlik düzenleme eğilimi baskın olan katılımcıların kolektif eyleme katılım niyetleri, mesajın çerçevesinin kazanç odaklı olduğu koşulda, diğer koşullara kıyasla daha fazla olacaktır.

Tez çalışmasının ikinci hedefi, SIMCA modelinde öne sürülen; grubuyla özdeşleşmenin, algılanan adaletsizliği ve grubun yeterliliğine dair inancı artırmak suretiyle kolektif eylem niyetini artırdığı savını, farklı türde ikna mesajlarına (kayıp odaklı, kazanç odaklı veya nötr) maruz kalmış katılımcılarda test etmektir. Her üç tür mesaja maruz kalan katılımcılarda ayrı ayrı test edilen, SIMCA modelinden hareketle oluşturulmuş hipotezler, aşağıda verilmiştir. Hipotezlerin, her üç koşulda da desteklenmesi beklenmiştir.

Kadınların cinsiyet gruplarıyla özdeşleşme düzeyleri ne denli yüksekse, kadınların erkekler karşısında dezavantajlı olduğu bir durum karşısında hissettikleri adaletsizlik algısı (H_{2a}) ve bu adaletsizliğe karşı mücadele etmede kadınları yeterlilik göstereceklerine dair inançları o kadar yüksek olacaktır (H_{2b}). Kolektif eylem niyeti, adaletsizlik algısındaki (H_{2c}) ve grup yeterliliği algısındaki (H_{2d}) artışa bağlı olarak artacaktır.

Tez çalışmasındaki üçüncü hedef, SIMCA modelindeki bazı ilişkilerin gücünün, eyleme davet eden mesajın çerçevesine (kayıp, kazanç odaklı ve nötr) ve mesaja maruz kalanların benlik düzenleme odağına (kaçınma veya yaklaşma odaklı) göre değişip değişmediğini incelemektir.

Bazı kolektif eylemler hedefleri açısından ve dayandıkları ideoloji açısından kaçınmacı benlik düzenleme odağı baskın kişilere daha çok hitap ediyorken diğer bazı kolektif eylemler, yaklaşmacı benlik düzenleme odağı baskın kişilere daha çok hitap ediyor olabilir (Van Stekelenburg, 2006). Kayıp-odaklı olarak çerçevelenmiş mesajların, benlik düzenleme odağı açısından kaçınmacı olan, kazanç-odaklı olarak

çerçevesiyle mesajların ise benlik düzenleme odağı yaklaşmacı olanlar üzerinde daha etkili olacağına dair sav, daha önceki bölümlerde sunulmuştu. Mevcut çalışmanın bir başka iddiası, kişilerin bir gruba özdeşleştikçe o gruba yönelik adaletsizlik algısı ve grup yeterliliği algısının ne denli yükseleceği üzerinde de, maruz kaldıkları kolektif eylem mesajının çerçevesi ve/veya katılımcıların benlik düzenleme odaklarının etkili olabileceğidir.

Yaklaşmacı benlik düzenleme odağı baskın olanlarda, kendini geliştirme ve başarıya motivasyonları güçlü iken, kaçınmacı benlik düzenleme odağı baskın olanlarda kendini koruma ve sorumluluklarını yerine getirme motivasyonları güçlüdür. SIMCA modelindeki “grup yeterliliği” bileşeninin, gelişme ve başarıya motivasyonu, “adaletsizlik algısı” bileşeninin ise kendini koruma ihtiyacıyla kavramsal olarak ilişkili olduğu kabul edilecek olursa, gruba özdeşleşme arttıkça kolektif eylem yöneliminin yükselmesinin yaklaşmacı benliği baskın olanların “grup yeterliliği algısını” yükselteceğini; kaçınmacı benliği baskın olanlarda ise adaletsizlik algısına yükselteceğini öngörmek mümkündür. Oyserman ve arkadaşlarının (2007) çalışmasındaki, iç grubun uğradığı bir durumu adaletsizlik olarak değerlendirme eğiliminin kaçınmacı benlik düzenleme odağı baskın olanlarda daha fazla görüldüğüne ve adaletsizlik algılayınca “kaç ya da savaş!” tepkisi göstermenin de kaçınmacı benlik düzenleme odağı baskın olanlarda görülmesi şeklindeki bulgular, SIMCA modelindeki gruba özdeşleşme ve adaletsizlik algısı bileşenleri arasındaki ilişkinin gücünün kaçınmacı benlik düzenleme odağı baskın olanlarda güçlü olacağı öngörüsünü desteklemektedir. İlgili hipotezler, aşağıda verilmiştir:

H_{3a}. Adaletsizlik algısı ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, kayıp-odaklı mesaja maruz kalan katılımcılarda kazanç-odaklı veya nötr mesaja maruz kalanlardan daha yüksek olacaktır.

H_{3b}. Grup yeterliliği algısı ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, kazanç-odaklı mesaja maruz kalan katılımcılarda kayıp-odaklı veya nötr mesaja maruz kalanlardan daha yüksek olacaktır.

H_{3c}. Ne tür mesaja (kazanç-odaklı, kayıp- odaklı ya da nötr) maruz kalmış olurlarsa olsunlar, katılımcıların adaletsizlik algısı ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, benlik düzenleme eğilimi kaçınma odaklı olan katılımcılarda benlik düzenleme eğilimi yaklaşma odaklı olanlara kıyasla daha yüksek olacaktır.

H_{3d}. Ne tür mesaja (kazanç-odaklı, kayıp- odaklı ya da nötr) maruz kalmış olurlarsa olsunlar, grup yeterliliği ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, benlik düzenleme eğilimi yaklaşma odaklı olan katılımcılarda benlik düzenleme eğilimi kaçınma odaklı olanlara kıyasla daha yüksek olacaktır.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Katılımcılar

Araştırmaya Türkiye’de öğrenim görmekte olan 314 kadın öğrenci katılmıştır. Araştırma öncesinde katılımcı sayısını belirlemek üzere ‘Gpower’ programı kullanılarak power (güç) analizi yapılmıştır. 3X2 deneysel desen kullanılan çalışmada, Power analizine göre etki gücünün ortalama seviyelerde tutulduğunda (effect size, $f = 0.25$) ve deney gücünün 0.95 olarak belirlendiği durumda katılımcı sayısı en az 336 olmalıdır. Ayrıca Yapısal Eşitlik Modellerinde kullanılan her ölçek maddesi için 5 ila 10 kişilik katılımcı atanması yapılan hesaba göre her madde için 5 katılımcı atanırsa 215, 10 katılımcı atanırsa 430 katılımcıya ihtiyaç olacağı tespit edilmiştir. Bu iki durumun ortalama değeri ise 323 katılımcı olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak araştırma formundaki madde sayıları da göz önünde bulundurularak ideal katılımcı sayısı en az 300 olarak belirlenmiştir.

314 katılımcıdan 2 katılımcı yanıtlarındaki tutarsızlıklardan dolayı veri setinden çıkarılmıştır. Analizler 312 katılımcının verisiyle yapılmıştır. Katılımcıların tamamı kendilerini kadın grubunun bir üyesi olarak tanımlamıştır. Katılımcıların yaşları 18-51 arasında değişmekte iken yaş ortalaması 22,85’tir (SS=5,46). Araştırmaya farklı üniversitelerin çeşitli bölümlerden doktora (%1,6), lisans (%85,6), ön lisans (%6,4) ve yüksek lisans (%6,4) öğrencileri katılmıştır.

Örnekleme, kartopu örnekleme metodu kullanılarak oluşturulmuştur. Katılımcılar ağırlıklı olarak Antalya Belek Üniversitesinde (%27,9) ve Akdeniz Üniversitesinde (%10,3) öğrenim görmektedir. Katılımcıların demografik özelliklerinin sıklıkları ve yüzdeleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Betimleyici İstatistikleri

Değişkenler	Sıklık	Yüzdeler (%)
Üniversite		
Antalya Belek Üniversitesi	87	27.90
Akdeniz Üniversitesi	32	10.30
Antalya Bilim Üniversitesi	31	9.90
Süleyman Demirel Üniversitesi	19	6.10
Uludağ Üniversitesi	16	5.10
Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi	13	4.20
Gedik Üniversitesi	11	3.50
Amasya Üniversitesi	10	3.20
Diğer	93	29.80
Bölüm		
Psikoloji	133	42.60
Beslenme ve Diyetetik	20	6.40
Ebelik	12	3.80
Gıda Mühendisliği	10	3.20
Hemşirelik	11	3.50
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	21	6.70
İlahiyat	13	4.20
Diğer Bölümler	92	29.60
Eğitim Düzeyi		
Ön lisans	20	6.40
Lisans	267	85.60
Yüksek Lisans	20	6.40
Doktora	5	1.60
Sınıf Düzeyi		
1.Sınıf	64	20.50
2.Sınıf	126	40.40
3.Sınıf	62	19.90
4.Sınıf	31	9.90
Diğer	29	9.30
Yaş Dağılımı		
18 yaş	15	4.80
19 yaş	34	10.90
20 yaş	57	18.30
21 yaş	67	21.50
22 yaş	43	13.80
23 yaş	26	8.30

	24 yaş	12	3.80
	25 yaş	13	4.20
	26-51 yaş	45	14.40
Gelir Düzeyi	Düşük	53	17.00
	Orta	239	76.60
	Yüksek	20	6.40
Grup	Kaçınma odaklı mesaja maruz kalanlar	102	32.70
	Yaklaşma odaklı mesaja maruz kalanlar	104	33.30
	Kontrol grubu	106	34.00

3.1.1. Koşullara göre Katılımcılar

Araştırmada deneysel koşullara göre 3 farklı araştırma formu kullanılmıştır. Buna göre 312 katılımcıdan 102'si (%32,7) kayıp-odaklı mesaj çerçevesinin sunulduğu araştırma formuna katılmış; 104 (%33,3) öğrenci kazanç-odaklı mesaj çerçevesinin sunulduğu araştırma formuna katılmış; 106 (%34) öğrenci ise kontrol koşulunda yer almıştır.

Kayıp-odaklı mesaj koşulunda yer alan 102 katılımcının yaş aralığı 18-38'dir (*Ort.* = 22,17, *SS* = 3,86). Ayrıca katılımcıların 2'si (%2) doktora, 85'i (%83,3) lisans, 11'i (%10,8) ön lisans ve 4'ü (%3,9) yüksek lisans öğrencisidir. Bu koşuldaki öğrenciler, Antalya Belek Üniversitesi (36 öğrenci, %35,3), Süleyman Demirel Üniversitesi (15 öğrenci, %14,7), Antalya Bilim Üniversitesi (13 öğrenci, %12,7), Amasya Üniversitesi (10 öğrenci, %9,8) ve diğer çeşitli üniversitelerde (28 öğrenci, %27,5) eğitim görmektedir. Öğrenciler, ağırlıklı olarak 'psikoloji' (41 öğrenci, %40,2), 'iç mimarlık ve çevre tasarımı' (12 öğrenci, %11,8), 'ebelik' (11 öğrenci, %10,8) ve 'ilahiyat' (11 öğrenci, %10,8) bölümlerindedir.

Kazanç-odaklı mesaj koşulunda yer alan 104 katılımcının yaş aralığı 18-50'dir (*Ort.* = 23,51, *SS* = 6,39). Ayrıca katılımcıların 2'si (%1,9) doktora, 87'i (%83,7) lisans, 4'i (%3,8) ön lisans ve 11'ü (%10,6) yüksek lisans öğrencisidir. Bu koşuldaki öğrenciler, Antalya Belek Üniversitesi (18 öğrenci, %17,3), Gedik Üniversitesi (11 öğrenci,

%10,6), Medipol Üniversitesi (7 öğrenci, %6,7), Uludağ Üniversitesinde (13 öğrenci, %12,5) ve diğer çeşitli üniversitelerde (55 öğrenci, %52,9) eğitim görmektedir. Öğrenciler, ağırlıklı olarak ‘psikoloji’ (26 öğrenci, %25), ‘iç mimarlık ve çevre tasarımı’ (9 öğrenci, %8,7), ‘beslenme ve diyetetik’ (18 öğrenci, %17,3) ve ‘gıda mühendisliği’ (9 öğrenci, %8,7) bölümlerindedir.

Kontrol koşulunda yer alan 106 katılımcının yaş aralığı 18-51’dir (O=22,87, SS=5,74). Ayrıca katılımcıların 1’i (%0,9) doktora, 95’i (%89,6) lisans, 5’i (%4,7) ön lisans ve 5’ü (%4,7) yüksek lisans öğrencisidir. Bu koşuldaki öğrenciler, Antalya Belek Üniversitesi (33 öğrenci, %31,1), Akdeniz Üniversitesi (23 öğrenci, %21,7), Antalya Bilim Üniversitesi (12 öğrenci, %11,3), Marmara Üniversitesinde (8 öğrenci, %7,5) ve diğer çeşitli üniversitelerde (30 öğrenci, %28,4) eğitim görmektedir. Öğrenciler, ağırlıklı olarak psikoloji (66 öğrenci, %62,3) bölümünde eğitim almaktadır, diğer öğrenciler ise sosyoloji, veterinerlik, hemşirelik gibi çeşitli bölümlerindedir.

Her bir koşul için psikoloji bölümünde eğitim gören öğrenci dağılımı ve diğer bölümlerde eğitim gören öğrenci dağılımı incelenmiştir ve koşullar arasında fark olup olmadığı Ki-kare testi ile gösterilmiştir. Buna göre her bir koşulda psikoloji bölümünde eğitim gören öğrenci sayısı ile diğer bölümlerde eğitim gören öğrenci sayısı istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmıştır, $X^2(2) = 27.44, p < .001$. Kayıp odaklı mesaj koşulunda psikoloji bölümünden 41 ve diğer bölümlerden 61; kazanç odaklı mesaj koşulunda psikoloji bölümünden 29 ve diğer bölümlerden 75; kontrol koşulunda ise psikoloji bölümünden 67 ve diğer bölümlerden 39 öğrenci vardır. Ayrıca her bir koşul için katılımlar 25 yaşın altında ve üstünde olarak kategorilere ayrıldıklarında koşullar arasında benzer dağılım olup olmadığı Ki-kare testiyle analiz edilmiştir. Sonuçlara göre her bir koşulda 25 yaş altı öğrenci sayısı ile 25 yaş üstü öğrenci sayısı istatistiksel olarak birbirinden farklılaşmamıştır, $X^2(2) = 1.33, p > .05$. Kayıp odaklı mesaj koşulunda 25 yaş ve altı 89, 25 yaş üstü 13; kazanç odaklı mesaj koşulunda 25 yaş ve altı 86, 25 yaş üstü 18; kontrol koşulunda ise 25 yaş ve altı 93, 25 yaş üstü 13 öğrenci vardır. Koşullara göre katılımcıların diğer (eğitim düzeyi, sınıf düzeyi, yaş dağılımı, gelir düzeyi) betimleyici istatistikleri Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Koşullara göre Katılımcıların Betimleyici İstatistikleri

Değişkenler	Kayıp Odaklı Mesaj Koşulu		Kazanç Odaklı Mesaj Koşulu		Kontrol Koşulu	
	Sıklık	Yüzdellik (%)	Sıklık	Yüzdellik (%)	Sıklık	Yüzdellik (%)
Eğitim Düzeyi						
Ön lisans	11	10.80	4	3.80	5	4.70
Lisans	85	83.30	87	83.70	95	89.60
Yüksek Lisans	4	3.90	11	10.60	5	4.70
Doktora	2	2.00	2	1.9	1	0.90
	Kayıp Odaklı Mesaj Koşulu		Kazanç Odaklı Mesaj Koşulu		Kontrol Koşulu	
Değişkenler	Sıklık	Yüzdellik (%)	Sıklık	Yüzdellik (%)	Sıklık	Yüzdellik (%)
Sınıf Düzeyi						
1.Sınıf	26	25.50	21	20.20	17	16.00
2.Sınıf	49	48.00	30	28.80	47	44.30
3.Sınıf	15	14.70	24	23.10	23	21.70
4.Sınıf	6	5.90	13	12.50	12	11.3
Diğer	6	5.90	16	15.40	7	6.60
Yaş Dağılımı						
18 yaş	6	5.90	6	5.80	3	2.80
19 yaş	7	6.90	11	10.60	16	15.10
20 yaş	21	20.60	18	17.30	18	17.00
21 yaş	26	25.50	17	16.30	24	22.60
22 yaş	16	15.70	11	10.60	16	15.10
23 yaş	10	9.80	8	7.70	8	7.50
24 yaş	2	2.00	6	5.80	4	3.80
25 yaş	1	1.00	9	8.70	3	2.80
26-51 yaş	13	12.90	18	17.70	14	12.80
Gelir Düzeyi						
Düşük	16	15.70	20	19.20	17	16.00
Orta	76	74.50	81	77.90	82	77.40
Yüksek	10	9.80	3	2.90	7	6.60

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1. Bilgilendirme ve Gönüllü Katılım Formu

Katılımcılara araştırma hakkında kısa bir bilgi metni ve araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarının beyanını içeren bir form sunulmuştur. Bilgilendirme formuna Ek 1’de yer verilmiştir.

3.2.2. Demografik Bilgi Formu

Katılımcılara, ‘Kadın Kimliğinin’ sosyal kimliklerinin bir parçası olup olmadığını anlamak amacıyla kendilerini ‘Kadın Grubu’nun bir üyesi olarak görüp görmedikleri sorulmuştur. Bu soru katılımcıların araştırmaya devam etmesi için bir eleme kriteridir. Yalnızca kendisini ‘Kadın Grubu’nun üyesi olarak tanımlayan katılımcıların araştırmaya katılması hedeflenmiştir. Sonrasında ise; katılımcıların yaşları, eğitim durumları (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora), bölümleri, sınıfları ve gelir düzeylerinin sorulduğu demografik bilgilerin toplandığı bir form sunulmuştur. Demografik bilgi formu Ek 2’de verilmiştir.

3.2.3. Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği

Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği (KYOÖ), Lockwood ve arkadaşları (2002) tarafından kişilerin kronik benlik düzenleme odaklarının yönelimini belirlemek için oluşturulmuştur (Doğruyol, 2020: 74). KYOÖ, kaçınmacı ve yönelimci (yaklaşmacı) odaklar olmak üzere 2 boyuta sahiptir. 18 maddeden oluşan ölçeğin Türkçeye uyarlaması Doğruyol’un (2008) tez çalışmasında yapılmıştır. 18 maddeden 9’u kaçınmacı odak seviyesi (Örneğin; ‘Genellikle, hayatımdaki olumsuz olayları engellemeye odaklıyım’), 9’u ise yaklaşmacı odak seviyesini (Örneğin; ‘Sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm.’) ölçmeye yönelik maddeler içerir. Ölçek, 1 (Hiç uygun değil) ile 9 (Çok uygun) arasında değişen değerlere sahip likert tipi bir ölçektir. KYOÖ’nün orijinal versiyonunda Lockwood ve arkadaşları (2002), yaklaşmacı odak için Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısını .81 ve kaçınmacı odak için ise .75 bulmuştur. Türkçe versiyonunda ise Doğruyol’a (2020) göre ölçeğin yaklaşmacı odak faktörü için iç güvenilirlik katsayısı .83 ve kaçınmacı odak faktörü için ise .77’dir.

Atakan'ın (2016) çalışmasında, KYOÖ'nün yapı geçerliliği ile ilgili yapılan analiz sonucu ölçek maddelerinin istatistiksel olarak 4 boyutta toplandığı görülmüştür. Faktörlerin varyansı açıklama oranlarına bakılınca iki faktörün baskın olduğu görülmüş ve ölçeğin iki faktörde toplanabileceği sonucuna varılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach alfa analizi yapıldığında yönelimci odak için .81 ve kaçınmacı odak için ise .82 değerlerine ulaşılmıştır. KYOÖ maddelerinin içeriklerine bakıldığında geleceğe yönelik bir değerlendirmenin yapıldığı ve maddelerin öğrencilere yönelik olduğu da görülmektedir (örneğin; 'Sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm.'). Ölçek maddelerinin tamamı Ek 3'te gösterilmiştir.

Mevcut çalışmada, KYOÖ'nün faktör yapısı incelenmiştir. Temel bileşen analizi (principal components) metodu ve "direct oblimin" rotasyonu uygulanan faktör analizi sonucu ölçek maddeleri 2 boyutta incelendiğinde orijinal çalışmadan (Lockwood ve ark., 2002) farklı olarak 1. madde ("Genellikle, hayatımdaki olumsuz olayları engellemeye odaklıyım.") kaçınma boyutuna yeterince yüklenmemiş ve yaklaşma boyutuna .40 faktör yüküyle yüklenmiştir. 1. madde kavramsal olarak uyuşmaması sonucu ölçek maddelerinden çıkarılmıştır. Ayrıca orijinal çalışmada yaklaşma boyutunda yer alan 8. madde ("Sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm."), faktör yükü olarak 2 boyutta da benzer faktör yükleriyle yüklenmiştir (kaçınma boyutu için faktör yükü .55; yaklaşma boyutu faktör yükü ise .41). Bu sebeple faktör analizinden 1. ve 8. maddeler çıkarılmıştır. Yaklaşma (yönelimci) boyutu varyansın %27,86'sını, kaçınma boyutu ise %19,80'ini açıklamıştır. Kaçınma boyutu maddelerine (2, 4, 7, 9, 10, 11, 13, 15) uygulanan güvenilirlik analizinde, kaçınma boyutunun Cronbach alfa katsayı değeri .78 bulunmuş ve orta düzey güvenilirlik tespit edilmiştir. Yaklaşma boyutu (3, 5, 6, 12, 14, 16, 17, 18) için Cronbach alfa değeri .85 olarak hesaplanmış ve yüksek düzeyde güvenilir olduğu bulunmuştur. Bu değerler, hem ölçeğin orijinalindeki (Lockwood ve ark., 2002) güvenilirlik katsayıları ile hem de Türkçe versiyonlarının kullanıldığı çalışmalardaki

(Atakan, 2016; Doğruyol, 2020) değerlerle benzerlik göstermiştir. Her iki boyut için ölçek maddelerinin faktör yükleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. KYOÖ Ölçek Maddeleri Faktör Yükleri (Madde 1 ve Madde 8 çıkarılarak)

Ölçek Maddeleri	Faktör Yüğü
Kaçınmacı Odak Boyutu ($\alpha = .78$)	
2. Sorumluluk ve yükümlülüklerimi yeterince yerine getirmeyeceğim diye tedirgin olurum.	.62
4. Gelecekte olmaktan korktuğum kişi hakkında sıkça düşünürüm.	.71
7. Akademik hedeflerimi başaramayacağımdan dolayı sıklıkla endişelenirim.	.79
9. Sıklıkla, kendimi başıma gelmesinden korktuğum kötü şeyleri yaşarken hayal ederim.	.76
10. Sıklıkla, hayatımdaki olası başarısızlıkları nasıl önleyebileceğimi düşünürüm.	.56
Ölçek Maddeleri	
Faktör Yüğü	
11. Yaşamımda genellikle, kazançlara ulaşmaktan ziyade kayıpları önleme eğilimi gösteririm.	.52
13. Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusunda olası bir başarısızlıktan kaçınmaktır.	.52
15. Kendimi temel olarak, "olmam beklenen" kişi olmaya çalışan; yani görevlerini, sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan biri olarak görüyorum.	.51
Açıklanan Varyans (%)	19.80
Yönelimci (Yaklaşmacı) Odak Boyutu ($\alpha = .85$)	
3. Sık sık umutlarıma ve hedeflerime nasıl ulaşacağımı hayal ederim.	.69
5. Gelecekte idealimde olmak istediğim kişi hakkında sıkça düşünürüm.	.51
6. Genellikle, gelecekte elde etmeyi umduğum başarılarla odaklanırım.	.80
12. Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusundaki isteklerimi gerçekleştirmektir.	.50
14. Kendimi temel olarak, "idealimdeki ben"e ulaşmaya çalışan; yani umutlarını, arzularını ve hayallerini gerçekleştirmeye çalışan biri olarak görüyorum.	.81
16. Genellikle, yaşamımda olumlu sonuçlar elde etmeye odaklanırım.	.80
17. Sık sık kendimi, başıma gelmesini um ettiğim güzel şeyleri yaşarken hayal ederim.	.66
18. Genel olarak, başarısızlığı önlemekten ziyade başarıya ulaşmaya çabalarım.	.77
Açıklanan Varyans (%)	27.86

Not: Açımlayıcı faktör analizine göre faktör yükleri gösterilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizinin yanı sıra ölçekten çıkarılan 1. ve 8. maddelerin ölçek geçerliliği açısından ne tür bir etkisi olduğunu test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) de uygulanmıştır. DFA ile X^2/df değerleri orijinal ölçek maddelerinden oluşan modelde ve 2 maddenin (1. ve 8. maddeler) çıkarıldığı modelde incelenmiştir. Sonuç olarak maddelerin tamamının bulunduğu modelde X^2/df değeri 5.07 ($p < .001$) iken; 2 maddenin çıkarıldığı modelde X^2/df değeri 4.48’dir ($p < .001$). İdeal bir model

için bu değerin 5'in altında olması beklenir (Erkorkmaz ve ark., 2013: 213). Bu durumda maddelerin çıkarılmış olması ölçeği daha geçerli hale getirmiştir. GFI değerleri karşılaştırıldığında orijinal ölçek maddelerinin olduğu modelde .79 olarak hesaplanan değer maddelerin çıkarılmasıyla .84'e yükselmiştir. GFI değerinin .90 üzerinde olması ideal olarak kabul edilir (Erkorkmaz ve ark., 2013: 214), 1. ve 8. maddelerin çıkarılması ideal bir değere ulaşılmasını sağlamasa da değeri yükseltmek ideale yaklaştırmıştır. Son olarak RMSEA değerleri karşılaştırıldığında 2 boyuttan oluşan 18 maddelik orijinal ölçek modelinde RMSEA değeri .11 iken; 2 maddenin çıkarıldığı 16 maddelik ölçek modelinde bu değer düşerek .10 olmuştur. RMSEA değerinin .10 seviyelerinde olması orta düzey bir uyumluluk olduğunu gösterdiği için kabul edilebilir bir değerdir, bu değer düşük olması modelin verilerle daha uyumlu olmasını ve ölçek geçerliliğinin artmasını sağlamaktadır (Erkorkmaz ve ark., 2013: 216).

Özetle, hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizlerinin bulguları bir arada değerlendirildiğinde 1. maddenin yüklenmesi gereken boyuttan farklı bir boyuta yüklenmesi ve kendi boyutundaki yükünün düşük olması sebebiyle ölçekten çıkarılması uygun görülmüştür. 8. madde yüklenmesi gereken boyuta yüklense de diğer boyuta daha fazla yüklendiği açımlayıcı faktör analizi ile görülmüştür, bu durumda çıkarılması uygun bulunmuştur. Maddelerin çıkarılmasıyla doğrulayıcı faktör analizi bulgularından görüldüğü üzere geçerliliği daha yüksek bir ölçek oluşmuştur.

Katılımcıların KYOÖ'den aldıkları genel puan hesaplaması için Uskul ve arkadaşları (2009: 538) tarafından kullanılmış olan bir yöntem tercih edilmiştir. Bu yöntemle göre KYOÖ genel puanı, kaçınma ve yaklaşma boyutlarındaki ortalama puanlar hesaplandıktan sonra kaçınma boyutu puanından yaklaşma boyutu puanı çıkarılarak oluşturulmuştur. Sonrasında bu puanların her bir koşul için ortalaması hesaplanarak ortalamanın altında kalanlar yaklaşma odaklı (N = 149), üstünde kalanlar ise kaçınma odaklı (N = 163) olarak değerlendirilmiştir.

3.2.4.Kolektif Eyleme Davet Mesajını İçeren Metinler

Kolektif eyleme davet eden mesajlar 3 farklı içeriğe sahip olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu metinler manipülasyon aracı olarak kullanılmıştır. Her bir metin, kişileri kadınların erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olması için yapılacak eyleme davet etmektedir. İçerikler belirlenirken Düzenleme Odağı Kuramı (Higgins, 1997) referans alınarak, benlik düzenleme odakları olan kaçınma (kayıp odaklı) ve yaklaşma (kazanç odaklı) odakları ile uyumlu olan kayıp veya kazanç odaklı çerçevelenen mesajlar ve nötr bir mesaj oluşturulmak hedeflenmiştir. Daha önce yapılan çalışmalardan yola çıkarak (örn. Cesario ve ark., 2004: 391; Quinn ve Olson, 2011) çerçevelenmiş mesajlar oluşturulmuştur.

Kayıp-odaklı çerçeveleme; eyleme katılmamanın olumsuz sonuçlara neden olacağını vurgulayan bir davet mesajı ile sağlanmıştır. Örneğin, katılımcıların eyleme katılmamaları halinde ekonomik olarak özgürce yaşama şanslarını kaybedecekleri belirtilmiştir. Kazanç-odaklı çerçevelenen mesajda ise katılımcıların eyleme katılmalarının olumlu bir sonuca sebep olacağına yönelik bir içeriğe yer verilmiştir. Örneğin, katılımcıların eyleme katılmaları halinde iş yerinde aynı iş performansını gösterdikleri erkek çalışma arkadaşları ile eşit maaş almalarının mümkün olacağı belirtilmiştir. Aşağıdaki ortak metinde koyu harflerle yazılan cümleler kayıp-odaklı mesajda yer alırken italik yazılan cümleler kazanç-odaklı mesajda yer almıştır:

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı kadınların savunulması ve bugüne kadar kazanılmış olan kadın haklarının korunması gerektiğine inanan her bir birey hemen şimdi harekete geçmeli.

Biz, bir grup üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler

planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmek için de bir eylem planımız var. Sizleri bu eyleme davet ediyoruz.

Desteyiniz çok önemli çünkü harekete geçip eşitlik için mücadele etmediğiniz **sürece endişe verici pek çok değişim yaşanabilir/ umut verici pek çok değişim yaşanabilir. Bize destek olmazsanız/olursanız;**

- Kadınların çalışma hayatında erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olması için geçmişte çıkartılan yasaların korunması mümkün olmayabilir. /Kadınların çalışma hayatında erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olmasını güvence altına alacak yasal düzenlemelerin yapılması sağlanabilir.

- İş yerinizde aynı iş performansını sergilemeniz bile erkek çalışma arkadaşınızdan daha az kazanacak olabilirsiniz. / İş yerinizde aynı iş performansını gösterdiğiniz erkek çalışma arkadaşlarınız ile eşit maaş almanız mümkün olur.

- “Eşit işe eşit maaş ilkesi” kaybedilebilir. / “Eşit işe eşit maaş ilkesinin” yerleşmesi sağlanır.

- Geçiminizi sağlamanıza ve kaliteli yaşamanıza imkân verecek bir iş bulmakta zorlanabilirsiniz. / Geçiminizi sağlamanıza ve kaliteli bir hayat yaşamanıza imkân verecek bir iş bulmanız kolaylaşabilir.

- Ekonomik olarak özgürce yaşama şansınızı kaybedebilirsiniz. / Ekonomik olarak özgür bir birey olma şansınız olur.

Son olarak kontrol koşulu davet mesajında katılımcılara yalnızca eyleme davet mesajı sunulmuş ve diğer koşullardan farklı olarak eylemin sonuçlarına dair bir açıklama yapılmamıştır. Üç koşulda da metinler, Ek 4’te yer alan afiş aracılığıyla sunulmuştur.

Metinlerin kazanç ve kayıp odaklı olarak çerçevesi belirlenmiş olup olmadığı konusunda Sosyal Psikoloji alanında çalışan iki araştırma görevlisi/yüksek lisans öğrencisinden destek alınmıştır. DOK ile ilgili olarak bilgilendirme yapıldıktan sonra metinleri değerlendirmeleri istenmiştir ve gelen geri bildirimler göz önünde bulundurularak metinler son halini almıştır.

3.2.5. Grupla Özdeşleşme Ölçeği

Bu tez çalışması kapsamında Grupla Özdeşleşme Ölçeği (GÖÖ) katılımcıların ‘Kadın Grubu’ ile ne düzeyde özdeşleştiklerini değerlendirmek için uygulanmıştır. GÖÖ maddeleri, kişilerin gruplarına ne düzeyde aidiyet hissettiklerini, gruplarına verdikleri önemi, grupları ile benzerlik düzeyleri ve grubun kişileri ne düzeyde kabul ettiklerini değerlendirmeye yöneliktir (Örneğin; ‘Grubuma sahip olduğum için mutluyum.’, ‘Yaşadığım değerlerim grubumun değerleri ile aynı doğrultudadır.’, ‘Grubum beni olduğum gibi kabul eder.’). Grupla Özdeşleşme Ölçeği 5’li likert tipi bir ölçektir ve katılımcılardan kendileri için uygun rakamı işaretlemeleri istenmiştir. 1 “düşünceme tamamen karşı” iken 5 “düşünceme tamamen uygun” görüşünü temsil etmiştir. Ölçeğin orijinalini Kirchler ve arkadaşları (1994) geliştirmiştir, 10 maddelik bir ölçektir ve Cronbach alfa değeri .79’dur (akt. Özkan, 2014: 55). Hortaçsu (2000), başörtülü/başörtüsüz katılımcılarla yaptığı çalışmada bu ölçeği Türkçeye uyarlamıştır ve ölçeğin alfa katsayısını .83 ve .91 olarak bulmuştur (akt. Özkan, 2014: 55). Özkan’ın (2014) çalışmasında, GÖÖ orijinal ölçekle uyumlu olarak tek faktör yapısına sahip bulunmuş, bu tek faktör toplam varyansın %58.09’unu açıklamış ve güvenilirlik katsayısının .92 bulunmuştur (Özkan, 2014: 56). Ölçek maddeleri Ek 5’te sunulmuştur.

Mevcut çalışmada, GÖÖ için uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucu, orijinal çalışmadan farklı olarak 2 faktör boyutu tespit edilmiştir. İlk boyut varyansın %42,76’sını, 2. boyut ise %15,39’unu açıklamıştır. Ölçek maddelerinden 1., 2., 4. ve 5. maddeler 2. boyuta atanırken, 3., 6., 7., 8., 9. ve 10. maddeler 1. boyuta atanmıştır. Maddeler incelendiğinde 1. boyutu içeren maddelerde grupla özdeşleşme diğer kadınlarla olan ilişkiler üzerinden değerlendirilirken (“Kendimi kadınlara yakın hissederim.” gibi) 2. boyutu içeren maddelerde kadınların kendi kimlikleri üzerinden bir değerlendirme (“Kadın olmak benim için önemlidir.” gibi) söz konusudur. Faktör boyutlarına göre yapılan güvenilirlik analizi sonucu 2. boyut için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .78 (orta düzey güvenilir), diğer boyut için ise .83 (yüksek düzey güvenilir) olarak hesaplanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi faktör sayısı 1 olacak

şekilde tekrarlandığında bu tek boyut varyansın %42,76'sını açıklamıştır ve faktör yükleri en düşük .55 (4. madde) en yüksek ise .73 (8. madde) olarak dağılmıştır. Bu değerler aslında ölçek meddelerinin tek faktör için de uygun olduğunu göstermiştir.

Açımlayıcı faktör analizinin yanı sıra doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile de ölçeğin faktör yapısı ve geçerliliği incelenmiştir. DFA ile ölçek hem 2 boyutlu olarak hem de orijinal çalışmada olduğu gibi tek faktör üzerinden değerlendirilmiştir. İki boyutlu modelin çoklu uyum indeksleri şöyledir; $X^2/df= 3.23$, $p < .001$, GFI = .94; CFI = .93, RMSEA = .09. Tek boyutlu modelin de çoklu uyum indeksleri (bkz. Jackson ve ark., 2009: 15-23) incelenmiştir. DFA sonuçlarına göre X^2/df değeri 3.91, $p < .001$ olarak hesaplanırken; GFI = .93; CFI = .92 ve RMSEA = .10 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler iki modelin de kabul edilebilir uyum iyiliği değerleri arasında olduğunu göstermiştir ve değerlerin birbirlerine yakın olduğu gözlenmiştir. Bu sebeple hem açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutta toplanan maddelerin faktör yüklerinin yüksek olması hem de tek boyutlu modelin uyum iyiliği değerlerinin de kabul edilir düzeyde olması sebebiyle orijinal çalışmada olduğu gibi ölçeğin tek boyutlu olarak değerlendirilmesine karar verilmiştir.

3.2.6. Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı

Kişilerin gruplarına yönelik adaletsizlik algısını değerlendirmek için 2 maddelik 7'li (1 = Hiç katılmıyorum, 7 = Oldukça katılıyorum) likert tipi ölçüm aracı kullanılmıştır. Ölçeğin ilk maddesi “Kadınlara kadın oldukları için adaletsiz davranıldığını düşünüyorum.”, ikinci maddesi ise ters kodlanmış bir madde olan “Kadınlara karşı yapılan her hangi bir adaletsizlik olduğunu düşünmüyorum.”. Bu maddeler oluşturulurken Odağ ve arkadaşlarının (2016) daha önce kullandığı ölçüm örnek alınarak oluşturulmuştur. Odağ ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında veri toplanan örneklem grubu Gezi Parkı protestolarına katılanlardan oluşmuştur ve gruplarına yönelik adaletsizlik algısı ölçülmüştür. Bu tez çalışmasında, kadın grubuna yönelik adaletsizlik algısını ölçmek hedeflendiği için ölçüm aracı maddeleri bu yönde düzenlenmiştir. Ölçüm aracı maddelerinin tamamı Ek 6'da yer verilmiştir.

Bu tez çalışmasında veri seti incelenerek ‘Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı’ için faktör analizi yapılmış ve tek boyutlu faktörün varyansın %67,87’sini açıkladığı tespit edilmiştir. Hesaplanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise .53 bulunmuştur ve ölçeğin düşük düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür.

3.2.7. Grup Etkililiği Algısı Ölçüm Aracı

Kişilerin gruplarını ne kadar etkili algıladıklarını değerlendirmek için 4 maddelik 7’li (1 = Tam olarak katılmıyorum, 7 = Oldukça katılıyorum) likert tipi ölçüm aracı kullanılmıştır. Grubu ne kadar etkili bulduklarını ölçen araç daha önce Van Zomeren ve arkadaşları (2010) tarafından kullanılan ölçek örnek alınarak oluşturulmuştur. Van Zomeren ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında, bir grup öğrencinin bir kurula karşı haklarını savunurken gruplarını ne düzeyde etkili gördüklerine dair değerlendirmeler yapılmıştır. Örneğin, bu ölçüm maddelerinden biri “birlikte bu durumu değiştirebileceğimizi düşünüyorum.”. Bu madde mevcut araştırma için kadın grubunun etkililiğini değerlendirmek üzere “Kadınlar, kadın haklarına karşı alınan kararları değiştirebilirler.” şeklinde düzenlenmiştir. Düzenlenmiş ölçüm aracı maddelerinin tamamı Ek 6’da verilmiştir.

Mevcut çalışmada, grup etkililiği ölçüm aracı faktör yapısı açımlayıcı faktör analizi uygulanarak incelenmiş ve tek faktör yapısına sahip olduğu bulunmuştur. Tek boyut varyansın %65,67’sini açıklamış, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmış ve ölçek yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip bulunmuştur. Açımlayıcı faktör analizine ek olarak doğrulayıcı faktör analizi de yapılmıştır, tek faktörlü olarak oluşturulan modelde, uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür ($X^2/df = 3.43$, $p < .05$; GFI = .99; CFI = .99; RMSEA = .09).

3.2.8. Kolektif Eylem Ölçeği

Kolektif Eylem Ölçeği (KEÖ), Kaya ve Mamatoğlu (2017) tarafında geliştirilmiştir. Ölçeğin amacı üniversite öğrencilerinin kolektif eylem eğilimlerini değerlendirmektir. KEÖ, 6'lı likert tipi bir ölçektir (1 = Hiç, 2 = Nadiren, 3 =Ara sıra, 4 = Çoğunlukla, 5 = Sıklıkla). Ölçek 9 maddeden oluşmaktadır (Örneğin; 'Grup için sözcülük yaptım.', 'Yasadışı politik aktivitelere katıldım.', 'İmza kampanyalarına katıldım.'). Ölçeğin maddeleri, kişilerin geçmişte katıldıkları kolektif eylemleri ölçmeye yöneliktir fakat mevcut tez çalışmasında kişilerin gelecekteki bir kolektif eyleme katılıma niyetlerini değerlendirmek istenmiştir. Bu sebeple ölçek maddelerinde düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca kadınların iş yaşantısında karşılaştıkları eylemleri konu alan bir kolektif eyleme davet edilen katılımcılar için maddelerin içerikleri daha uyumlu hale getirilmiştir (Örneğin; 'İş yerinde eşit haklar için politik kampanya çalışmalarına katılmayı düşünürüm', 'Kadınların ekonomik hakları için düzenlenen imza kampanyalarına katılmayı planlarım.', 'Kadın grubu için sözcülük yapmayı düşünürüm.'). Ölçek maddeleri Ek 7'de sunulmuştur. Kaya ve Mamatoğlu (2017), faktör analizi sonucu KEÖ'nün faktör yapısını 2 faktörlü olarak tespit etmiştir. İlk faktör 1,2,3,4,5,7. maddelerini içeren 'bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım' ($\alpha = .85$) (Örneğin; Basın açıklaması veya protestoya katıldım.) diğeri ise 6,8,9. maddelerini içeren 'bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım' ($\alpha = .77$) (Örneğin; İmza kampanyalarına katıldım.) faktörü olarak isimlendirilmiştir (Kaya ve Mamatoğlu, 2017: 119).

Bu çalışmada KEÖ için uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucu ölçek maddelerinin orijinal çalışmadan (Kaya ve Mamatoğlu, 2017) farklı olarak tek boyutta toplandığı bulunmuştur. Bu tek boyut varyansın %66,15'ini açıklamıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise .93 ve ölçek yüksek düzeyde güvenilir bulunmuştur. Bunun yanı sıra mevcut çalışmadaki ölçeğin faktör yapısı ile orijinal çalışmadaki faktör yapısını kıyaslamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Orijinal ölçekteki 2 faktörlü modelin uyum iyiliği değerleri mevcut çalışmadaki verilerle kabul edilebilir düzeyde uyumlu değildir ($X^2/df = 5.25, p < .001$;

GFI = .92; CFI = .95; RMSEA = .12). Ölçek maddeleri tek faktörlü bir modelde incelendiğinde ise modelin uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür ($X^2 = 66.73$, $df = 23$, $X^2/df = 2.90$, $p < .001$; GFI = .95; CFI = .98; RMSEA = .08). Özellikle X^2/df değerinin 5'in altına düşmesi modeli uyumlu hale getirmiştir. Bu bulgular göz önünde bulundurularak, mevcut çalışmada, kolektif eyleme yönelim niyetinin ölçüldüğü KEÖ tek faktörlü bir ölçek olarak değerlendirilmiştir. Tüm ölçek maddeleri için madde sayısı, açıklanan varyans yüzdesi ve Cronbach alfa değerleri Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5. Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları

Ölçekler	Madde Sayısı	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach Alpha
1. Kaçınmacı-Yönelimci Odaklar Ölçeği			
Kaçınmacı Odak	8 *	19.80	.78
Yönelimci Odak	8 *	27.86	.85
2. Grupla Özdeşleşme Ölçeği**	10		
Diğer kadınlarla ilişkiler üzerinden	6	42.76	.83
Kendi kadın kimlikleri üzerinden	4	15.39	.78
3. Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı	2	67.87	.53
4. Grup Etkililiği Algısı Ölçüm Aracı	4	65.67	.82
5. Kolektif Eylem Ölçeği***	9	66.15	.93

*Kaçınmacı odak boyutundan 1. madde; yönelimci odak boyutundan 8. madde çıkarıldığında her boyut için 8'er madde kalmıştır.

**Grupla Özdeşleşme Ölçeği, orijinal çalışmada tek boyutludur fakat mevcut çalışmada açımlayıcı faktör analizi sonucu 2 boyut ortaya çıkmıştır. Doğrulamalı faktör analizi sonuçlarına göre ise ölçeğin tek boyutlu olarak kabul edilmesi uygun bulunmuştur.

***Kolektif Eylem Ölçeği orijinal çalışmada 2 boyutlu iken mevcut çalışmada faktör yapısı tek boyutludur. Hem açımlayıcı hem de doğrulamalı faktör analizi bulguları tek faktörlü yapıyı desteklemiştir.

3.3. İşlem

Mevcut çalışmada kullanılan ölçekler, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan alınan onay ardından uygulanmıştır (bkz. Ek 8). Katılımcılara ulaşmak için kartopu örnekleme tekniği kullanılan çalışmada, araştırma formunun sonunda, katılımcılardan formu başkalarıyla paylaşmaları istenmiştir. Kartopu örnekleme için bazı başlangıç noktaları belirlendikten sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir. Bu başlangıç noktaları belirlenirken temsil gücünün fazla olması amacıyla vakıf üniversitesi ve devlet

üniversitelerinden katılımcıların olması önemsenmiştir. Ayrıca katılımcıların yalnızca tek bir şehirden olmaması da temsil gücünü arttırmak için uygulanan bir diğer stratejidir. Bu başlangıç noktalarından biri Antalya Belek Üniversitesi İnsani Bilimler Fakültesinde bulunan kadın öğrencilerdir (Psikoloji Bölümü 1., 2. ve 3. Sınıflar; Sosyoloji Bölümü 1., 2., 3. ve 4. Sınıflar). Bir diğer başlangıç noktaları ise Akdeniz Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencileri ve Antalya Bilim Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencileri olmuştur, 63 kadın öğrenciye bu başlangıç noktaları aracılığıyla ulaşılmıştır. Ayrıca Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Psikoloji Bölümünde öğrenim gören öğrencilerden 2 sınıf düzeyinde veri toplamak için araştırma bağlantı linki paylaşılmış ve yaklaşık 140 kadın öğrenci ile araştırma formu e-posta yoluyla paylaşılmıştır fakat araştırmaya katılım olmamıştır. Buna ek olarak, yükseköğretim yurtlarında kalan kadın öğrenciler aracılığıyla Süleyman Demirel Üniversitesi ve Amasya Üniversitesinden katılımcılara ulaşılmıştır. Son olarak, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencileriyle araştırma formları farklı sınıf düzeylerinde paylaşılmıştır. 6 Şubat 2023'te yaşanan deprem sonrası veri toplama aşamasına 2 haftalık ara verilmiştir. Bu süreçte hem bölgede yaşayan insanların hem de bu olaya doğrudan veya medya yoluyla şahit olan tüm Türkiye'de yaşayan bireylerin dikkatlerinin bölge halkına yardım etmek üzere yoğunlaştığı göz önünde bulundurularak en az 2 haftalık ara vermenin verilerin güvenilirliği açısından da gerekli olduğu düşünülmüştür.

Aday katılımcılara çevrim içi ortamda GoogleForms aracılığıyla oluşturulan araştırma formunun bağlantı linki ulaştırılmıştır. Araştırma formunda öncelikle katılımcılara araştırma ile ilgili ön bilgilendirme yapılarak gönüllü katılımlarını onaylamaları istenmiştir. Sonrasında ise formda sırasıyla Demografik Bilgi Formu, Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeğine (KYOÖ) yer verilmiştir. KYOÖ sonrası katılımcılar, kolektif eyleme davetiye metinleri aracılığıyla bir öğrenci topluluğunun düzenlediği kolektif eyleme davet edilmiştir. Mevcut araştırmada katılımcıların kolektif eyleme davet edilme biçimleri 3 farklı koşulla belirlenmiştir. Kolektif eyleme davet metinleri birbirinden farklılık gösterdiği için 3 ayrı araştırma formu oluşturulmuştur. Katılımcılar yalnızca tek bir forma katılmıştır ve her bir koşul için farklı katılımcılara ulaşılmıştır. Katılımcıların formu açtıkları e-mail hesapları

üzerinden tekrar formu açmalarını engelleyerek bu sağlanmıştır. Kolektif eyleme davet metinleri sunulmasının ardından formun devamında Grupla Özdeşleşme Ölçeği (Özkan, 2014), Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı, Grup Etkililiği Algısı Ölçüm Aracı ve son olarak Kolektif Eylem Ölçeği (Kaya ve Mamatoğlu, 2017) uygulanmıştır. Araştırma formunu tamamlayan katılımcılardan formu başkalarıyla paylaşmalarını istenmiştir.

4.BÖLÜM: BULGULAR

Veri analizi yapılmadan önce veri seti taranarak eksik ya da yanlış girilmiş veri olup olmadığı gözden geçirilmiştir. Katılımcılara sunulan araştırma formlarında bütün verilerin girilmesi zorunlu olduğu için veri setinde eksik veriye rastlanmamıştır. 3 ayrı araştırma formu kullanılarak katılımcılardan veri toplanan çalışmada, koşullar sunulan mesajların nasıl çerçevelendiğine göre oluşturulmuştur. Veri setindeki uç değerler incelendiğinde kayıp-odaklı çerçevelenen mesajın sunulduğu koşulda 2 katılımcının bütün ölçek maddelerine “1” yanıtını verdiği tespit edilmiştir. Maddeler arasında birbirine zıt olabilecek maddelere de aynı yanıtın verilmesi formu bilinçli bir şekilde doldurmadıklarını gösterdiği için bu 2 katılımcı veri setinden çıkartılmıştır. Diğer uç değerler incelendiğinde ölçek maddelerinin tamamı için uygunsuzluk gözlenmediğinden veri setinden çıkartmak tercih edilmemiştir. Ayrıca KYOÖ maddelerinden 1. madde kaçınma alt boyutunda yeterli faktör yüküne (.40 ve üzeri) sahip olmadığı için ve 8. madde yapılan faktör analizi sonucu yaklaşıma alt boyuttan çok kaçınma boyutuna yüklendiği ve faktör yükleri iki boyutta da benzer yüklendiği için veri setinden çıkarılmıştır. Bu sayede ölçek geçerliliği arttırılmıştır. Veriler, IBM SPSS Statistics 26 ve IBM SPSS Amos 26 Graphics kullanılarak analiz edilmiştir.

Veri setinin incelenmesinin ardından öncelikle değişkenlere betimleyici analiz uygulandı. Ardından parametrik testlerin uygulanabilmesi için bu testlere dâhil edilecek değişkenlerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığı kontrol edilmiştir. Hipotez testine yönelik analizlerden önce tüm değişkenlerin birbirleriyle

korelasyonları incelenmiş; son aşamada ise hipotezler varyans analizi ve yapısal eşitlik modellemesi ile test edilmiştir.

4.1. Betimleyici Analizler

Çalışmadaki üç araştırma koşulundaki katılımcıların her bir değişkenden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları incelenmiştir. Bu ortalama ve standart sapma puanları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Deneysel Koşullara göre Değişkenlerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Değişkenler	Kayıp Odaklı Mesaj Koşulu			Kazanç Odaklı Mesaj Koşulu			Kontrol Koşulu		
	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS
KYOÖ (Kaçınma Odağı)	102	5.95	1.47	104	5.61	1.39	106	5.57	1.51
KYOÖ (Yaklaşma Odağı)	102	7.32	1.20	104	7.02	1.20	106	7.08	1.26
Odak Puanı (Kaçınma Odağı-Yaklaşma Odağı)	102	-1.37	1.40	104	-1.42	1.90	106	-1.50	1.85
Grupla Özdeşleşme	102	4.34	.58	104	4.35	.59	106	4.22	.55
Algılanan Adaletsizlik	102	5.99	1.16	104	5.98	1.25	106	5.90	1.32
Grup Etkililiği Algısı	102	6.18	.95	104	5.93	1.14	106	5.71	1.21
Kolektif Eyleme Yönelim	102	4.33	1.22	104	4.04	1.25	106	3.96	1.34

Veri toplama aşamasında 3 ayrı form -mesaj içeriğine göre farklılaşan- ile veriler toplanmıştır, ardından KYOÖ puanlarına göre her bir koşuldaki katılımcılar yaklaşma odağı baskın olanlar ve kaçınma odağı baskın olanlar şeklinde 2’ye ayrılmıştır. Kişilerin buldukları deneysel koşuldaki ortalama KYOÖ puanının (kaçınma odağı-yaklaşma odağı) altında kalanlar yaklaşma odaklı, ortalamanın üstündekiler ise kaçınma odaklı olarak sınıflandırılmıştır. Kayıp odaklı mesaja maruz kalan koşulda KYOÖ puanı ortalaması -1.37’dir ve bu değer altında kalan puanlar yaklaşma odağı

baskın olarak değerlendirilirken, üstünde kalan puanlar kaçınma odağı baskın olarak değerlendirilmiştir. Kazanç odaklı mesaja maruz kalan koşulda için ortalama değer -1.42 iken kontrol koşulunda bu değer -1.50 olarak belirlenmiş ve deneysel koşullar/gruplar bu değerlere göre oluşturulmuştur. Her bir koşuldaki katılımcıların değişkenlerden aldıkları ortalama ve standart sapma puanları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Gruplara ve koşullara göre değişkenlerin ortalama ve standart sapmaları

Değişkenler	Kayıp Odaklı Mesaj Koşulu			Kazanç Odaklı Mesaj Koşulu			Kontrol Koşulu		
	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS	N	Ort.	SS
Kaçınma Odağı Baskın Katılımcı Grubu									
KYOÖ (Kaçınma Odağı)	55	6.67	1.05	51	6.53	1.03	57	6.39	1.05
KYOÖ (Yaklaşma Odağı)	55	7.01	1.11	51	6.42	1.20	57	6.57	1.26
Odak Puanı (Kaçınma Odağı-Yaklaşma Odağı)	55	-.35	.70	51	.11	1.21	57	-.18	1.22
Grupla Özdeşleşme	55	4.33	.66	51	4.35	.62	57	4.11	.52
Algılanan Adaletsizlik	55	5.96	1.23	51	5.86	1.33	57	5.87	1.29
Grup Etkililiği	55	6.22	.93	51	5.83	1.12	57	5.54	1.20
Algısı									
Kolektif Eyleme Yönelim	55	4.28	1.36	51	4.07	1.31	57	3.79	1.31
Yaklaşma Odağı Baskın Katılımcı Grubu									
KYOÖ (Kaçınma Odağı)	47	5.11	1.44	53	4.72	1.07	49	4.63	1.42
KYOÖ (Yaklaşma Odağı)	47	7.68	1.20	53	7.60	.88	49	7.67	.97
Odak Puanı (Kaçınma Odağı-Yaklaşma Odağı)	47	-2.57	1.01	53	-2.88	1.12	49	-3.04	1.12
Grupla Özdeşleşme	47	4.34	.46	53	4.35	.57	49	4.33	.56

Algılanan Adaletsizlik	47	6.01	1.08	53	6.09	1.17	49	5.94	1.37
Grup Etkililiği Algısı	47	6.13	.98	53	6.02	1.15	49	5.91	1.22
Kolektif Eyleme Yönelim	47	4.39	1.04	53	4.01	1.20	49	4.13	1.37

Hipotezleri test edebilmek için parametrik testlerden varyans analizi ve yapısal eşitlik modellemesi yapılmıştır. Ancak öncesinde değişkenlerden alınan puanların normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir.

Grupla özdeşleşme, grup etkililiği, adaletsizlik algısı, kolektif eyleme yönelim, kaçınma odağı ve yaklaşma odağı için yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testinde her bir ölçüğe verilen yanıtların normal dağılmadığı gösterilmiştir ($p < .05$). Böyle bir durumda, çarpıklık ve basıklık değerlerinin kontrol edilmesi önerilmektedir (George ve Mallery, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu değerlerin 1.50 ila -1.50 aralığında olması verilerin normallik varsayımı sağladığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Mevcut çalışmada değişkenlerin çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiş ve grupla özdeşleşme için çarpıklık değeri -.87, basıklık değeri ise .19 olarak hesaplanmıştır. Diğer ölçeklerin çarpıklık-basıklık değerleri şöyledir: Grup etkililiği ölçüğü, çarpıklık değeri -1.06, basıklık değeri .76; adaletsizlik algısı ölçüğü, çarpıklık değeri -1.27, basıklık değeri 1.12; Kolektif eylem ölçüğü için çarpıklık değeri -.44, basıklık değeri -.54; kaçınma odağı alt boyutu için çarpıklık -.56, basıklık ise .27; yaklaşma odağı alt boyutu için ise çarpıklık -.70, basıklık değeri .55'dir. Bu değerler incelendiğinde her bir değer 1.50 ila -1.50 aralığında olduğu görülmüştür.

KYOÖ puanı için yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testine göre ise veriler normal dağılmıştır ($p > .05$). Katılımcıların KYOÖ puanlarının çarpıklık değeri .05, basıklık değeri ise .71'dir. Sonuç olarak verilerin parametrik testler aracılığıyla analiz edilmek için normallik varsayımını sağladığı görülmüştür. Bu aşamadan sonra hipotezleri test etmek için ilk olarak varyans analizi sonrasında ise yapısal eşitlik modellemeleri ile yol analizleri yapılmıştır.

4.2. Değişkenler Arası Korelasyon Analizleri

Araştırmada yer alan değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisinin yönü ve bu ilişkilerin anlamlılık düzeylerini içeren Pearson korelasyon analizi sonuçları tüm katılımcılar için ve deney koşullarına göre ayrıştırılarak Tablo 8 ve Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8’de tüm katılımcıların değişkenlerden aldıkları puanlara göre yapılan korelasyon analizi ve nötr mesaj koşulunda yer alan katılımcıların değişkenlerden aldıkları puanlara göre yapılan korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre tüm katılımcılar için özellikle SIMCA bileşenleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Buna göre grupla özdeşleşme, kolektif eyleme yönelim niyeti ($r = .37, p < .01$) pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Grupla özdeşleşmenin hem algılanan adaletsizlikle ($r = .22, p < .01$) hem de algılanan grup etkililiğiyle ($r = .32, p < .01$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmektedir. SIMCA modelinden bağımsız olarak algılanan adaletsizlik ve algılanan grup etkililiği arasında ($r = .17, p < .01$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Adaletsizlik algısının kolektif eyleme yönelim niyetiyle olan ilişkisi ($r = .34, p < .01$) pozitif yönlü ve anlamlıdır; grup etkililiği algısının kolektif eyleme yönelim niyetiyle olan ilişkisi de ($r = .36, p < .01$) pozitif yönlü ve anlamlıdır, ilişkilerin gücü ise zayıftır. Mevcut çalışmada özellikle kaçınmacı odak ve adaletsizlik algısı ($r = .09, p = .10$) ile yaklaşmacı odak ve grup etkililiği ($r = .29, p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler sahip olması beklenmiştir. Tüm katılımcılar için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre bu beklenti yalnızca yaklaşmacı odak ve grup etkililiği arasındaki ilişkide sağlanmıştır. Fakat aynı zamanda adaletsizlik algısı ve yaklaşmacı odak arasında ($r = .14, p < .05$) da pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Tablo 8 ‘de yer alan nötr mesaj koşuluna maruz kalan katılımcıların verileri ile yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre tüm katılımcılar için yapılan analiz sonuçlarına benzer şekilde, SIMCA bileşenleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Tablo 10’da özetlendiği gibi grupla özdeşleşme, kolektif eyleme yönelim

niyeti ($r = .40, p < .01$) ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Grupla özdeşleşmenin hem algılanan adaletsizlikle ($r = .27, p < .01$) hem de algılanan grup etkililiğiyle ($r = .32, p < .01$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Hem adaletsizlik algısının ($r = .35, p < .01$) hem de grup yeterliliği algısının ($r = .37, p < .01$) kolektif eylem niyeti ile olan ilişkisi pozitif yönlü ve anlamlıdır. Tablo 8'de nötr mesaj koşulunda grup etkililiği ile yaklaşmacı odak arasında ($r = .42, p < .01$) pozitif yönde anlamlı ilişki sağlandığı fakat adaletsizlik algısı ile kaçınmacı odak arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı gösterilmiştir ($r = .09, p > .05$).

Tablo 8. Tüm katılımcılar için ve nötr mesaj koşulundaki katılımcılar için değişkenler arası Pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Maruz Kalınan Mesaj(1)	-	.10	.13*	.19**	-.09	-.10	-.10	-.01	.04	.01	-.00	-.09	-.09
Yaş (2)	-	-	.32**	.19**	.13*	-.13*	.04	-.14*	.16**	-.15**	-.07	-.17**	-.12*
Eğitim Düzeyi (3)	-	.36**	-	.25**	.03	-.05	.02	-.06	.03	-.09	.04	-.16**	-.11
Sınıf (4)	-	.05	.19*	-	-.05	-.05	-.15**	.06	-.03	-.13*	-.02	-.14*	-.23**
Gelir Düzeyi (5)	-	.22*	.18	.11	-	-.08	.07	-.11	.12*	.02	-.07	.03	.05
Kaçınmacı Odak (6)	-	-.23*	-.06	-.08	-.15	-	.18**	.72**	-.59**	.06	.09	.06	.09
Yaklaşmacı Odak (7)	-	.06	.15	-.03	-.04	.12	-	-.56**	.40**	.22**	.14*	.29**	.28**
KYOÖ Puan (8)	-	-.22*	-.15	-.05	-.10	.74**	-.58**	-	-.78**	-.10	-.02	-.15**	-.12*
Odak grupları (yaklaşma ve ya kaçınma) (9)	-	.24*	.00	-.01	.07	-.58**	.44**	-.78**	-	.07	.05	.07	.05
Grupla Özdeşleşme (10)	-	-.05	.06	-.14	.13	.04	.34**	-.20*	.20*	-	.22**	.32**	.37**
Algılanan Adaletsizlik (11)	-	-.12	.01	-.08	-.11	.09	.12	-.01	.03	.27**	-	.17**	.34**
Grup Etkililiği Algısı (12)	-	-.18	-.20*	-.08	-.02	.08	.42**	-.22*	.15	.32**	.20**	-	.36**
Kolektif Eyleme Yönelim (13)	-	-.07	-.01	-.09	.09	.08	.31**	-.15	.12	.40**	.35**	.37**	-

** $p < .01$, * $p < .05$ (Maruz kalınan mesaj değişkeni için kayıp odaklı mesaj =1, kazanç odaklı mesaj =3, kontrol =2; eğitim düzeyi için ön lisans=1, lisans=2, yüksek lisans=3, doktora=4; gelir düzeyi değişkeni için düşük=1, orta=2, yüksek=3; KYOÖ puanı= kaçınmacı odak puanı – yaklaşmacı odak puanı; odak grupları için kaçınmacı odağı baskın grup=1, yaklaşmacı odağı baskın grup=2)

Not: Kalın yazılan değerler nötr mesaja maruz kalan deneysel koşulundaki katılımcılar için değişkenler arası korelasyon katsayılarını içermektedir. Diğer değerler ise tüm katılımcılar için değişkenler arası korelasyon katsayılarını içermektedir.

Tablo 9. Kayıp odaklı ve kazanç odaklı mesaj koşulundaki katılımcılar için değişkenler arası Pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Mesaj koşulları</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yaş (2)	-	-	.50**	.25*	.11	-.19	-.03	-.17	.25*	-.15	.04	-.21*	-.12
Eğitim Düzeyi (3)	-	.18	-	.26**	-.01	-.03	.05	-.07	.14	-.12	.11	-.14	-.18
Sınıf (4)	-	.24*	.25*	-	-.24*	-.00	-.13	.11	.01	-.04	.07	.00	-.25*
Gelir Düzeyi (5)	-	.11	-.01	.01	-	-.12	.20*	-.29**	.19	.00	.01	.13	.13
Kaçınmacı Odak (6)	-	.01	-.05	-.02	.03	-	.46**	.65**	-.53**	.09	.15	.19	.11
Yaklaşmacı Odak (7)	-	.09	-.10	-.23*	.01	-.08	-	-.37**	.28**	.14	.15	.27**	.36**
KYOÖ Puan (8)	-	-.05	.03	.13	.02	.78**	-.69**	-	-.79**	-.03	.03	-.04	-.19
Odak grupları (yaklaşma ve ya kaçınma) (9)	-	.04	-.07	-.11	.12	-.66**	.50**	-.79**	-	.01	.02	-.05	.05
Grupla Özdeşleşme (10)	-	-.25*	-.18	-.20*	-.05	.04	.17	-.08	-.00	-	.28**	.28**	.36**
Algılanan Adaletsizlik (11)	-	-.08	.01	-.03	-.10	.05	.16	-.07	.09	.11	-	.07	.31**
Grup Etkililiği Algısı (12)	-	-.13	-.13	-.26**	-.01	-.11	.15	-.17	.09	.34**	.20**	-	.26**
Kolektif Eyleme Yönelim (13)	-	-.15	-.11	-.30**	-.13	.05	.15	-.06	-.02	.35**	.36**	.38**	-

** $p < .01$, * $p < .05$ (Maruz kalınan mesaj değişkeni için kayıp odaklı mesaj =1, kazanç odaklı mesaj =3, kontrol =2; eğitim düzeyi için ön lisans=1, lisans=2, yüksek lisans=3, doktora=4; gelir düzeyi değişkeni için düşük=1, orta=2, yüksek=3; KYOÖ puanı= kaçınmacı odak puanı – yaklaşmacı odak puanı; odak grupları için kaçınmacı odağı baskın grup=1, yaklaşmacı odağı baskın grup=2)

Not: Kalın yazılan değerler kayıp odaklı mesaja maruz kalan deneysel koşuldaki katılımcılar için değişkenler arası korelasyon katsayılarını içermektedir. Diğer değerler ise kazanç odaklı mesaja maruz kalanlar için değişkenler arası korelasyon katsayılarını içermektedir.

Tablo 10. SIMCA bileşenleri arası ilişkilerin Pearson korelasyon katsayıları

İlişkiler	Kayıp-odaklı mesaj koşulu	Kazanç-odaklı mesaj koşulu	Nötr mesaj koşulu
Grupla özdeşleşme-adaletsizlik algısı	.28**	.11	.27**
Grupla özdeşleşme-etkililik algısı	.28**	.34**	.32**
Grupla özdeşleşme-eylem niyeti	.36**	.35**	.40**
Adaletsizlik algısı-eylem niyeti	.31**	.36**	.35**
Etkililik algısı-eylem niyeti	.26**	.38**	.37**

** $p < .01$, * $p < .05$

Tablo 9’da ve Tablo 10’da verilen korelasyon analizi sonuçlarına göre kayıp odaklı mesaja maruz kalan ve ayrıca kazanç odaklı mesaja maruz kalan katılımcılar için SIMCA bileşenleri arasındaki ilişkilerin çoğunun anlamlı olduğu görülmüştür. Grupla özdeşleşme ile algılanan adaletsizlik arasındaki ilişki kazanç odaklı mesaj koşulunda ($r = .11$, $p > .05$) anlamsızdır. Kayıp odaklı mesaj koşulunda ise bu ilişki anlamlıdır, $r = .28$, $p < .01$. Her iki deneysel koşulda kaçınımacı odak ile adaletsizlik algısı ilişkisi anlamsızdır (kayıp odaklı mesaj koşulunda, $r = .15$, $p > .05$; kazanç odaklı mesaj koşulunda, $r = .05$, $p > .05$). Yaklaşmacı odak ile grup etkililiği inancı arasındaki ilişki kayıp odaklı mesaj koşulunda pozitif yönlü ve anlamlıdır ($r = .27$, $p < .01$), kazanç odaklı mesaj koşulunda ise anlamsızdır ($r = .15$, $p > .05$). Tüm bu ilişkilerin etki güçlerini analiz edebilmek için yapısal eşitlik modelleri oluşturulmuştur.

4.3. Hipotez Testleri

Hipotezleri test etmek için uygulanan varyans analizi ve yapısal eşitlik modellemeleri analiz sonuçları ilerleyen satırlarda aktarılmıştır.

4.3.1. Varyans Analizi Bulguları

Katılımcıların kolektif eyleme yönelimlerinin maruz kaldıkları mesaj içeriğine veya bireysel benlik düzenleme odaklarına göre değişip değişmediğine ve ne şekilde değiştiğine yanıt aranmıştır. Bu kapsamda H_1 , H_{1a} ve H_{1b} ’yi sınamak için iki yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Bu analizle katılımcıların maruz kaldıkları mesajın ve

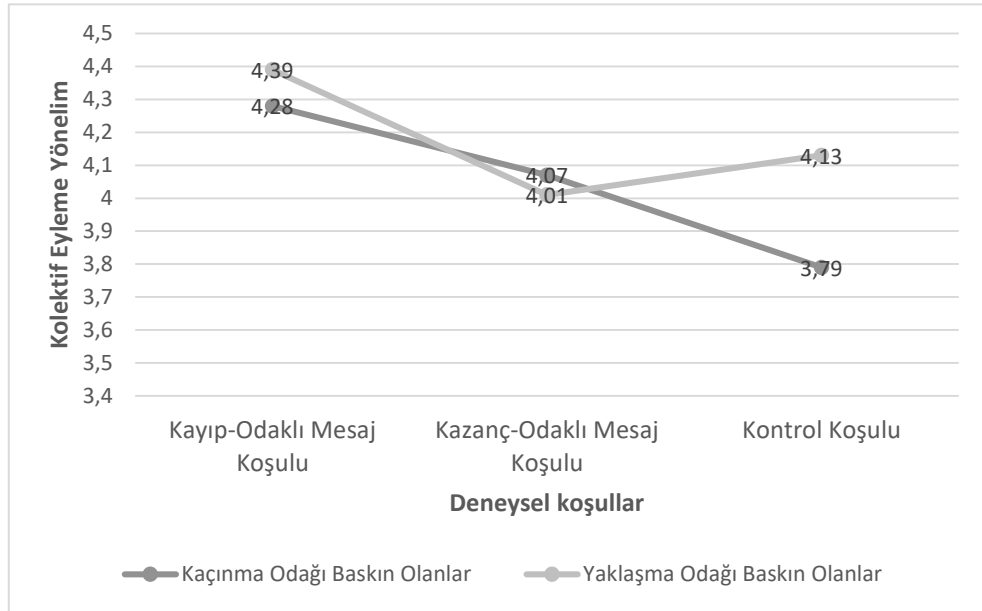
baskın olan benlik düzenleme odaklarının kolektif eyleme yönelim niyetleri üzerindeki etkisi ve bu iki değişkenin birbirleriyle olan etkileşiminin kolektif eyleme yönelim niyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir. 3 (maruz kalınan mesaj; kayıp çerçeveli, kazanç çerçeveli, nötr) X 2 (baskın düzenleme odağı; kaçınma ve yaklaşma) gruplar-arası deneysel desen oluşturulmuştur. Her bir deney koşulunda katılımcı sayısı farklılaşmıştır. Tablo 7’de grupların katılımcı sayıları ve gruplara göre değişkenlerin ortalamaları gösterilmiştir.

İki yönlü varyans analizi (Two-way ANOVA) uygulanmıştır. Levene testi sonucunda farkın anlamsız çıkması ($p = .53 > .05$), varyansların eşitlik varsayımının sağladığını göstermiştir. İki yönlü varyans analizi sonuçlarında, öncelikle 2 bağımsız değişkenden -maruz kalınan mesaj içeriği ve baskın olan düzenleme odağı- her birinin kolektif eyleme yönelim niyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonrasında ise bu 2 bağımsız değişkenin birbirleriyle etkileşiminin kolektif eyleme yönelim niyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Sonuçlara göre katılımcıların maruz kaldıkları mesaj içeriğine göre kolektif eyleme yönelim niyetlerinde 3 deney koşulu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır, $F(2, 306) = 2.46$, $p = .09 > .05$, $\omega^2 = .10$. Kayıp odaklı olarak çerçevelenen mesaj koşulundaki katılımcıların kolektif eyleme yönelim niyeti ortalaması 4.33 ($SS = 1.22$) iken, kazanç odaklı çerçevelenen mesaj koşulundaki katılımcıların ortalaması 4.04 ($SS = 1.25$) ve kontrol koşulundakilerin ortalaması 3.96 ($SS = 1.34$) olarak hesaplanmıştır. Kayıp odaklı mesaj koşulundaki katılımcıların kolektif eyleme yönelim niyeti ortalaması ile kontrol koşulundakilerin ortalamasından .38 daha fazla iken kazanç odaklı mesaj koşulundaki katılımcıların ortalaması kontrol koşulundan .09 daha fazladır. Ancak bu farklılıklar birbirinden istatistiksel açıdan anlamlı olarak farklı değildir.

Katılımcıların benlik düzenleme odaklarının kolektif eyleme yönelim niyetleri üzerindeki etkisi incelendiğinde kaçınma odağı baskın katılımcı grup ile yaklaşma odağı baskın katılımcı grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir, $F(1,$

306) = .83, $p = .36 > .05$, $\omega^2 = .04$. Ayrıca kolektif eyleme yönelme niyetinin ortaya çıkmasında kişilerin maruz kaldıkları mesaj içeriği ve baskın olan benlik düzenleme odakları arasındaki etkileşimin etkisi (bkz. Şekil 2) istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur, $F(2, 306) = .60$, $p = .55 > .05$, $\omega^2 = .05$. Sonuç olarak kişilerin baskın olan benlik düzenleme odaklarının maruz kaldıkları mesaj içeriğinden farklı düzeylerde etkilenmediği görülmüştür. Bu sonuçlara göre H_1 , H_{1a} , H_{1b} desteklenmemiştir.

Şekil-2: Kolektif eyleme yönelim niyetinde maruz kalınan mesaj koşulları ve düzenleme odağının etkileşim etkisi grafiği

4.3.2. Yapısal Eşitlik Modellemeleri (YEM)

H_2 ve H_3 hipotezlerinin sınanması yapısal eşitlik modelleri ve yol analizleriyle sağlanmıştır. Öncelikle çerçevelenen mesaj koşulları arasında SIMCA modeli sınanmıştır (H_2). Ardından ise kişilerin benlik düzenleme odaklarının ve maruz kaldıkları mesajların SIMCA modelindeki bileşenler arası ilişkisinin gücü üzerinde herhangi bir etkiye sahip olup olmadığı test edilmiştir (H_3).

IBM SPSS Amos 26 Graphics kullanılarak oluşturulan yapısal eşitlik modelleri ile H₂ ve H₃ hipotezleri test edilmiştir. Katılımcıların maruz kaldıkları mesaja göre SIMCA modelindeki bileşenler arasındaki ilişkinin, her bir koşul için (kayıp odaklı mesaj koşulu, kazanç odaklı mesaj koşulu, kontrol koşulu) geçerli olup olmadığı Şekil 3'te gösterilen yapısal eşitlik modeli ile sınanmış ve şu hipotezler test edilmiştir;

Kadınların cinsiyet gruplarıyla özdeşleşme düzeyleri ne denli yüksekse, kadınların erkekler karşısında dezavantajlı olduğu bir durum karşısında hissettikleri adaletsizlik algısı (H_{2a}) ve bu adaletsizliğe karşı mücadele etmede kadınları yeterlilik göstereceklerine dair inançları o kadar yüksek olacaktır (H_{2b}). Kolektif eylem niyeti, adaletsizlik algısındaki (H_{2c}) ve grup yeterliliği algısındaki (H_{2d}) artışa bağlı olarak artacaktır.

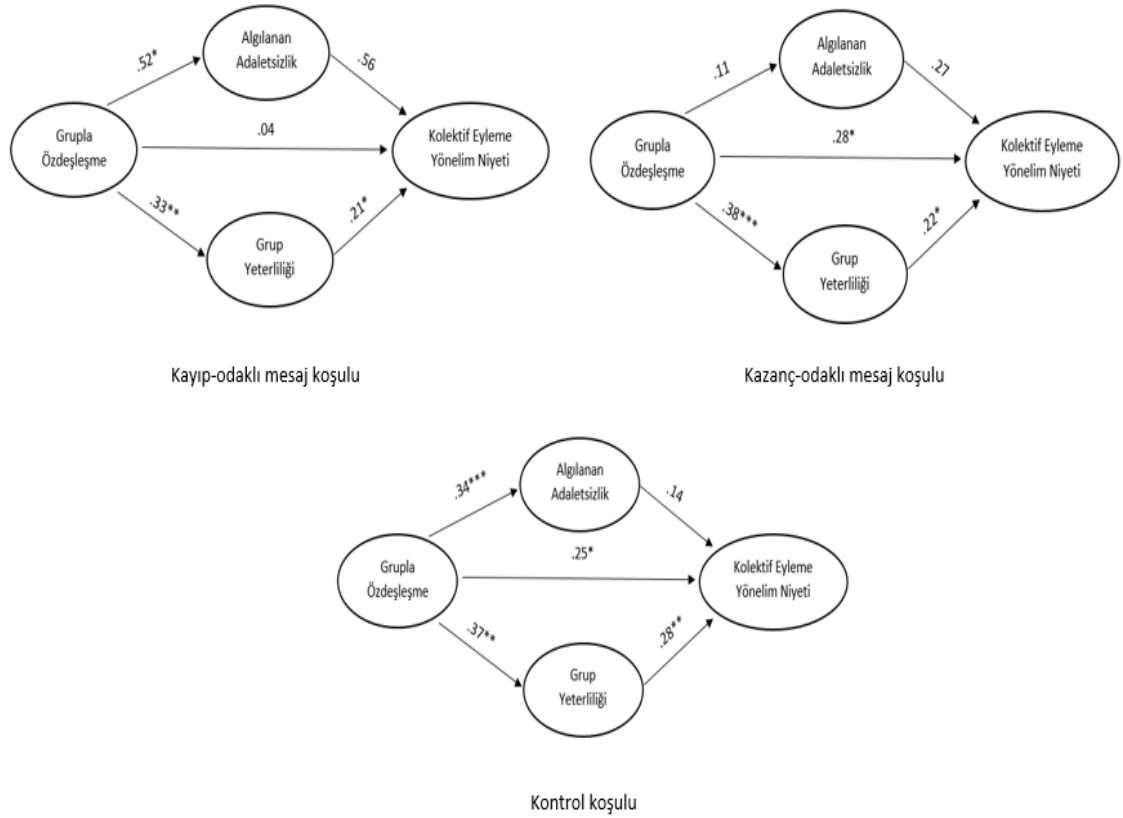
Öncelikle Şekil 3'te yer alan modelin uyum iyiliği değerleri incelenmiştir. Modelin veri ile kabul edilebilir bir uyum düzeyine sahip olduğu görülmüştür ($X^2 = 1218.60$, $df = 786$, $X^2/df = 1.55$, $p < .001$; CFI = .90; RMSEA = .04). Modele dâhil edilen her bir maddenin regresyon katsayı değerleri Ek 9'da verilen ölçüm modeli tablosunda detaylı olarak gösterilmiştir. Yol analizi sonucunda elde edilen regresyon katsayıları üzerinden bileşenler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Sonuçlar Tablo 11'de özetlenmiştir. Sonuçlara göre kayıp odaklı mesaj koşulunda; grupla özdeşleşmenin gruba yönelik adaletsizlik algısı ($\beta = .52$, $p \leq .05$) arasında ve grupla özdeşleşme ve grubun etkililik algısı ($\beta = .33$, $p \leq .01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Grupla özdeşleşme arttıkça gruba yönelik adaletsizlik algısı ve grup etkililiği algısı da artmıştır. Öte yandan algılanan adaletsizlik ($\beta = .56$, $p > .05$), algılanan grup etkililiği ($\beta = .21$, $p \leq .05$) ve grupla özdeşleşmenin ($\beta = .04$, $p > .05$) kolektif eylem niyeti ile olan ilişkisi incelendiğinde; yalnızca grup etkililiğinin kolektif eyleme katılım niyetini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Grubun etkili olduğuna yönelik inancın artması kişilerin kolektif eyleme katılım niyetlerindeki artışı yordamıştır.

Kazanç odaklı mesaj koşulunda SIMCA modeli test edildiğinde; grupla özdeşleşmenin adaletsizlik algısını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı ($\beta = .11, p > .05$) fakat grup etkililiği algısını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmüştür ($\beta = .38, p \leq .001$). Sonuç olarak, grupla özdeşleşme arttıkça grubun etkililik algısı da artmıştır. Bileşenlerin kolektif eylem niyeti ile olan ilişkisi incelendiğinde ise grup etkililiği inancı ($\beta = .22, p \leq .05$) ile grupla özdeşleşmenin ($\beta = .28, p \leq .05$) kolektif eylem niyetini anlamlı düzeyde yordadığı görülürken; gruba yönelik adaletsizliğin ($\beta = .27, p > .05$) kolektif eylem niyetini anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür. Sonuç olarak, kişilerin gruplarıyla özdeşleşme seviyeleri arttığında kolektif eyleme katılıma niyetleri artmıştır. Ayrıca kişilerin gruplarını etkili görmeleri kişilerin daha fazla kolektif eylem niyeti göstermeleri üzerinde etkilidir.

Kontrol koşulu için oluşturulan SIMCA YEM, yol analizi sonuçlarına göre; grupla özdeşleşme, gruba yönelik adaletsizlik algısı ($\beta = .34, p \leq .001$) ve grup etkililiği algısını ($\beta = .37, p \leq .01$) pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamıştır. Bu sonuçlara göre grupla özdeşleşme arttıkça adaletsizlik algısı ve grup etkililiği algısı da artmıştır. Bileşenlerin kolektif eylemle olan ilişkisi incelendiğinde ise grubun etkililiği algısı ($\beta = .28, p \leq .01$) ile grupla özdeşleşmenin ($\beta = .25, p \leq .05$) kolektif eylem niyetini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı görülürken; algılanan adaletsizliğin ($\beta = .14, p > .05$) kolektif eylemle olan ilişkisi istatistiksel olarak anlamsızdır.

SIMCA modeli bileşenleri arasındaki ilişkiyi tek bir model üzerinde test etmenin yanı sıra özellikle 2 aracı değişkenin varlığının supresör (kırıcı) bir etki yaratabileceği düşünülerek aracı değişkenlerin bulunduğu yollar 2 ayrı model ile tekrar test edilmiştir. Buna göre grupla özdeşleşme, adaletsizlik algısı ve kolektif eylem niyetinden oluşan ve adaletsizlik algısının aracı değişken olduğu modelin uyum iyiliği değerleri şöyledir; $X^2 = 935.52, df = 537, X^2/df = 1.74, p < .001$; TLI = .87; RMSEA = .05. Bu model üzerinde yapılan yol analizi sonucuna göre tüm bileşenlerin bir arada bulunduğu modelden farklı olarak tüm deneysel koşullarda adaletsizlik algısı ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkilerin tamamı anlamlı ve pozitif yönlü bulunmuştur (kayıp-odaklı mesaj koşulu, $\beta = .67, p \leq .05$; kazanç-odaklı mesaj koşulu, $\beta = .48, p \leq .05$; kontrol

koşulu, $\beta = .39, p \leq .01$). Bu sonuçlar, değişkenler arası korelasyon analizi ile de uyumludur (bkz. Tablo 10). Grupla özdeşleşme, grup etkililiği ve kolektif eyleme katılım niyetini içeren ve etkililiğin aracı değişken olduğu modelin uyum iyiliği değerleri ise şöyledir; $X^2 = 1021.37, df = 660, X^2/df = 1.55, p < .001$; TLI = .90; RMSEA = .04. Bu modelde yer alan grupla özdeşleşme-grup etkililiği (kayıp-odaklı mesaj koşulu, $\beta = .35, p \leq .01$; kazanç-odaklı mesaj koşulu, $\beta = .38, p \leq .05$; kontrol koşulu, $\beta = .36, p \leq .01$) ve grup etkililiği-eyleme katılım niyeti (kayıp-odaklı mesaj koşulu, $\beta = .33, p \leq .01$; kazanç-odaklı mesaj koşulu, $\beta = .45, p \leq .01$; kontrol koşulu, $\beta = .42, p \leq .001$) ilişkileri, tüm bileşenleri içeren modelde olduğu gibi anlamlıdır.

Şekil-3: Çerçeveselenen mesaj koşullarına göre SIMCA modeli ve standardize edilmiş regresyon katsayıları, * $p \leq .001$, ** $p \leq .01$, * $p \leq .05$**

Tablo 11. Çerçeveselenen mesaj koşullarına göre SIMCA yol analizi sonuçları

SIMCA YEM	Kayıp-odaklı mesaj koşulu				Kazanç-odaklı mesaj koşulu				Kontrol koşulu			
	β	B	Standart Hata	t değeri	β	B	Standart Hata	t değeri	β	B	Standart Hata	t değeri
Grupla Özdeşleşme--->Adaletsizlik	.52	.48	.21	2.27*	.11	.34	.23	1.48	.34	.91	.25	3.66***
Grupla Özdeşleşme--->Etkililik	.33	.39	.14	2.72**	.38	.70	.22	3.24***	.37	.73	.24	3.08**
Adaletsizlik--->Kolektif Eylem	.56	1.02	.88	1.15	.27	.16	.18	0.89	.14	.11	.09	1.21
Etkililik--->Kolektif Eylem	.21	.30	.15	1.93*	.22	.22	.10	2.17*	.28	.29	.11	2.62**
Grupla Özdeşleşme--->Kolektif Eylem	.04	.07	.47	.16	.28	.51	.21	2.46*	.25	.53	.25	2.13*

Model uyum değerleri; $X^2 = 1218.60$, $df = 786$, $X^2/df = 1.55$, $p < .001$; CFI = .90; RMSEA = .04

Notlar: Standartlaştırılmış-standardize edilmemiş regresyon katsayıları, p değerleri ve t değerleri (B/S.E.) rapor edilmiştir. * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$, *** $p \leq .001$.

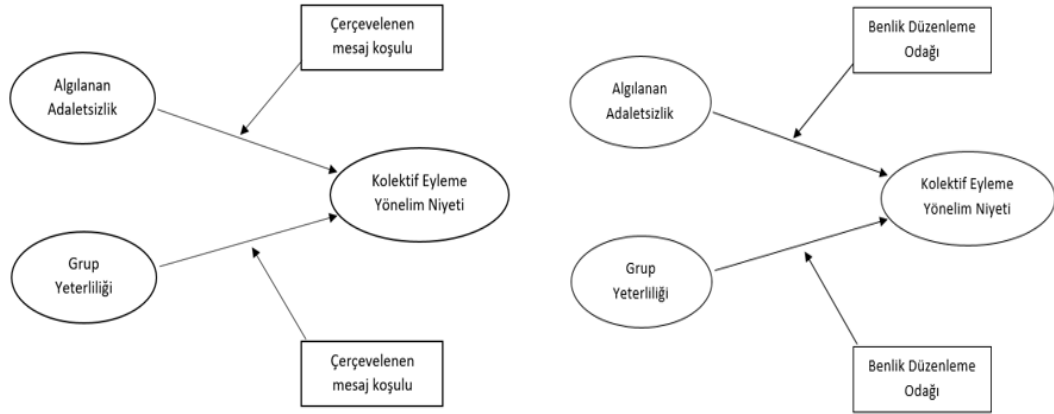
Tablo 12. Model 1 yol analizi sonuçları

Model 1	Kayıp-odaklı mesaj koşulu				Kazanç-odaklı mesaj koşulu				Kontrol koşulu			
	β	B	Standart Hata	t değeri	β	B	Standart Hata	t değeri	β	B	Standart Hata	t değeri
Adaletsizlik--->Kolektif Eylem	.57	.88	.62	1.41	.30	.20	.16	1.25	.30	.30	.14	2.14*
Etkililik--->Kolektif Eylem	.26	.37	.19	1.96*	.37	.37	.12	3.06*	.33	.34	.11	3.02**

Model uyum değerleri; $X^2 = 394.84$, $df = 254$, $X^2/df = 1.55$, $p < .001$; TLI = .94; CFI = .95; RMSEA = .04

Notlar: Standartlaştırılmış-standardize edilmemiş regresyon katsayıları, p değerleri ve t değerleri (B/S.E.) rapor edilmiştir. * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$.

Özetle, kayıp odaklı mesaj ve kontrol koşulunda, kadınların gruplarıyla özdeşleşme düzeyleri arttıkça erkekler karşısında dezavantajlı olduğu bir durum karşısında hissettikleri adaletsizlik algısında da artış olmuştur (H_{2a} desteklenmiştir). Kazanç odaklı mesaj koşulunda ise bu ilişki anlamsızdır, H_{2a} desteklenmemiştir. Ayrıca tüm koşullarda kadınların gruplarıyla özdeşleşme düzeyleri arttıkça dezavantajlı statüden kurtulmak için mücadele edebilecek yeterliliğe sahip olduklarına dair inançlarının da arttığı görülmüştür (H_{2b} desteklenmiştir). Bunun yanı sıra özellikle SIMCA modelindeki aracı değişkenleri 2 ayrı model oluşturularak analiz edilmesi sonucunda, her koşulda kadınların cinsiyet gruplarına yönelik algıladıkları adaletsizlik algısı ile kolektif eylem niyetleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (H_{2c} desteklenmiştir). Son olarak tüm deneysel koşullarda, kadınların gruplarının yeterliliğine yönelik inançlarının artması kolektif eyleme yönelme niyetlerini de arttırmıştır (H_{2d} desteklenmiştir).

Model 1

Model 2

Şekil-4: H₃ hipotezlerini sınamak için oluşturulan yapısal eşitlik modelleri

H₃ hipotezlerini sınamak için Şekil-4'te gösterilen yapısal eşitlik modellemeleri kullanılmıştır. Model 1 ile H_{3a} ve H_{3b} hipotezleri test edilmiş, modelde algılanan adaletsizlik ile kolektif eylem yönelim niyeti ve grup yeterliliği ile kolektif eylem yönelim niyeti arasındaki ilişkilerin gücünde kolektif eyleme davet edilirken çerçeveselenen mesaj koşullarının düzenleyici etkisi incelenmiştir. Model 2'de ise H_{3c} ve H_{3d} hipotezleri test edilmiştir, modelde algılanan adaletsizlik ile kolektif eyleme

yönelim niyeti ve grup yeterliliği ile kolektif eyleme yönelim niyeti arasındaki ilişkilerin gücünde katılımcıların baskın olan benlik düzenleme odaklarının düzenleyici etkisi incelenmiştir.

Öncelikle modellerin uyum analizi sonuçları değerlendirilmiştir. Model 1 uyum değerleri: $X^2 = 393.34$; $df = 252$; $X^2/df = 1.56$, $p < .001$; TLI = .94; CFI = .95; RMSEA = .04. Buna göre modelin veri ile iyi uyum düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Model 2 uyum değerleri ise: $X^2 = 308.27$; $df = 168$; $X^2/df = 1.84$, $p < .001$; TLI = .94; CFI = .95; RMSEA = .05. Model 2 uyum değerleri de veri ile modelin iyi düzeyde uyumlu olduğunu göstermiştir.

Model 1 için yapılan yol analizi ve çoklu grup karşılaştırması sonuçları incelenmiştir. Buna göre yalnızca kontrol koşulunda kadınların cinsiyet gruplarına yönelik adaletsizlik algısı kolektif eyleme yönelim niyetlerini pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordamıştır ($\beta = .30$, $p \leq .05$), kayıp odaklı ($\beta = .57$, $p > .05$) ve kazanç-odaklı ($\beta = .30$, $p > .05$) mesaj koşulunda bu ilişki anlamsızdır. Ayrıca kadınların gruplarına yönelik etkililik inançlarının her bir koşulda (kayıp-odaklı mesaj, $\beta = .26$, $p \leq .05$; kazanç-odaklı mesaj, $\beta = .37$, $p \leq .05$; kontrol koşulu, $\beta = .33$, $p \leq .01$) kolektif eyleme yönelim niyeti üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo 10'da modele ait yol analizi sonuçları özetlenmiştir. Modeldeki değişkenler arasındaki ilişkinin gücünün kadınların kolektif eyleme davet edildikleri mesaj koşulları arasında farklılaşıp farklılaşmadığı çoklu grup karşılaştırması analizi ile test edilmiştir. Model 1'deki değişkenler arasındaki ilişkilerin farklılaşıp farklılaşmadığı Tablo 13'te verilen Z puanları incelenerek değerlendirilmiştir. Farkın olması için Z puanlarının +1.96'dan büyük ya da -1.96'dan küçük olması beklenir, tablodaki hiçbir değer bu aralıkta olmaması deneysel koşullar arasında SIMCA bileşenleri arasındaki ilişkilerin gücü bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucunu doğurmuştur (H_{3a} ve H_{3b} desteklenmemiştir).

Tablo 13. Model 1 için değişkenler arası ilişkilerin koşullara göre farkını gösteren Z puanı tablosu

	İlişkiler	a	b	c	d	e	f
Kayıp-odaklı mesaj koşulu							
	Adaletsizlik--->Kolektif Eylem (a)	-	-.74	-1.06	-.81	-.90	-.85
	Etkililik--->Kolektif Eylem (b)		-	-.71	-.01	-.29	-.12
Kazanç-odaklı mesaj koşulu							
	Adaletsizlik--->Kolektif Eylem (c)			-	.70	.50	.76
	Etkililik--->Kolektif Eylem (d)				-	-.36	-.15
Kontrol koşulu							
	Adaletsizlik--->Kolektif Eylem (e)					-	.20
	Etkililik--->Kolektif Eylem (f)						-

Not: Z puanları için fark eşiği ± 1.96 'dır.

Model 2 yol analizi sonuçları Tablo 14'te özetlenmiştir. Sonuçlara göre kadınların cinsiyet gruplarına yönelik algıladıkları adaletsizlik yalnızca yaklaşma odağı baskın olan kadınlar için kolektif eyleme yönelim niyetlerini yordamıştır ($\beta = .41, p \leq .05$). Kaçınma odağı baskın olanlar için bu ilişki anlamsızdır ($\beta = .25, p > .05$). Kadın grubunun etkililiği inancı hem kaçınma odağı ($\beta = .36, p \leq .001$) hem de yaklaşma odağı ($\beta = .25, p \leq .01$) baskın katılımcı grubunda kolektif eylem niyetini pozitif yönde anlamlı yordamıştır. Bu sonuç, kadınların gruplarını dezavantajlı durumdan kurtarmak için gösterecekleri mücadelenin etkili olacağına yönelik inançlarında artış olduğunda kolektif eyleme yönelme niyetlerinde de artış olacağını göstermiştir.

Tablo 14. Model 2 yol analizi sonuçları

Model 2	Kaçınma-odağı baskın katılımcı grubu				Yaklaşma-odağı baskın katılımcı grubu			
	β	B	Standart Hata	t değeri	β	B	Standart Hata	t değeri
Adaletsizlik--->Kolektif Eylem	.25	.20	.15	1.34	.41	.45	.18	2.54*
Etkililik--->Kolektif Eylem	.36	.44	.12	3.75***	.25	.25	.10	2.62**

Model uyum değerleri; $\chi^2 = 308.27, df = 168, \chi^2/df = 1.84, p < .001$; TLI = .94; CFI = .95; RMSEA = .05

Notlar: Standartlaştırılmış-standardize edilmemiş regresyon katsayıları, p değerleri ve t değerleri (B/S.E.) rapor edilmiştir. * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$, *** $p \leq .001$.

Model 2 için Model 1’de olduğu gibi çoklu grup karşılaştırması Z puanları üzerinden değerlendirilmiştir. Tablo 15’te verilen Model 2 için hesaplanan Z puanlarına göre bazı değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olsa da benlik düzenleme odaklarına göre gruplar arasında ilişkilerin gücü bakımından anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Kadınların baskın olan benlik düzenleme odaklarının SIMCA bileşenlerinden olan adaletsizlik algısı ve grup etkililiği algısının kolektif eyleme yönelim niyeti ile olan ilişkisi üzerinde düzenleyici bir etkiye sahip olabileceğine yönelik öne sürülen H_{3c} ve H_{3d} hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 15. Model 2 için değişkenler arası ilişkilerin gruplara göre farkını gösteren Z puanı tablosu

	İlişkiler	a	b	c	d
Kaçınma-odağı baskın olan grup	Adaletsizlik--->Kolektif Eylem (a)	-	1.07	1.09	.33
	Etkililik--->Kolektif Eylem (b)		-	.04	-1.22
Yaklaşma-odağı baskın olan grup	Adaletsizlik--->Kolektif Eylem (c)			-	-.83
	Etkililik--->Kolektif Eylem (d)				-

Not: Z puanları için fark eşiği ± 1.96 ’dir.

Sonuç olarak öne sürülen hipotezlerden bazılarının kısmen ya da tamamen desteklendiği bazılarının ise desteklenmediği görülmüştür. Özellikle bu tez çalışmasında literatürdeki bilgilerden yola çıkarak yeni bir bakış açısıyla oluşturulan H₃ hipotezlerinin desteklenmeme sebeplerine yönelik açıklamalar ‘Tartışma ve Sonuç’ bölümünde aktarılmıştır. Sonraki sayfada Tablo 16’da hipotezleri test etmek için uygulanan analizler ve analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 16. Hipotez tablosu

Hipotezler	Analizler	Desteklenme
<i>H₁: Kendilerine bir kolektif eyleme davet mesajı sunulan katılımcıların bu kolektif eyleme katılım niyetleri, davet mesajının kayıp, kazanç odaklı veya nötr oluşu ile katılımcıların benlik düzenleme odağının ortak etkisine bağlı olarak değişecektir.</i>	İki-yönlü ANOVA	Desteklenmedi
<i>H_{1a}: Kaçınma odaklı benlik düzenleme eğilimi olan katılımcıların kolektif eyleme katılım niyetleri, mesajın çerçevesinin kayıp odaklı olduğu koşulda, diğer koşullara kıyasla daha fazla olacaktır.</i>	İki-yönlü ANOVA	Desteklenmedi
<i>H_{1b}: Yaklaşma odaklı benlik düzenleme eğilimi olan katılımcıların kolektif eyleme katılım niyetleri, mesajın çerçevesinin kazanç odaklı olduğu koşulda, diğer koşullara kıyasla daha fazla olacaktır.</i>	İki-yönlü ANOVA	Desteklenmedi
<i>H_{2a}: Tüm deneysel koşullarda kadınların cinsiyet gruplarıyla özdeşleşme düzeyleri ne denli yüksekse, kadınların erkekler karşısında dezavantajlı olduğu bir durum karşısında hissettikleri adaletsizlik algısı o kadar yüksek olacaktır.</i>	YEM yol analizi (SIMCA modeli)	Kısmen Desteklendi
<i>H_{2b}: Tüm deneysel koşullarda kadınların cinsiyet gruplarıyla özdeşleşme düzeyleri ne denli yüksekse, kadınların erkekler karşısında dezavantajlı olduğu bir duruma karşı mücadele etmede kadınları yeterlilik göstereceklerine dair inançları o kadar yüksek olacaktır.</i>	YEM yol analizi (SIMCA modeli)	Desteklendi
<i>H_{2c}: Tüm deneysel koşullarda kolektif eylem niyeti, adaletsizlik algısındaki artışa bağlı olarak artacaktır.</i>	YEM yol analizi (SIMCA modeli)	Desteklendi
<i>H_{2d}: Tüm deneysel koşullarda kolektif eylem niyeti, grup yeterliliği algısındaki artışa bağlı olarak artacaktır.</i>	YEM yol analizi (SIMCA modeli)	Desteklendi
<i>H_{3a}: Adaletsizlik algısı ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, kayıp odaklı mesaj koşulundaki katılımcılarda kazanç odaklı ve nötr mesaj koşulundakilerden daha yüksek olacaktır.</i>	YEM yol analizi ve çoklu grup karşılaştırması (Model 1)	Desteklenmedi
<i>H_{3b}: Grup yeterliliği ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, kazanç odaklı mesaj koşulunda kayıp odaklı ve nötr mesaj koşulundakilerden daha yüksek olacaktır.</i>	YEM yol analizi ve çoklu grup karşılaştırması (Model 1)	Desteklenmedi
<i>H_{3c}: Ne tür mesaj koşulunda olurlarsa olsunlar, katılımcıların adaletsizlik algısı ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, benlik düzenleme eğilimi kaçınma odaklı olan katılımcılarda benlik düzenleme eğilimi yaklaşma odaklı olanlara kıyasla daha yüksek olacaktır.</i>	YEM yol analizi ve çoklu grup karşılaştırması (Model 2)	Desteklenmedi
<i>H_{3d}: Ne tür mesaj koşulunda olurlarsa olsunlar, grup yeterliliği ile kolektif eylem niyeti arasındaki ilişkinin gücü, benlik düzenleme eğilimi yaklaşma odaklı olan katılımcılarda benlik düzenleme eğilimi kaçınma odaklı olanlara kıyasla daha yüksek olacaktır.</i>	YEM yol analizi ve çoklu grup karşılaştırması (Model 2)	Desteklenmedi

5. BÖLÜM: TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde mevcut çalışma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilerek araştırma sonuçları ve araştırmanın yöntemsel ve kuramsal yaklaşımı tartışılmıştır. Bu tartışma, araştırmanın kısıtlılıklarını ve katkılarını içermektedir. Ayrıca araştırmanın kısıtlılıkları ve katkıları değerlendirilerek gelecekteki çalışmalar için çeşitli öneriler sunulmuştur.

5.1. Tartışma

Birçok dezavantajlı grup gibi kadınlar da erkekler karşısındaki dezavantajlı konumlarını değiştirmek için mücadele içindedir. Fakat bazı kadınlar, dezavantajlı durumdan kurtulmak istese de bu mücadeleye aktif olarak destek vermezler. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik aktif mücadelelere daha fazla kadının dikkatini çekmek mücadelenin gücünü arttıracaktır. Bu sebeple kadınları kolektif eylemlere motive eden sosyal psikolojik bileşenler incelenerek kolektif eylemlere katılımı arttırmaya yönelik yeni stratejiler üretmek kıymetlidir. Bu tez çalışmasında, dezavantajlı konumu değiştirmenin bir yolu olan kolektif eylemlere katılım, kadınların eyleme katılma niyetleri üzerinden değerlendirilmiştir. Kadınların sosyal değişim için aktif rol almaya motive edilme süreçlerini etkileyen sosyal psikolojik unsurlar SIMCA modeli (van Zomeren ve ark., 2008) ve Düzenleme Odağı Kuramı (Higgins, 1997; 1998) çerçevesinde incelenmiştir.

Mesaj çerçevelemesinin önerilen davranışa ikna etmede etkili bir yöntem olduğu literatürdeki birçok çalışma sonucunda gösterilmiştir. Bu tez çalışmasında ilk olarak kadınları kolektif eyleme davet ederken çerçevelenen mesajların ve bireysel olarak kadınların benliklerini ne şekilde düzenlemeye eğilimli olduklarının kolektif eyleme yönelim niyetleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre çerçevelenen eyleme davet mesajları (kayıp-odaklı, kazanç-odaklı ve nötr) ve bireylerin benlik düzenleme odakları (kaçınma veya yaklaşma) kolektif eylem niyetleri üzerinde anlamlı farklara neden olmamıştır.

İkinci olarak kolektif eyleme yönelimi etkileyen faktörleri bir model olarak sunan SIMCA modelindeki ilişkiler farklı şekilde çerçvelenen mesajlar aracılığıyla eyleme davet edilen kadınlar üzerinde sınanmıştır. Sonuç olarak, grupla özdeşleşme ve gruba yönelik algılanan adaletsizlik arasındaki pozitif yönlü anlamlı ilişki kayıp odaklı mesaj koşulu ve nötr mesaj koşulunda görülmüştür. Bu koşullardaki katılımcıların kadın grubuyla olan özdeşleşmeleri arttıkça gruplarına yönelik adaletsizlik algısında da artış olmuştur. Öte yandan kazanç odaklı mesaj koşulunda, grupla özdeşleşme ile adaletsizlik algısı arasındaki ilişki anlamsızdır. Mevcut çalışmada literatürdeki bazı çalışmalardan yola çıkarak (örn. Oyserman ve ark., 2007; Zaal ve ark., 2012), kayıp odaklı mesaj koşulunda adaletsizlik algısının kolektif eyleme katılım niyetini diğer koşullardan daha fazla yordaması beklenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde ise kayıp odaklı mesajın grupla özdeşleşme ile adaletsizlik algısı ilişkisini güçlendirmedeği fakat kazanç odaklı mesajın grupla özdeşleşme ile adaletsizlik algısı arasındaki ilişkinin gücünü zayıflattığı ve anlamsız hale getirdiği görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkması özellikle bazı duygusal süreçlerle ilişkilendirilebilir.

SIMCA modelindeki grupla özdeşleşme ve grubun etkililik algısı arasındaki pozitif yönlü ilişki bütün deneysel koşullarda (kayıp-odaklı, kazanç-odaklı ve nötr mesaj) beklendiği yönde bulunmuştur. Aynı şekilde grubun etkililiği algısı-kolektif eylem niyeti arasında da pozitif yönlü ilişki maruz kaldıkları mesaj çerçevesi fark etmeksizin her koşulda beklendiği gibi pozitif yönde ve anlamlıdır. Bunlara ek olarak her deneysel koşul için, kadınların gruplarına yönelik adaletsizlik yapıldığına dair düşünceleri ile kolektif eyleme katılma niyetleri arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Özetle, grupla özdeşleşme ile adaletsizlik algısı arasındaki ilişkinin kazanç-odaklı mesaj koşulunda anlamlı olmaması dışında, SIMCA modelindeki öngörülen tüm ilişkiler her deneysel koşulda doğrulanmıştır.

Mevcut çalışmada son olarak, adaletsizlik algısının ve etkililik inancının kolektif eylemleri yordama gücünün, kişilerin baskın olan benlik düzenleme motivasyonlarına

göre ve kolektif eyleme davet edilme biçimlerine göre farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Sonuçlara göre hem kişilerin davet edildikleri mesajların hem de baskın olan bireysel benlik düzenleme odaklarının algılanan adaletsizlik ve algılanan etkililik inancının kolektif eylem niyeti ile olan ilişkisinin gücünü etkilemediği görülmüştür. Her iki değişkenin de ilişkiler üzerinde etkisinin olmaması çalışmanın bazı kısıtlılıkları sebebiyle ortaya çıkmış olabileceğini düşündürmüştür. Sonraki bölümde bu kısıtlılıklar aktarılmıştır.

5.1.1. Kısıtlılıklar

Kuramsal çerçeveye dayandırılarak oluşturulan birçok hipotezin araştırma bulguları sonucu desteklenmemesinin önemli sebeplerinden biri araştırmanın kısıtlılıklarıdır. Bu kısıtlılıklara sebep olduğu düşünülen faktörler 2 boyutta ele alınmıştır; kuramsal faktörler ve yöntemsel faktörler.

Benlik düzenleme odağı ve SIMCA bileşenleri arasındaki ilişki ve etkinin farklı bazı etkenlerden (ikna sürecinde etkili değişkenler; öfke ve korku gibi bazı duyguların aracı rolü gibi) kaynaklanabileceğine işaret eden çalışmalar mevcuttur (örn. Ayanian ve ark., 2021; Cakal ve ark., 2016; Faddegon ve ark., 2008; Özkan, 2014; Landmann ve Rohmann, 2020; van Breen ve ark., 2017; van Zomeren ve ark., 2012). Araştırmanın sınırlandırılması bir gerekliliktir, bu sebeple her bir değişkeni kontrol etmek mümkün değildir fakat algılanan risk/tehdit, politize bir sosyal kimlikle özdeşleşme düzeyleri gibi bazı değişkenlerin ölçülerek kontrol edilmemiş olması sonuçlar üzerinde etkili olmuş olabilir.

Kişileri davranışa ikna etmek için çerçevelenen mesajların üzerinde düzenleyici bir etkiye sahip değişkenlerden biri algılanan tehdittir fakat algılanan tehditin/riskinin etkisi her koşulda aynı değildir (Cesairo ve ark., 2013: 240). Cakal ve arkadaşları (2016), Türkler (avantajlı grup) ve Kürtler (dezavantajlı grup) ile yaptığı çalışmada grup üyelerinin gruplarına yönelik algıladıkları tehditleri 2 boyutlu (gerçekçi –siyasi ve

ekonomik kaynaklar açısından tehditler- ve sembolik –iç grup ve dış grup arasındaki normların uyumsuzluğu açısından tehditler-) ölçümlenmiş ve bu tehditlerin kolektif eyleme yönelmeyi ve dış gruba yönelik tutumları yordayıp yordamadığını test etmiştir. 2 ayrı çalışma ile yürütülen araştırmada ilk çalışma Türk katılımcılarla, ikincisi Kürt katılımcılarla yapılmıştır. Araştırmada, hem Türklerin hem de Kürtlerin birbirleriyle olan çatışmalarından kaynaklanan tehdit (gerçekçi ve sembolik) algılarının her iki grubu da kolektif eylemlere yönlendireceği ön görülmüş ve bu öngörü doğrulanmıştır. Mevcut çalışmada ise katılımcılar erkekler karşısındaki dezavantajlı konumlarını değiştirmek amacıyla kolektif eylemlere davet edilmiştir. Bu davet sonucunda katılımcıların gruplarına yönelik ne tür ve düzeyde bir tehdit algısına sahip olduklarının tespit edilmesi katılımcıları kolektif eyleme yönlendiren etmenleri daha anlaşılır hale getirebilir. Özellikle deney koşulları (kayıp-odaklı, kazanç –odaklı ve nötr mesaj) arasında tehdit algısı bakımından farklılıklar olup olmadığını test etmek gerekli olabilirdi.

Kişilerin kolektif eyleme yönelmelerini etkileyen önemli değişkenlerden biri de sosyal kimlikleriyle ne düzeyde politize oldukları ya da politize kimliklerle ne düzeyde özdeşleştikleridir. Stürmer ve Simon (2004) göre politik bir kimlikle özdeşleşmiş insanlar, kolektif eylemlere katılma konusunda zorunluluk hissederler ve eyleme katılma eğilimindedirler. Bu açıdan, mevcut çalışmada kadınların “kadın” sosyal kimliği ile ne düzeyde politize olduklarını belirlemek ve kontrol etmek sonuçlar üzerinde etkili olabilirdi. Benzer şekilde van Breen ve arkadaşları (2017), kadın kimliği ve feminist kimliği üzerinden gerçekleştirdikleri çalışmada feminist kimlikle özdeşleşmenin yenilikçi hedeflere sahip kolektif eylemlere katılmayla pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Özellikle bu iki kimlik –kadın ve feminist- ile kadınların özdeşleşme düzeyleri eyleme katılımlarını etkileyebilecek etkenlerdir.

Mevcut çalışmanın önemli bulgularından biri, grupla özdeşleşme ile adaletsizlik algısı arasındaki pozitif yönlü ilişkinin kaçınma odaklı ve nötr mesaj koşullarında sağlanıp kazanç odaklı mesaj koşulunda sağlanmamış olmasıdır. Bu sonuç, kazanç odaklı mesaj koşulundaki katılımcıların kadın grubuna olan bağlılıklarının gruplarına adaletsizlik

yapıldığına yönelik düşünceleri ile ilişkili olmadığını göstermiştir. Kayıp odaklı mesaj koşulunda ise gruplarına olan bağlılıkları arttıkça kadınların adaletsizlik algısında da artış olduğu görülmüştür, nötr koşulda da bu durum benzerdir. Kolektif eylem çalışmalarında, SIMCA modelindeki bileşenler arası ilişkileri duygular ile açıklayan birçok çalışma vardır (örn. Adra ve ark., 2019; Landmann ve Rohmann, 2020; van Zomeren ve ark., 2004; van Zomeren ve ark., 2012; Wlodarczyk ve ark., 2017). Gruba yönelik adaletsizliğin kolektif eylemin yordayıcısı olmasının yanı sıra adaletsizlik karşısında hissedilen grup düzeyindeki öfke duygusunun kolektif eyleme yönelmeyi yordadığını gösteren çalışmalar da vardır (Özkan ve ark.,2022: 343). Örneğin; Landmann ve Rohmann (2020), kolektif eyleme giden 2 duygusal yol çizmiştir, araştırmada grup etkililiği ile etkilenme (being moved) duygusunun pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermenin yanı sıra olumlu ve olumsuz duyguların kolektif eylemi yordayan bazı bileşenler üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Buna göre öfke duygusu, adaletsizlik algısını güçlendirmiştir. Mevcut çalışmada kazanç odaklı mesaj koşulundaki katılımcıların grupla özdeşleşme düzeylerindeki artışın adaletsizlik algısı ile ilişkili olmamasında öfke gibi başka bazı aracı değişkenlerin rolü olabileceğini düşündürmüştür. Katılımcıların kazanım sağlamaya yönelik motive edildikleri kazanç odaklı mesajlar, gruplarına yönelik adaletsizlik algısından çok adaletsizlik karşısında ortaya çıkan öfke duygusunun baskılanmasına sebep olmuş olabilir. Grupla özdeşleşme ile aslında adaletsizlik algısı yerine öfke duygusu arasındaki ilişkinin anlamsız olduğu sonucu çıkarılabilir. Dolayısıyla kazanç odaklı koşuldaki kazanım sağlamaya yönelik katılımcıları motive eden ve olumlu sonuçlara vurgu yapan mesajın, kişilerin özellikle adaletsizlik karşısında hissettikleri öfke duygusunun ortaya çıkmasını baskılamış olabileceğini düşündürmüştür. Ayrıca kolektif eyleme katılımı etkileyen bir diğer duygu ise korkudur. Ayanian ve arkadaşları (2021) çeşitli ülkelerde (Rusya, Ukrayna, Hong Kong ve Türkiye) yaptıkları araştırmada, Türkiye'deki örnekleme korkunun kolektif eyleme katılımı arttırdığını göstermiştir. Kazanç odaklı mesaj ile öfke ya da korku gibi duyguların ortaya çıkmasının baskılanması sonucu grupla özdeşleşme ve adaletsizlik algısı arasındaki ilişkinin zayıflaması olasıdır. Sonuç olarak, bu çalışmada katılımcıların duygu düzeylerinin ölçülmemesi önemli kısıtlıklardan biri olarak değerlendirilebilir.

Yöntemsel faktörler açısından kısıtlılıklar, araştırmada kullanılan yöntem ve örneklem kısıtlılıklarını içermektedir. Özellikle deneysel çalışmalarda ve denekler arası yöntem kullanılan çalışmalarda deneysel koşullardaki katılımcıların eşit veya benzer temsil gücüne sahip olmasını sağlamak güçtür. Kartopu örnekleme tekniği kullanılan mevcut tez çalışmasında -her ne kadar örneklemin temsil gücünü arttırmaya yönelik bazı önlemler alınsa da- her deneysel koşul için farklı başlangıç noktaları belirlenmiştir. Deneysel koşullardaki katılımcılar başlangıç noktasında bulunan katılımcıların davetleri üzerine araştırmaya katılmıştır. Böylece benzer demografik özelliklere sahip bireylerin aynı deney koşulunda yer alma olasılıkları da artmıştır. Bu durum örneklemin temsil gücünün zayıflamasına yol açmış olabilir.

Manipülasyon kontrolünün (ne kadar kayba uğradıklarını/kazanç sağladıklarını düşündüklerine dair bir ölçüm) yapılmamış olması araştırmanın önemli yöntemsel kısıtlılıklarındandır. Kolektif eylem davet mesajının çerçeveleme etkisini arttırmanın bir yolu, katılımcıların yüz yüze davet edildiği/bilgilendirildiği ve davet edildikleri mesajların etkilerini ve hissettirdiklerini doğrudan katılımcıların ifadeleri üzerinden analiz etmeyi sağlayacak nitel bir yöntem olacaktır fakat bu maliyetli bir yöntem olduğu için kolektif eylem çalışmalarında nispeten az sayıda kullanılır. Bu sebeple bazı kolektif eylem araştırmacıları tarafından eleştirilen bir durumdur (örn. Özkan ve ark., 2022: 349). Bir başka yöntemsel kısıtlılık ise kullanılan ölçeklerle ilgilidir. Adaletsizlik algısı için kullanılan ölçüm aracının güvenilirlik değerinin zayıf olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 5). Uluğ ve arkadaşları (2022), kolektif eylem çalışmalarındaki kısıtlılıkları derledikleri çalışmada, sosyal adaletsizlik algısının nitel çalışmalarda oldukça çeşitli olduğu ve bu algının öznel bir bakış açısı içerdiğine yönelik bulguların olduğunu aktarır. Mevcut çalışmada adaletsizlik algısını ölçmek için kullanılan yalnızca 2 maddeden oluşan ölçüm aracı literatürde sık kullanılan bir ölçüm aracı olsa da adaletsizlik algısını ölçmek için yetersiz kalmış olabilir.

Kuramsal sınırlamaların ve yöntemsel kısıtlılıkların araştırma sonuçları üzerindeki etkisi kaçınılmazdır. Bu sebeple araştırma sonuçları bu kısıtlılıklar göz önünde

bulundurularak değerlendirilmelidir. Öte yandan kısıtlılıklara rağmen mevcut çalışmanın literatüre çeşitli katkılarının olduğu görülmektedir.

5.1.2. Katkılar

Mevcut çalışmada öne sürülen hipotezlerin çoğu bulgularla desteklenmemiştir. Ancak özellikle araştırma hedefleri ve analiz sonuçları, gelecekteki çalışmalar için önemli bir dayanak olacaktır. Araştırma amaçlarından biri, Türkiye'deki kadın üniversite öğrencileri üzerinde SIMCA modelini test etmeyi hedeflemiştir. Daha önce Türkiye'de yapılan çalışmalarda SIMCA modeli test edilmiştir fakat bu çalışmada farklı olarak; model, kadın öğrencilerin kolektif eyleme davet edildikleri bir mesajın varlığında test edilmiştir. Özellikle SIMCA modeline yönelik yapılan eleştirilerden biri her bağlamda aynı sonucun ortaya çıkmayacağına yöneliktir (Özkan ve ark., 2022: 351). Bu sebeple farklı örneklem grupları üzerinde modeli test etmek daha önceki bulgularla karşılaştırma fırsatı verecektir.

Literatürde, benlik düzenleme odağı ve kolektif eyleme yönelim arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıda çalışma vardır. Bu çalışmaların hiçbiri, Türkiye örneklemiyle yapılmamıştır. Mevcut çalışmada bu ilişki ilk kez Türkiye'deki kadın üniversite öğrencileri üzerinde incelenmiştir. Türkiye'deki kadın hareketleri amaçları bakımından Avrupa ve ABD'deki kadın hareketlerinden farklılaşmaktadır. Örneğin; Avrupa ve ABD'de kadınları toplumsal hayatta erkeklerle eşit konuma getirmek için kadın hakları ve eğitimi odaklı kadın hareketleri görülürken, Türkiye'de kadınlara ekonomik özgürlük kazandırma –istihdam sağlama gibi- ve şiddet gören kadınlara destek sağlama amaçlı kadın hareketleri yaygındır (Karaman ve Dalkıran, 2021). Bu amaçların kolektif eylemlerin kapsamını belirlemede etkili olduğu söylenebilir. Özellikle son dönemlerde Türkiye'de kadınların mevcut haklarını kaybetmeye (İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması gibi) yönelik endişeleri sonucu gerçekleştirdikleri birçok kolektif eylemde benlik düzenleme odakları gibi bireysel motivasyonlarının ne düzeyde etkili olduğunu gösterme hedefi kıymetlidir.

Mevcut çalışma, düzenleme odağı ve SIMCA bileşenlerinin kolektif eylem niyeti üzerindeki ortak etkisini incelemesi yönüyle diğer araştırmalardan ayrılmaktadır. Böylece hem bireysel düzeyde hem de sosyal düzeyde bireyleri kolektif eyleme yönlendiren dinamikler birlikte incelenmiştir. Bu yönüyle mevcut çalışma, Uluğ ve arkadaşlarının (2022: 10-11) güçlü bir kolektif eylem araştırmasının nitelikleri arasında saydığı, araştırmanın daha az araştırılmış bir perspektiften beslenmesi özelliğini taşımaktadır. SIMCA modelini test ederek mevcut bilgi sınanmış, SIMCA'nın benlik düzenleme odağıyla olan ilişkisi incelenerek yeni bir yaklaşım getirilmiştir. Öte yandan ilk kez böyle bir deneysel çalışmanın yapılmış olması, hem yöntemsel hem de kuramsal açıdan geliştirilebilecek yönlerin olduğunu göstermiştir. Araştırmaya dair geliştirilmesi gereken yönlerin ortaya koyulması, bu çalışmanın önemli katkılarından biridir.

Bir diğer katkı ise yöntemsel açıdan olmuştur. Grupla özdeşleşme ölçeği için uygulanan açılımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 2 boyuta ayrıldığı gözlemlenmiştir. Bu boyutlardaki maddeler incelendiğinde kadınlarla olan ilişkiler üzerinden kadın kimliğine bağlılıkları değerlendirilen boyut (örn. "Kendimi kadınlara yakın hissederim.") ile yalnızca kendi kadın kimliklerine olan bağlılıklarının değerlendirildiği boyut (örn. "Kadın olmak benim için önemlidir.") olarak ayrıldığı görülmüştür. Bu bulgular, Begeny ve arkadaşlarının (2022) araştırma bulguları ile beraber değerlendirilmiştir. Begeny ve arkadaşları (2022), etnik azınlık grup üzerinden "Black Lives Matters" hareketine katılımında iç-grup tarafından takdir görmenin etkisini incelemiştir; sonuçlara göre kişiler gruplarına getirdikleri fikirlerle iç-grupları tarafından takdir gördüklerinde kolektif eyleme daha fazla yönelmiştir. Dolayısıyla iç-grupta üyeler arası ilişkilerin de kolektif eyleme yönelmede etkili rol oynadığı görülmüştür. Sonuç olarak grupla özdeşleşme ölçümlerinde, tek boyutlu ölçeğin geçerli bir ölçek olduğu görülse de ölçeğin 2 boyutlu değerlendirilmesinin de mümkün olduğu mevcut çalışmanın bulgularından çıkarılabilir. Bu bulgular, grupla özdeşleşmeyi 2 boyutta değerlendirerek analiz etmenin ya da yeni ölçüm araçları geliştirilmesinin mümkün olduğuna işaret eder. Tüm bu katkılar ve daha önce aktarılan

kısıtlılıklar bir arada düşünülerek sonraki bölümde gelecekteki çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

5.1.3. Öneriler

Mevcut çalışmanın kısıtlılıkları gelecek çalışmalar için yönlendirici nitelik taşımaktadır. Kuramsal sınırlamalar araştırmanın kapsamını kısıtlamıştır. Her ne kadar araştırmanın sınırlı çerçevede yapılması bir gereklilik olsa da kuramsal çerçevesinin genişletilebilir olduğunu işaret eden çalışmalar vardır. Örneğin; bireylerin kolektif eyleme yönelmelerinde tek bir sosyal kimlikleri etkili olmayabilir. Kadın kimliği ve ya feminist kimlikle özdeşleşmiş olmak kadın haklarını savunan bir kolektif eyleme katılmada farklı etkilere sahip olacaktır; feminist kimlik, politize bir kimlik olduğu için insanları kolektif eyleme yönlendirmede daha etkilidir. Dolayısıyla gelecek çalışmalarda kadınların bu iki sosyal kimlikle olan özdeşleşme düzeyleri test edilmeli ve kontrol edilmelidir. Bunun ötesinde kadın haklarıyla ilgili kolektif eyleme yönlendiren diğer kimliklerle (etnik köken gibi) özdeşleşme düzeyleri de değerlendirilmelidir. Sonuç olarak gelecek çalışmalarda, tek bir kimlik üzerinden birden fazla sosyal kimlikle özdeşleşmenin kolektif eyleme katılımı ne şekilde etkileyeceğini araştırmak kıymetli olacaktır.

Kolektif eylem çalışmalarının “gerçek” kolektif eylem katılımı üzerinden yapılması ve çalışmalarda nitel yöntemlerin kullanılması zaman ve maliyet açısından çeşitli güçlükleri beraberinde getirmektedir. Fakat gerekli destek bulunabildiği ölçüde bu tür çalışmalar kolektif eylem literatürüne farklı perspektifler kazandıracaktır. Ayrıca nicel çalışmalarda kullanılan ölçeklerin güvenilirlik ve geçerliliklerini test etmek kıymetlidir. Bu sayede yeni ölçeklerin geliştirilebilmesi için araştırmaların bulguları yönlendirici olacaktır. Özellikle adaletsizlik algısına yönelik farklı boyutlara sahip ölçeklerin geliştirilmesi nicel çalışmaların bulgularını daha güvenilir ve geçerli hale getirecektir. Ayrıca mevcut çalışmada kullanılan kartopu örnekleme metodunun en önemli kısıtlılıklarından biri katılımcıların demografik açıdan benzer özellikte olma

eğilimleridir. Bu nedenle katılımcılara ulaşma konusunda kolaylık sağlayan bu metodu kullanmayı tercih eden araştırmacılar, başlangıç noktalarını çeşitlendirmeleri sonucunda, farklı profilde katılımcılara ulaşabilir ve örneklem temsil gücünü arttırabilir.

Kısacası; kolektif eylemler, sosyal psikolojik açıdan yıllardır açıklanmaya çalışılan bir konu olsa da günümüzde yeni kuramsal yaklaşımların ve yöntemlerin uygulanarak yapılacak çalışmalar kıymetlidir. Özellikle yöntemsel çeşitliliğin artması, bulguların daha güvenilir ve geçerli hale gelmesini sağlayacaktır. Deneysel çalışmalar ve saha çalışmaları da bu açıdan kıymetli olacaktır.

5.2. Sonuç

Kadınların kolektif eylem niyetlerinin SIMCA ve Benlik Düzenleme Odağı Kuramı açısından incelendiği bu tez çalışması, araştırma hedefleri açısından literatüre yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. İlk olarak, çerçevelenen eyleme davet mesajlarının ve kadınların benlik düzenleme odaklarının kolektif eyleme katılım niyetleri üzerindeki ortak etkisi incelenmiştir. İstatistiksel olarak anlamlı bir etkinin olmadığı görülmüştür. Ardından SIMCA modelindeki bileşenler arası ilişkilerin çerçevelenen davet mesajlarına göre nasıl sonuçlanacağı araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda yalnızca kazanç odaklı mesaj koşulunda “grupla özdeşleşme-adaletsizlik algısı” arasında anlamsız bir ilişki olduğu görülmüş ve diğer tüm ilişkiler bütün koşullarda doğrulanmıştır. Son olarak, SIMCA modelindeki bazı ilişkilerin gücünün kolektif eyleme davet mesajı çerçevesine göre veya kadınların benlik düzenleme odaklarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı test edilmiştir. Hem mesaj çerçevesine göre hem de kadınların benlik düzenleme odaklarına göre ilişkilerin gücünde anlamlı farklılıklar ortaya çıkmamıştır. Sonuç olarak, mevcut çalışmada özellikle araştırma soruları ile hem bireysel düzeyde hem de sosyal düzeyde bireyleri kolektif eyleme yönlendiren dinamikler birlikte incelenmiştir. Bazı hipotezlerin desteklenmemiş olması ise araştırmanın kısıtlılıklarının değerlendirilmesini önemli hale getirmiş ve böylece bu kısıtlılıklar gelecek çalışmalar için yönlendirici olacaktır.

6. BÖLÜM: KAYNAKLAR

- Adra, A., Harb, C. C., Li, M. ve Baumert, A. (2019). Predicting collective action tendencies among Filipina domestic workers in Lebanon: Integrating the social identity model of collective action and the role of fear. *Group Processes & Intergroup Relations*, 23(7), 967–978. <https://doi.org/10.1177/1368430219885180>
- Akar, E., Bayar, Ö. ve Koçtürk, N. (2021). İstanbul Sözleşmesi: Twitter üzerinden sözleşmeye karşı çıkanların görüşlerine yönelik bir söylem analizi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(7), 88-106.
- Alberici, A. I. ve Milesi, P. (2013). The influence of the internet on the psychosocial predictors of collective action. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 23(5), 373–388. <https://doi.org/10.1002/casp.2131>
- Anadolu Ajansı. (2020, Temmuz 28). *Tartışmaların odağındaki 'İstanbul Sözleşmesi'*. Erişim: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tartismalarin-odagindaki-istanbul-sozlesmesi/1924988>
- Appelt, K. C. ve Higgins, E. T. (2010). My way: How strategic preferences vary by negotiator role and regulatory focus. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46(6), 1138–1142. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2010.05.010>
- Atakan, Ş. S. (2016). Düzenleyici odaklar ölçeklerinin kavramsal ve ampirik olarak incelenmesi. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 1-27.
- Ayanian, A. H., Tausch, N., Acar, Y., Chayinska, M., Cheung, W. ve Lukyanova, Y. (2021). Resistance in repressive contexts: A comprehensive test of psychological predictors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 120(4), 912–939. <https://doi.org/10.1037/pspi0000285>
- Banks, S. M., Salovey, P., Greener, S., Rothman, A. J., Moyer, A., Beauvais, J. ve Eppel, E. (1995). The effects of message framing on mammography utilization. *Health Psychology*, 14, 178-184.
- BBC News Türkçe. (2021, 20 Mart). *İstanbul Sözleşmesi: Türkiye, Cumhurbaşkanlığı kararı ile anlaşmadan çekildi*. Erişim: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-56465013>
- Becker, J. C. (2012). Virtual special issue on theory and research on collective action in the European Journal of Social Psychology. *European Journal of Social Psychology*, 42(1), 19–23. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1839>
- Begeny, C. T., Van Breen, J., Leach, C. W., Van Zomeren, M. ve Iyer, A. (2022). The power of the ingroup for promoting collective action: How distinctive treatment from fellow minority members motivates collective action. *Journal of Experimental Social Psychology*, 101, 104346. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2022.104346>
- Birgün. (2021, Temmuz 1). *Kadınlardan İstanbul Sözleşmesi eylemi: Karar yok hükmündedir*. Erişim: <https://www.birgun.net/haber/kadinlardan-istanbul-sozlesmesi-eylemi-karar-yok-hukmundedir-350339>
- Cakal, H., Hewstone, M., Güler, M. ve Heath, A. (2016). Predicting support for collective action in the conflict between Turks and Kurds: Perceived threats as a mediator of intergroup contact and social identity. *Group Processes & Intergroup Relations*, 19(6), 732–752. <https://doi.org/10.1177/1368430216641303>

- Cesario, J., Corker, K. S. ve Jelinek, S. (2013). A self-regulatory framework for message framing. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(2), 238–249. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2012.10.014>
- Cho, H. ve Boster, F. J. (2008). Effects of gain versus loss frame antidrug ads on adolescents. *Journal of Communication*, 58(3), 428–446. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.00393.x>
- Cohen-Chen, S. ve Van Zomeren, M. (2018). Yes we can? Group efficacy beliefs predict collective action, but only when hope is high. *Journal of Experimental Social Psychology*, 77, 50–59. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2018.03.016>
- De Weerd, M. ve Klandermans, B. (1999). Group identification and political protest: farmers' protest in the Netherlands. *European Journal of Social Psychology*, 29(8), 1073–1095. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1099-0992\(199912\)29:8](https://doi.org/10.1002/(sici)1099-0992(199912)29:8)
- Detweiler, J. B., Bedell, B. T., Salovey, P., Pronin, E. ve Rothman, A. J. (1999). Message framing and sunscreen use: Gain-framed messages motivate beachgoers. *Health Psychology*, 18(2), 189–196. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.18.2.189>
- Dijkstra, A., Schakenraad, R., Menninga, K., Buunk, A. P. ve Siero, F. W. (2009). Self-discrepancies and involvement moderate the effects of positive and negative message framing in persuasive communication. *Basic and Applied Social Psychology*, 31(3), 234–243. <https://doi.org/10.1080/01973530903058441>
- Doğruyol, B. (2008). *The impact of parental control and support on the development of chronic self-regulatory focus* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Doğruyol, B. (2020). Ebeveynlik davranışlarının benlik düzenleme odakları üzerindeki yordayıcı etkileri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 18(70), 64-88.
- Dünya Ekonomik Forumu. (2023). *The global gender gap raport – 2023*. Cologny, Geneva. Erişim: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K. ve Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 33(1), 210-223.
- Faddegon, K., Scheepers, D. ve Ellemers, N. (2008). If we have the will, there will be a way: regulatory focus as a group identity. *European Journal of Social Psychology*, 38(5), 880–895. <https://doi.org/10.1002/ejsp.483>
- Finney, L. J. ve Iannotti, R. J. (2002). Message framing and mammography screening: A theory-driven intervention. *Behavioral Medicine*, 28(1), 5–14. <https://doi.org/10.1080/08964280209596393>
- Gazete Duvar. (2022, Temmuz 1). *'İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmak erkeklere daha fazla cesaret verdi'*. Erişim: <https://www.gazeteduvar.com.tr/istanbul-sozlesmesinden-cikmak-erkeklere-daha-fazla-cesaret-verdi-haber-1571647>
- George, D. ve Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update*. Prentice Hall.
- Higgins, E. T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*, 52(12), 1280–1300. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.52.12.1280>
- Higgins, E. T. (1998). Promotion and prevention: Regulatory focus as a motivational principle. *Advances in Experimental Social Psychology* içinde (s. 1–46). Elsevier BV. [https://doi.org/10.1016/s0065-2601\(08\)60381-0](https://doi.org/10.1016/s0065-2601(08)60381-0)

- Higgins, E. T. (2000). Making a good decision: Value from fit. *American Psychologist*, 55(11), 1217–1230. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.11.1217>
- Higgins, E. T. ve Cornwell, J. F. M. (2016). Securing foundations and advancing frontiers: Prevention and promotion effects on judgment & decision making. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 136, 56–67. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2016.04.005>
- Higgins, E. T., Friedman, R. S., Harlow, R. E., Idson, L. C., Ayduk, O. ve Taylor, A. E. (2001). Achievement orientations from subjective histories of success: Promotion pride versus prevention pride. *European Journal of Social Psychology*, 31(1), 3–23. <https://doi.org/10.1002/ejsp.27>
- Huang, L., Shihaan, W. ve Zou, Z. (2022). Power and message framing: An examination of consumer responses toward goal-framed messages. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02930-5>
- Jackson, D. L., Gillaspay, J. A. ve Purc-Stephenson, R. J. (2009). Reporting practices in confirmatory factor analysis: An overview and some recommendations. *Psychological Methods*, 14(1), 6–23. <https://doi.org/10.1037/a0014694>
- Kalichman, S. C. ve Coley, B. (1995). Context framing to enhance HIV-antibody-testing messages targeted to African American women. *Health Psychology*, 14(3), 247–254. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.14.3.247>
- Karaman, İ. C. ve Dalkıran, G. B. (2021). Kadın sivil toplum hareketinin tarihsel gelişimi: Türkiye ve dünyadan örnekler. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(13), 89-116.
- Kaya, O. ve Mamatoğlu, N. (2017). Kolektif eylem ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Nesne Dergisi*, 5(9), 111-129.
- Kaye, S., White, M. B. ve Lewis, I. (2013). Individual differences in drivers' cognitive processing of road safety messages. *Accident Analysis & Prevention*, 50, 272–281. <https://doi.org/10.1016/j.aap.2012.04.018>
- Kelly, C. ve Kelly, J. M. (1994). Who gets involved in collective action? Social psychological determinants of individual participation in trade unions. *Human Relations*, 47(1), 63–88. <https://doi.org/10.1177/001872679404700104>
- Klandermans, B. ve Van Stekelenburg, J. (2014). Why people don't participate in collective action. *Journal of Civil Society*, 10(4), 341–352. <https://doi.org/10.1080/17448689.2014.984974>
- Landmann, H. ve Rohmann, A. (2020). Being moved by protest: Collective efficacy beliefs and injustice appraisals enhance collective action intentions for forest protection via positive and negative emotions. *Journal of Environmental Psychology*, 71, 101491. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101491>
- Latimer, A. E., Rivers, S. E., Rench, T. A., Katulak, N. A., Hicks, A., Hodorowski, J. K., Higgins, E. T. ve Salovey, P. (2008). A field experiment testing the utility of regulatory fit messages for promoting physical activity. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44(3), 826–832. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2007.07.013>
- Lee, A. Y. ve Aaker, J. (2004). Bringing the frame into focus: The influence of regulatory fit on processing fluency and persuasion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(2), 205–218. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.2.205>
- Lockwood, P., Jordan, C. H. ve Kunda, Z. (2002). Motivation by positive or negative role models: Regulatory focus determines who will best inspire us. *Journal of*

- Personality and Social Psychology*, 83(4), 854–864. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.83.4.854>
- Mahoney, K. T., Buboltz, Jr., W. C. ve Levin, I. P. (2012). Individual differences and message framing: A review. L. M. Bertrand ve R. A. Nielsen (Ed.), *Psychology of individual difference* içinde. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Metintaş, M. (2018). Erken cumhuriyet döneminde feminizm hareketlerinin ilerleyen dönemde Türk sosyolojisine yansımaları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, 1(3), 109–117.
- Mummendey, A., Kessler, T. M., Klink, A. ve Mielke, R. (1999). Strategies to cope with negative social identity: Predictions by social identity theory and relative deprivation theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(2), 229–245. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.2.229>
- Odağ, Ö., Uluğ, Ö. M. ve Solak, N. (2016). “Everyday I’m Çapuling.” . *Journal of Media Psychology*, 28(3), 148–159. <https://doi.org/10.1027/1864-1105/a000202>
- O’Keefe, D. J. ve Jensen, J. D. (2007). The relative persuasiveness of gain-framed loss-framed messages for encouraging disease prevention behaviors: A meta-analytic review. *Journal of Health Communication*, 12(7), 623–644. <https://doi.org/10.1080/10810730701615198>
- O’Keefe, D. J. ve Jensen, J. D. (2009). The relative persuasiveness of gain-framed and loss-framed messages for encouraging disease detection behaviors: A meta-analytic review. *Journal of Communication*, 59(2), 296–316. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2009.01417.x>
- Oyserman, D., Uskul, A. K., Yoder, N., Nesse, R. M. ve Williams, D. R. (2007). Unfair treatment and self-regulatory focus. *Journal of Experimental Social Psychology*, 43(3), 505–512. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2006.05.014>
- Özkan, K. (2014). *Kadınların kolektif eylem yöneliminin yordayıcıları: kültürel benlik kurguları, kadın kimliği ile özdeşleşme, kadınların sosyal baskınlık yönelimi ve sistemi meşrulaştırma eğilimi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Özkan, Z., Ünver, H., Kızık, B., Eraslan, E. G. ve Çakal, H. (2022). Sosyal psikoloji perspektifinden kolektif eylemlere katılmanın belirleyicileri üzerine bir derleme. *Nesne Dergisi*, 10(24), 336-361. <https://doi.org/10.7816/nesne-10-24-10>
- Öztunç, M. (2023). Digital activism in Turkey: Istanbul Conventiona as a symbol of women’s movement. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13 (2), 407-423.
- Quinn, K. A. ve Olson, J. M. (2011). Regulatory framing and collective action: The interplay of individual self-regulation and group behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 41(10), 2457–2478. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2011.00829.x>
- Rothman, A. J., Martino, S. C., Bedell, B. T., Detweiler, J. B. ve Salovey, P. (1999). The systematic influence of gain-and loss-framed messages on interest in and use of different types of health behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(11), 1355–1369. <https://doi.org/10.1177/0146167299259003>

- Sassenberg, K. ve Hansen, N. (2007). The impact of regulatory focus on affective responses to social discrimination. *European Journal of Social Psychology*, 37(3), 421–444. <https://doi.org/10.1002/ejsp.358>
- Schneider, T. R., Salovey, P., Apanovitch, A. M., Pizarro, J., McCarthy, D. M., Zullo, J. ve Rothman, A. J. (2001). The effects of message framing and ethnic targeting on mammography use among low-income women. *Health Psychology*, 20(4), 256–266. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.20.4.256>
- Shah, J. Y., Higgins, T. E. ve Friedman, R. S. (1998). Performance incentives and means: How regulatory focus influences goal attainment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2), 285–293. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.2.285>
- Simon, B., Loewy, M. B., Stürmer, S., Weber, U., Freytag, P., Habig, C., Kampmeier, C. ve Spahlinger, P. (1998). Collective identification and social movement participation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3), 646–658. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.3.646>
- Sözcü. (2022, Temmuz 23). *Kadınlardan Danıştay kararına karşı eylem: İstanbul Sözleşmesi biziz*. Erişim: <https://www.sozcu.com.tr/2022/gundem/kadinlardan-danistay-kararina-karsi-eylem-istanbul-sozlesmesi-biziz-7266378/>
- Stürmer, S. ve Simon, B. (2004). Collective action: Towards a dual-pathway model. *European Review of Social Psychology*, 15(1), 59–99. <https://doi.org/10.1080/10463280340000117>
- Stürmer, S., Simon, B., Loewy, M. B. ve Jörger, H. (2003). The dual-pathway model of social movement participation: The case of the fat acceptance movement. *Social Psychology Quarterly*, 66(1), 71. <https://doi.org/10.2307/3090142>
- Tabachnick B. G. ve Fidell L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6. Baskı). Pearson, Boston.
- Tajfel H. ve Turner J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin, S. Worchel Monterey (Ed.), *The social psychology of intergroup relations* içinde (s.33-47). CA: Brooks/Cole.
- Turner, J. C. (1987). Self-categorization theory. J. C. Turner, M. A. Hogg, P. J. Oakes, S. D. Reicher, M. S. Wetherell, B. (Ed.). *Rediscovering the social group: Self-categorization theory* içinde (s. 42-67). Oxford: Blackwell.
- Uluğ, Ö. M., Chayinska, M. ve Tropp, L. R. (2022). Conceptual, methodological, and contextual challenges in studying collective action: Recommendations for future research. *TPM: Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 29(1), 9-22. <https://doi.org/10.4473/TPM29.1.2>
- Uskul, A. K., Sherman, D. H. ve FitzGibbon, J. (2009). The cultural congruency effect: Culture, regulatory focus, and the effectiveness of gain- vs. loss-framed health messages. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(3), 535–541. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2008.12.005>
- van Breen, J., Spears, R., Kuppens, T. ve De Lemus, S. (2017). A multiple identity approach to gender: Identification with women, identification with feminists, and their interaction. *Frontiers in Psychology*, 8, 1-21. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01019>
- van Stekelenburg, J. (2006). *Promoting or Preventing Social Change: Instrumentality, identity, ideology and group-based anger as motives of protest*

participation.

<https://research.vu.nl/ws/files/42174274/complete%20dissertation.pdf>

- van Zomeren, M., Leach, C. W. ve Spears, R. (2010). Does group efficacy increase group identification? Resolving their paradoxical relationship. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46(6), 1055–1060. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2010.05.006>
- van Zomeren, M., Postmes, T. ve Spears, R. (2008). Toward an integrative social identity model of collective action: A quantitative research synthesis of three socio-psychological perspectives. *Psychological Bulletin*, 134(4), 504–535. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.134.4.504>
- van Zomeren, M., Postmes, T. ve Spears, R. (2012). On conviction's collective consequences: Integrating moral conviction with the social identity model of collective action. *British Journal of Social Psychology*, 51(1), 52–71. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.2010.02000.x>
- van Zomeren, M., Spears, R., Fischer, A. H. ve Leach, C. W. (2004). Put your money where your mouth is! Explaining collective action tendencies through group-based anger and group efficacy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(5), 649–664. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.87.5.649>
- Verba, S., Schlozman, K. L. ve Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Włodarczyk, A., Basabe, N., Páez, D. ve Zumeta, L. (2017). Hope and anger as mediators between collective action frames and participation in collective mobilization: The case of 15-M. *Journal of Social and Political Psychology*, 5(1), 200–223. <https://doi.org/10.5964/jspp.v5i1.471>
- Woltin, K. A., Sneddon, J. ve Bardi, A. (2022). Effects of nature values and regulatory fit of message framing on message evaluation and actual pro-environmental donations. *Environment and Behavior*, 54(3), 597–628. <https://doi.org/10.1177/00139165211060516>
- Zaal, M. P., Van Laar, C., Ståhl, T., Ellemers, N. ve Derks, B. (2012). Social change as an important goal or likely outcome: How regulatory focus affects commitment to collective action. *British Journal of Social Psychology*, 51, 93–110. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.2010.02006>

7. BÖLÜM: EKLER

Ek 1. Bilgilendirme ve Gönüllü Katılım Formu

Bilgilendirme ve Gönüllü Katılım Formu

Sayın Katılımcı,

Sizi, Bursa Uludağ Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek lisans öğrencisi Hatice Kübra TEKŞAM tarafından Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN danışmanlığında yürütülen araştırmaya katılmaya davet ediyorum. Araştırma Türkiye’de yükseköğrenim görmekte olan kadın öğrencilerin katılımına açıktır. Sizden beklenen, çalışmadaki soruları dikkatle okuyup, düşüncelerinizi en iyi yansıtan cevabı vermeniz ve boş soru bırakmamanızdır.

Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Katılmak istiyorsanız aşağıdaki linki tıklayarak devam edebilirsiniz.

Çalışma sırasında doldurulması talep edilecek anket, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek herhangi bir ayrıntı içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Hatice Kübra TEKŞAM (e-posta: haticekubra790@gmail.com) ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyor ve verdiğiniz bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorsanız, yandaki kutucuğu işaretleyiniz.

Ek 2. Demografik Bilgi Formu

Bilgi Formu

Kendinizi KADIN grubunun bir üyesi olarak görüyor musunuz?

EVET

Yaşınız:

Eğitim Durumunuz: Ön lisans Lisans Yüksek Lisans
Doktora

Şu anda Öğrenim Gördüğünüz Üniversitenin Adı:.....

Bölümünüz:.....

Sınıfınız: 1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf Diğer

Gelir Düzeyiniz: Düşük Orta Yüksek

Ek 3. Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği

Kaçınmacı/Yönelimci Odaklar Ölçeği

Aşağıdaki maddeleri okuyarak sizin için uygunluk seviyesini 1(hiç uygun değil) - 9 (çok uygun) arasındaki rakamlardan sizi en iyi açıklayan seçeneği işaretleyiniz. Aşağıdaki maddeleri kendinize göre değerlendirdikten sonra etkinlik davetiyemize ulaşabilirsiniz.

BANA HİÇ UYGUN DEĞİL 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8--
-----9 BANA ÇOK UYGUN

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Genellikle, hayatımdaki olumsuz olayları engellemeye odaklıyım.									
2	Sorumluluk ve yükümlülüklerimi yeterince yerine getirmeyeceğim diye tedirgin olurum.									
3	Sık sık umutlarıma ve hedeflerime nasıl ulaşacağımı hayal ederim.									
4	Gelecekte olmaktan korktuğum kişi hakkında sıkça düşünürüm.									
5	Gelecekte idealimde olmak istediğim kişi hakkında sıkça düşünürüm.									
6	Genellikle, gelecekte elde etmeyi umduğum başarılarla odaklanırım.									
7	Akademik hedeflerimi başaramayacağımdan dolayı sıklıkla endişelenirim.									
8	Sıklıkla derslerimde nasıl başarıya ulaşacağımı düşünürüm.									
9	Sıklıkla, kendimi başıma gelmesinden korktuğum kötü şeyleri yaşarken hayal ederim.									
10	Sıklıkla, hayatımdaki olası başarısızlıkları nasıl önleyebileceğimi düşünürüm.									
11	Yaşamımda genellikle, kazançlara ulaşmaktan ziyade kayıpları önleme eğilimi gösteririm.									
12	Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusundaki isteklerimi gerçekleştirmektir.									
13	Okuldaki şu anki temel amacım, derslerim konusunda olası bir başarısızlıktan kaçınmaktır.									

14	Kendimi temel olarak, "idealimdeki ben"e ulaşmaya çalışan; yani umutlarını, arzularını ve hayallerini gerçekleştirmeye çalışan biri olarak görüyorum.									
15	Kendimi temel olarak, "olmam beklenen" kişi olmaya çalışan; yani görevlerini, sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışan biri olarak görüyorum.									
16	Genellikle, yaşamımda olumlu sonuçlar elde etmeye odaklanırım.									
17	Sık sık kendimi, başıma gelmesini umut ettiğim güzel şeyleri yaşarken hayal ederim.									
18	Genel olarak, başarısızlığı önlemekten ziyade başarıya ulaşmaya çabalarım.									

Ek 4. Kolektif Eyleme Davet Mesajını İçeren Metinler

Sayın Katılımcı,

Size, Kadın Hakları Topluluğunun ‘Sadece Hakkım Olanı İstiyorum!’ başlıklı eyleme davet yazısını sunuyoruz. Lütfen bu yazıyı okuyun. Ardından, davete ilişkin düşüncelerinizi ve katkılarınızı görmek amacıyla sizden bazı değerlendirmeler yapmanızı isteyeceğiz. Katkı vermenizin, yaklaşık 15 dakika süreceğini tahmin ediyoruz. Katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

METİN 1 (Kayıp-odaklı çerçeveleme koşulu):

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı kadınların savunulması ve bugüne kadar kazanılmış olan kadın haklarının korunması gerektiğine inanan her bir birey hemen şimdi harekete geçmeli.

Biz, bir grup üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmek için de bir eylem planımız var. Sizleri bu eyleme davet ediyoruz.

Desteğiniz çok önemli çünkü harekete geçip eşitlik için mücadele etmediğiniz sürece endişe verici pek çok değişim yaşanabilir. Bize destek olmazsanız;

- Kadınların çalışma hayatında erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olması için geçmişte çıkartılan yasaların korunması mümkün olmayabilir.
- İş yerinizde aynı iş performansını sergileseyeniz bile erkek çalışma arkadaşınızdan daha az kazanacak olabilirsiniz.
- “Eşit işe eşit maaş ilkesi” kaybedilebilir.
- Geçiminizi sağlamanıza ve kaliteli yaşamanıza imkân verecek bir iş bulmakta zorlanabilirsiniz.
- Ekonomik olarak özgürce yaşama şansınızı kaybedebilirsiniz.

HAKLARINIZI KORUYABİLMEK İÇİN GELİN, SİZ DE HAREKETİMİZE DESTEK OLUN!

METİN 2 (Kazanç-odaklı çerçeveleme koşulu):

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. Bu alanlardan biri de ekonomi. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı kadınların

güçlenmesi ve haklarını kazanması gerektiğine inanan her bir birey hemen şimdi harekete geçmeli.

Biz, bir grup üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmek için de bir eylem planımız var. Sizleri bu eyleme davet ediyoruz.

Desteğiniz çok önemli çünkü harekete geçip eşitlik için mücadele ettiğiniz takdirde umut verici pek çok değişim yaşanabilir. Bize destek olursanız;

- Kadınların çalışma hayatında erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olmasını güvence altına alacak yasal düzenlemelerin yapılması sağlanabilir.
- İş yerinizde aynı iş performansını gösterdiğiniz erkek çalışma arkadaşlarınız ile eşit maaş almanız mümkün olur.
- “Eşit işe eşit maaş ilkesinin” yerleşmesi sağlanır.
- Geçiminizi sağlamanıza ve kaliteli bir hayat yaşamanıza imkân verecek bir iş bulmanız kolaylaşabilir.
- Ekonomik olarak özgür bir birey olma şansınız olur.

TÜM BU HAKLARI KAZANMAK İÇİN GELİN, HAREKETİMİZE DESTEK OLUN!

METİN 3 (Kontrol koşulu):

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. Bu alanlardan biri de ekonomi. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı her bir birey, harekete geçmeli.

Biz, bir grup Üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmeye yönelik de eylem planlarımız var. Kadın Hakları Topluluğu olarak sizden mücadelemize destek bekliyoruz. Sizi desteğiniz bizim için çok önemli. Bu sebeple sizleri de yapacağımız eyleme davet ediyoruz.

SİZ DE HAREKETİMİZE DESTEK OLUN!

METİN 1

Sadece Hakkim Olanı İstiyorum!

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı kadınların savunulması ve bugüne kadar kazanılmış olan kadın haklarının korunması gerektiğine inanan her bir birey hemen şimdi harekete geçmeli.

Biz, bir grup üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmek için de bir eylem planımız var. Sizleri bu eyleme davet ediyoruz. Desteğiniz çok önemli çünkü harekete geçip eşitlik için mücadele etmediğiniz sürece endişe verici pek çok değişim yaşanabilir. Bize destek olmazsanız;

- Kadınların çalışma hayatında erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olması için geçmişte çıkartılan yasaların korunması mümkün olmayabilir.
- İş yerinizde aynı iş performansını sergileseyeniz bile erkek çalışma arkadaşınızdan daha az kazanacak olabilirsiniz.
- "Eşit işe eşit maaş ilkesi" kaybedilebilir.
- Geçiminizi sağlamanıza ve kaliteli yaşamınıza imkân verecek bir iş bulmakta zorlanabilirsiniz.
- Ekonomik olarak özgürce yaşama şansınızı kaybedebilirsiniz.

HAKLARINIZI KORUYABİLMEK İÇİN GELİN, SİZ DE HAREKETİMİZE DESTEK OLUN!

METİN 2

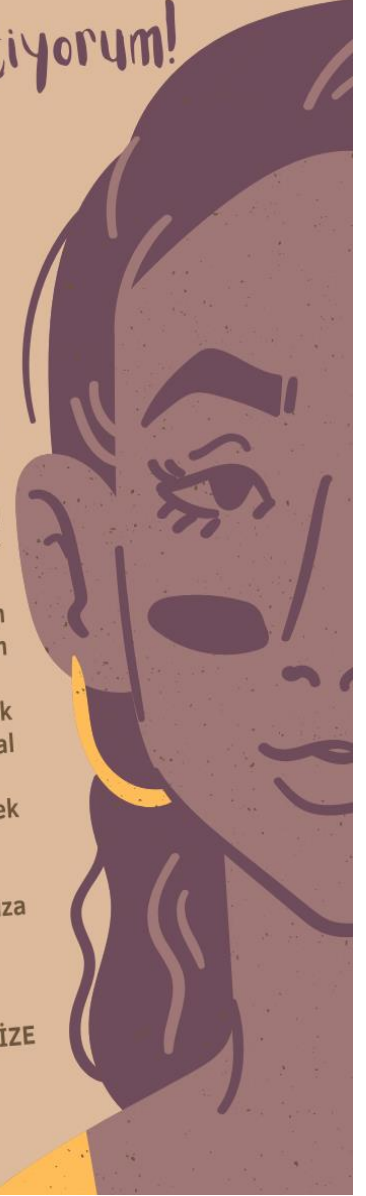
Sadece Hakkım Olanı İstiyorum!

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. Bu alanlardan biri de ekonomi. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı kadınların güçlenmesi ve haklarını kazanması gerektiğine inanan her bir birey hemen şimdi harekete geçmeli.

Biz, bir grup üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmek için de bir eylem planımız var. Sizleri bu eyleme davet ediyoruz. Desteğiniz çok önemli çünkü harekete geçip eşitlik için mücadele ettiğiniz takdirde umut verici pek çok değişim yaşanabilir. Bize destek olursanız;

- Kadınların çalışma hayatında erkeklerle eşit ekonomik haklara sahip olmasını güvence altına alacak yasal düzenlemelerin yapılması sağlanabilir.
- İş yerinizde aynı iş performansını gösterdiğiniz erkek çalışma arkadaşlarınız ile eşit maaş almanız mümkün olur.
- “Eşit işe eşit maaş ilkesinin” yerleşmesi sağlanır.
- Geçiminizi sağlamanıza ve kaliteli bir hayat yaşamanıza imkân verecek bir iş bulmanız kolaylaşabilir.
- Ekonomik olarak özgür bir birey olma şansınız olur.

TÜM BU HAKLARI KAZANMAK İÇİN GELİN, HAREKETİMİZE DESTEK OLUN!

Sadece Hakkım Olanı İstiyorum!

Kadın-erkek eşitliğinin henüz sağlanamadığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadınların erkeklere kıyasla birçok alanda eşit koşullara sahip olmadığı bir gerçek. Bu alanlardan biri de ekonomi. İş yerlerinde kadınlar, sırf cinsiyetlerinden ötürü, kendileriyle aynı işi yapan erkeklerden daha az maaş alabiliyor. Kadınlar iş hayatında böyle bir ayrımcılık görmeyi hak etmiyor. Ayrımcılığa karşı her bir birey, harekete geçmeli.

Biz, bir grup Üniversite öğrencisi olarak Kadın Hakları Topluluğunu kurduk. Kadınların yaşadıkları eşitsizliklere dikkat çekmeye yönelik etkinlikler planlıyoruz. İşyerlerinde kadınların işe kabul edilme, terfi alma ve ücret zammı gibi konularda uğradıkları eşitsizlik ile mücadele etmeye yönelik de eylem planlarımız var. Kadın Hakları Topluluğu olarak sizden mücadelemize destek bekliyoruz. Sizi desteğiniz bizim için çok önemli. Bu sebeple sizleri de yapacağımız eyleme davet ediyoruz.

SİZ DE HAREKETİMİZE DESTEK OLUN!

Ek 5. Grupla Özdeşleşme Ölçeği

Grupla Özdeşleşme Ölçeği

Aşağıdaki soruları yanıtlarken lütfen kendiniz **KADIN** grubunun bir üyesi olarak düşününüz. Her maddeyle ilgili görüşünüzü o maddenin yanında yer alan sayılardan size uygun olanı işaretleyerek belirtiniz.

		Düşünceme Tamamen Karşı	Düşünceme Uygun Değil	Ne uygun ne de uygun değil	Düşünceme Uygun	Düşünceme Tamamen Uygun
1	Kadın olmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
2	Kadın kimliğiyle özdeşleşirim.	1	2	3	4	5
3	Kendimi kadınlara yakın hissedirim.	1	2	3	4	5
4	Kadın kimliğine sahip olduğum için mutluyum.	1	2	3	4	5
5	Kendimi kadın grubumun bir üyesi olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
6	Kadınlar benimle aynı ilgilere sahiptir.	1	2	3	4	5
7	Yaşadığım değerlerim kadın kimliğinin değerleri ile aynı doğrultudadır.	1	2	3	4	5
8	Kendimi diğer kadınlarla benzer görüyorum.	1	2	3	4	5
9	Kadınlarla aynı sorunları paylaşıyorum.	1	2	3	4	5
10	Kadın kimliğini paylaştığım diğer kadınlar beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5

Ek 6. Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı ve Grup Etkililiği Algısı Ölçüm Aracı

Çalışmanın bu kısmında size, kadın-erkek eşitliği konusundaki düşünceler ve kadın olmakla ilgili değerlendirmeler sunulacaktır. Her bir maddeye ne kadar katıldığınızı/katılmadığınızı 1-7 arası ölçek üzerinde puanlayarak belirtiniz.

NOT: Grup etkililiği/Adaletsizlik Algısı maddeleri birlikte sunulmuştur.

Grup Etkililiği Ölçüm Aracı

Aşağıdaki maddeleri okuyarak sizin için uygun sayıyı işaretleyiniz.

		Hiç katılmıyorum						Oldukça katılıyorum
1	Kadınlar mevcut ekonomik haklarını koruyabilecek güce sahiptir.	1	2	3	4	5	6	7
2	Kadınlar, kadın haklarına karşı alınan kararları değiştirebilirler.	1	2	3	4	5	6	7
3	Kadınlar, hükümete karşı özellikle ekonomik haklarını başarıyla savunabilirler.	1	2	3	4	5	6	7
4	Kadınlar, hükümetin kararlarını gerçekten etkileyebilir.	1	2	3	4	5	6	7

Adaletsizlik Algısı Ölçüm Aracı

Aşağıdaki maddeleri okuyarak sizin için uygun sayıyı işaretleyiniz.

		Hiç Katılmıyorum						Oldukça Katılıyorum
1	Kadınlara kadın oldukları için adaletsiz davranıldığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2	Kadınlara karşı yapılan her hangi bir adaletsizlik olduğunu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 7. Kolektif Eylem Ölçeği

Kolektif Eylem Ölçeği

KADIN grubunun erkeklerle eşit ekonomik şartlara sahip olması için aşağıdaki eylemler ile ilgili görüşlerinizi ve **önümüzdeki 6 ay içinde** bu etkinliklere katılma konusundaki düşüncelerinizi değerlendiriniz. Aşağıdaki her bir ifade için “1” bu türden etkinliklere “kesinlikle katılmayacağınızı”, “6” “kesinlikle katılacağınızı” ifade etmektedir.

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Kadınların erkeklerle eşit ekonomik koşullara erişmesi için sözcülük yapmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
2	İş yerinde kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması için politik kampanya çalışmalarına katılmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
3	Sosyal medyada kadınların ekonomik özgürlüğünü savunan kampanyalara destek vermeyi düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
4	Kadının ekonomik özgürlüğü ve hakları ile ilgili politik buluşmalar veya workshoplara/çalıştaylara katılmayı planlarım.	1	2	3	4	5	6
5	Farklı ortamlarda (farklı sosyal grup dernek vb.) kadınların ekonomik haklarını ilgilendiren konuları tartışmaya açmaya/savunmaya/ dile getirmeye istekliyimdir.	1	2	3	4	5	6
6	Kadınların ekonomik özgürlüğü ve hakları için basın açıklaması veya protestoya katılmayı planlarım.	1	2	3	4	5	6
7	Sosyal medyada (Facebook, Twitter...vb) kadınları ilgilendiren konularda görüşlerimi dile getirmeye istekliyimdir.	1	2	3	4	5	6
8	Kadınların ekonomik özgürlüklerini ve haklarını savunmak için yasadışı politik aktivitelere (mesela bir protestoda caddeleri trafiğe kapatmak) katılmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5	6
9	Kadınların ekonomik hakları için düzenlenen imza kampanyalarına katılmayı düşünürüm.	1	2	3	4	5	6

Ek 8. Etik Kurul Toplantı Tutanağı

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI TUTANAĞI

OTURUM TARİHİ
23 ARALIK 2022

OTURUM SAYISI
2022-11

KARAR NO 95: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Psikoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN'un danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi 702045003 numaralı Hatice Kübra TEKŞAM'ın "Bireylerin Kolektif Eyleme Katılım Niyetlerini Etkileyen Unsurların, Sosyal Kimlik Modeli ve Benlik Düzenleme Kuramı Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında anket ve ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Leman Pınar TOSUN'un danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi 702045003 numaralı Hatice Kübra TEKŞAM'ın "Bireylerin Kolektif Eyleme Katılım Niyetlerini Etkileyen Unsurların, Sosyal Kimlik Modeli ve Benlik Düzenleme Kuramı Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında anket ve ölçek sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Ek 9. Maruz kalınan mesajlara göre grupların SIMCA ölçüm modeli tablosu

Ölçüm Modeli	Kayıp-odaklı mesajla maruz kalan grup						Kazanç-odaklı mesajla maruz kalan grup					Nötr mesajla maruz kalan grup								
	B1	B2	S.E.	C.R.	P	B1	B2	S.E.	C.R.	P	B1	B2	S.E.	C.R.	P					
GOO_10	<---	GOO	0,739	1							0,661	1				0,655	1			
GOO_9	<---	GOO	0,678	0,896	0,142	6,328	***	0,67	0,902	0,151	5,988	***	0,669	0,952	0,164	5,817	***			
GOO_8	<---	GOO	0,598	0,987	0,177	5,584	***	0,872	1,49	0,202	7,38	***	0,832	1,252	0,183	6,826	***			
GOO_7	<---	GOO	0,481	0,611	0,136	4,495	***	0,698	1,042	0,168	6,201	***	0,503	0,764	0,168	4,548	***			
GOO_6	<---	GOO	0,625	0,882	0,151	5,844	***	0,745	1,257	0,192	6,548	***	0,719	1,239	0,201	6,164	***			
GOO_5	<---	GOO	0,595	0,534	0,096	5,55	***	0,606	0,488	0,089	5,484	***	0,468	0,513	0,121	4,255	***			
GOO_4	<---	GOO	0,38	0,409	0,116	3,524	***	0,437	0,564	0,139	4,062	***	0,288	0,354	0,132	2,688	0,007			
GOO_3	<---	GOO	0,652	0,824	0,135	6,091	***	0,638	0,666	0,116	5,744	***	0,511	0,731	0,159	4,61	***			
GOO_2	<---	GOO	0,702	0,653	0,099	6,575	***	0,401	0,335	0,09	3,745	***	0,212	0,187	0,094	1,995	0,046			
GOO_1	<---	GOO	0,645	0,627	0,104	6,025	***	0,399	0,42	0,112	3,737	***	0,278	0,324	0,124	2,606	0,009			
Adaletsizlik_1	<---	Adaletsizlik	0,433	1				1,413	1				1,17	1						
Adaletsizlik_2	<---	Adaletsizlik	0,368	0,846	0,412	2,052	0,04	0,267	0,192	0,218	0,882	0,378	0,457	0,389	0,205	1,896	0,058			
Grup_Etkililigi_4	<---	Etkililik	0,704	1				0,794	1				0,781	1						
Grup_Etkililigi_3	<---	Etkililik	0,861	1,277	0,174	7,325	***	0,734	0,788	0,099	7,966	***	0,879	0,931	0,107	8,733	***			
Grup_Etkililigi_2	<---	Etkililik	0,813	1,056	0,147	7,164	***	0,939	1,01	0,107	9,444	***	0,705	0,781	0,108	7,21	***			
Grup_Etkililigi_1	<---	Etkililik	0,51	0,771	0,165	4,686	***	0,37	0,464	0,126	3,686	***	0,662	0,705	0,105	6,725	***			
KEO_1	<---	KEO	0,811	1				0,784	1				0,855	1						
KEO_2	<---	KEO	0,878	1,17	0,11	10,66	***	0,843	1,102	0,116	9,494	***	0,951	1,124	0,079	14,31	***			
KEO_3	<---	KEO	0,672	0,716	0,097	7,365	***	0,735	0,819	0,103	7,976	***	0,789	0,84	0,083	10,1	***			
KEO_4	<---	KEO	0,905	1,133	0,101	11,17	***	0,858	1,075	0,111	9,706	***	0,89	1,03	0,082	12,54	***			
KEO_5	<---	KEO	0,87	1,06	0,101	10,52	***	0,765	0,911	0,109	8,382	***	0,801	0,933	0,09	10,37	***			
KEO_6	<---	KEO	0,79	1,092	0,12	9,134	***	0,863	1,153	0,118	9,773	***	0,828	1,043	0,095	10,96	***			
KEO_7	<---	KEO	0,704	0,915	0,117	7,818	***	0,689	0,92	0,125	7,37	***	0,698	0,781	0,093	8,38	***			
KEO_8	<---	KEO	0,511	0,787	0,148	5,31	***	0,575	0,748	0,126	5,936	***	0,624	0,775	0,108	7,181	***			
KEO_9	<---	KEO	0,71	0,884	0,112	7,903	***	0,645	0,807	0,118	6,812	***	0,718	0,847	0,097	8,729	***			

